

Ο ΛΑΟΠΛΑΝΟΣ

ΡΑΨΩΔΙΑ ΠΡΩΤΗ

How name you yon lone Caloyere?
BYRON, Giaour.

Τ' ΑΚΡΟΚΕΡΑΥΝΙΑ βουνά κοιμῶνται εἰς τὸ σκότος,
καὶ μόνος ἄγριος βοᾷ συρίζων εἰς στροβίλους
ὁ ἄνεμος ὅστις κινεῖ πλατάνους παχυφύλλους,
καὶ εἰς τὰς πέτρας ὁ τραχὺς τοῦ καταρράκτου κρότος.
Εἰκὼν φρικτὴ, ἀλλ' ἀκριβὴς τῆς τύχης τῆς Ἑλλάδος!
Ὅμοίως σκότος ἐπ' αὐτῆς ἀπλόνει τὰ πτερά του,
καὶ βαρβαρότητος πνοὴ καὶ φύσημα θανάτου
ἀπὸ τῆς ζώσης τῶν ἐθνῶν τὴν ἔσβεσαν πλειάδος.
Εἰς τὸν ἀρχαῖον Ὀλυμπον δὲν λάμπει καθὼς πρῶτην
μὲ δῖστοις κλαγγάζοντας, μὲ στέμμ' ἀκτινοβόλον,
τὴν ἀνυπόδουλον χορδὴν τανύων ὁ Ἀπόλλων,
μὲ τὴν χορείαν τῶν Μουσῶν καθήμενος εἰς χλόην,
καὶ χύνων φῶτ' ἀνθρωπισμοῦ ἐπὶ τὸν κόσμον ὅλον.
Ἐσβέσθη καὶ ὁ ἥλιος ὁ τῆς ἐλευθερίας,
ὁ φάρος ὅστις ὁδηγεῖ λαοὺς διὰ σκοπέλων
εἰς τῆς εὐκλείας τὴν ὁδὸν καὶ τῆς εὐδαιμονίας,
ὅστις φωτίζει δι' αὐτοὺς εὐλίμενον τὸ μέλλον·
ἐξέλιπε καὶ ὁ ἀστήρ ὁ μετὰ τοὺς ὑστάτους
λαῶν ποτε περικλεῶν ἐκλείπων τὴν καρδίαν,
τὸ ἱερὸν δαιμόνιον τοῦ ἱεροῦ Σωκράτους,

εἰς δ' ἐκεῖνος κώνειον προσέφερε θυσίαν,
ἢ ἀρετὴ ἐξέλιπεν, ἢ καὶ ἀντανεκλάται
μεθ' ὑποτρέμοντος φωτὸς εἰς τὴν πυκνὴν σκοτίαν,
καὶ εἰς τὸν ζόφον ἢ Ἑλλάς, ὥς τὰ βουνά, κοιμᾶται.
Κοιμᾶται, δὲν ἀπέθανεν! Ἀλέκτωρ θέλει κράξει,
κ' εἰς τὸν λαμπρὸν τῆς οὐρανὸν ἐκ νέου θὰ χαράξῃ,
καὶ ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς θεν' ἀναλάμψ' ἡμέρα,
καὶ τοὺς κλειστούς τῆς ὀφθαλμοῦς θ' ἀνοίξῃ ἐλευθέρα,
καὶ τῆς ἀρχαίας δόξης τῆς τὸν στέφανον θὰ δράξῃ.

Εἰς τὰς ἀδένδρους κορυφὰς ὡς πένθιμος σινδόνη
πυκνὴ ὁμίχλη κρέμαται χωνεύουσα θυέλλας,
κ' ἢ ἀστραπὴ σπαράττουσα τὰς βροχερὰς νεφέλας,
τὰς φλογερὰς τῆς πτέρυγας εἰς ἄβυσσον ἀπλόνει.
Ὁ γεωργὸς τὸ ἄροτρον ἀφήσας τὸ ἐσπέρας,
εἶδε τὸν βοῦν τοῦ νὰ φυσᾷ ἐντρόμως εἰς τὰς πτέρας,
εἰς τὴν κοιλάδα ἤκουσε τὸ δάσος νὰ μυκᾶται,
καὶ φοβηθεὶς τὸν πόλεμον τῆς μαύρης ἀτμοσφαίρας,
πλησίον τῆς ἀγροτικῆς ἐστίας τοῦ κοιμᾶται
καὶ ὁ θρασὺς ἄρματωλὸς, ὁ ἄρχων τῶν ὀρέων,
ἐν βλέμμα ρίψας ὑποπτον εἰς τ' οὐρανοῦ τὸν θόλον,
κατέφυγε ν' ἀναπαυθῇ εἰς κοίλωμα σπηλαίων,
εἰς τὸ πλευρόν τοῦ ἔτοιμον κρατῶν τὸ πυροβόλον.
Ἐπὶ τοῦ ὄρους ἢ σιγὴ πλανᾶται καὶ ὁ ὕπνος
κοιμῶνται οἱ ἀνθρώπινοι περισπασμοὶ καὶ πόνοι,
κοιμῶνται πάθη καρδιῶν κ' αἱ ἡδοναὶ, καὶ μόνη
ἢ ἐνθερμος εὐλάβεια προσεύχεται ἀγρύπνως.

Εὐλάβεια! ἐξ οὐρανοῦ ἀκτὶς κατερχομένη,
οἰκοῦσα τὰ ἐνδότερα τῶν καρδιῶν μας βάθῃ!
Ἀφ' οὗ σβεσθῶσιν ὄνειρα καὶ μαρανθῶσι πάθη,
ἀφ' οὗ ἐσχάτη κ' ἡ ἐλπίς ἐπέταξε κ' ἐχάθη,

αὐτὴ ἀκόμῃ στίλβουσα, παρηγοροῦσα μένει.

Ἡ διαρρήξασα ψυχὴ τὰ πρόσκαιρα δεσμὰ της
καὶ μετὰ σάλον φεύγουσα γηίνους τριχυμίας,
προσφεύγ' εἰς τὴν εὐλάβειαν, καὶ κούφ' εἰς τὰ πτερὰ της,
ἀνίπταται πρὸς οὐρανὸν καὶ πρὸς ἐκστάσεις θείας·
καὶ ὥς καλύψῃ δι' αὐτὴν τὴν δαδὰ τοῦ ὁ βίος,
εἰς ὕμνους ἐξατμίζεται καὶ προσευχάς. Ὅμοίως
τὸ ἄνθος μαραινόμενον ἐκπέμπει εὐωδίας.

Ἐλλάς! ἀφ' ὅτου, ἔρμαιον τυράννου ἀτιθάσσου,
τὴν κεφαλὴν σου ἔκαμψας ὑπὸ βαρβάρους πτέρνας,
ἀφ' ὅτου σ' ἀπεκήρυξεν ἡ γῆ ποῦ ἐκυβέρνησας,
καὶ ἐκ τῶν σπλάγχχνων σου ὁ γυψ ἐτράφη τοῦ Καυκάσου,
ἀφ' ὅτου ὑπὸ στυγερὰν διωκομένη μοῖραν,
κατέθεσας τὸν στέφανον κ' ἐκδύθης τὴν πορφύραν,
καὶ ὁ σπουδάσας ὑπὸ σὲ μαθήματα μεγάλα,
ὁ κόσμος, ὃς ἐθήλασε τὸ μητρικόν σου γάλα,
σὲ εἶδε δόξης, ἀρετῆς, φιλοσοφίας χήραν,
τὰ τέκνα σου ἐτράπησαν πρὸς εὐλαβεῖς ἀσκήσεις.
Τινὲς, οἱ ῥώμην ἔχοντες θελήσεως καὶ νεύρων,
εἰς φάσγανον ὀξύναντες τὰς δουλικὰς ἀλύσεις,
εἰς δάση καὶ εἰς φάραγγας ἐλευθερίαν εὔρον.
Ὑπὲρ πᾶν τίμιον, πνοὴν τιμῶντες ἐλευθέραν,
μετ' αἰσθημάτων καὶ παθῶν γοργῶν καὶ ἀδαμιάστων
ἐπήδησαν εἰς τὰ βουνά, καὶ εἰς τὰς κορυφὰς των
τὰ στήθη των εἰς καθαρὰν ποτίζουσαν ἀτμοσφαῖραν.
Ἐκεῖ παραμονεύοντες ἐπάνω τῶν συννέφων,
καθὼς ἰδῶσι φωλεὰν Ὀθωμανῶν ἀρπάγων,
πολλάκις μὲν ὥς ὄρνεον ὀρμῶσι σαρκοφάγον,
πολλάκις δὲ ὥς κεραυνὸς κροτῶν καὶ καταστρέφων,
καὶ ἄλλοτε ὥς χεῖμαρρος σκιρτῶν μετὰ πατάγων.

Τὰ σπάργανα διέρρηξαν ἀδίκου κοινωνίας,
καὶ διὰ ξίφους ἔσχισαν τὴν μετ' αὐτῆς συνθήκην·
δὲν ἀφορῶσ' εἰς ἔπαινον ὡς φόρον τῆς ἀνδρείας·
ὡς ν' ἀποθάνουν μάχονται, ἀλλ' ὄχι διὰ νίκην.
Νὰ πνέουν τὸν ἀδούλωτον ἀέρα τῶν ὀρέων,
νὰ τρέχουν ὡς ὁ ζέφυρος ὁ ἀδεσμεύτως πνέων,
τὸν ἀβεβήλωτον ἀφρὸν νὰ πίνουν τῶν χειμάρρων,
νὰ βάπτωσι τὰ ξίφη των εἰς αἵματα βαρβάρων,
καὶ ν' ἀποθνήσκουν βλέποντες τ' ἀθάνατα βουνά των,
ἰδοὺ αἱ ἀπολαύσεις των, ἰδοὺ τὰ ὄνειρά των,
ἰδοὺ τί ἔχουν εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον νὰ ἐλπίζουν.
Περὶ τοῦ ἄλλου ἀγνοῶ ἂν παντελῶς φροντίζουν.

Ἄλλ' ἦτο ταπεινότερον τὸ φρόνημα τῶν πλείστων.
Τῆς τυραννίας ἔβλεπον ἀγέρωχον τὸν πόδα
νὰ φθείρῃ τὰ λαμπρότερα τοῦ ἑαρός των ῥόδα,
τὸν πέλεκυν ἡσθάνοντο ἐπὶ τῆς κεφαλῆς των
καὶ τὴν ἀγίαν πίστιν των εἰς χεῖρας τῶν ἀπίστων,
καὶ κλίνοντες σιωπηλῶς ὑπόδουλον αὐχένα,
στενάζοντες ἀπέθνησκον εἰς πνιγερὸν ἀέρα.
Ναυάγια φερόμενα εἰς κύματ' ἀφρισμένα,
πέραν τῆς γῆς εἰς ἄσυλον ἀπέβλεπον λιμένα,
κ' ἐζήτουν εἰς τὸν οὐρανὸν τὸν ὁδηγὸν ἀστέρα·
πρὸς θεωρίας εὐσεβεῖς τὸν νοῦν των ἀνεπτέρουν,
τὸ πάσχον ἐξεδύοντο καὶ ἀσθενές των σῶμα,
πιστεύοντες ἀπέδιδον τὸ χῶμα εἰς τὸ χῶμα,
καὶ πρὸς τὸν πλάστην τοῦ παντός ἀρθέντες ἐκαρτέρουν.
Πολλοὶ καὶ ἀπαρνούμενοι τὴν γῆν τῆς ἀδικίας
ἔπου στενάζ' ἡ ἀρετὴ κ' εἶν' ἔρμαιον τῆς βίας,
ἔπου τὸ ἔγκλημ' ἀνυψοῖ τὸ μέτωπόν του γαῦρον,
τὸ ῥάσον ἐνεδύθησαν τοῦ μοναχοῦ τὸ μαῦρον,

κ' ἐτάφησαν εἰς ἀσκητῶν ἀγίας ἐρημίας.

Εἰς τῆς ζωῆς τὰ κύματα, ἃ κάτωθεν ἀκούουν
παφλάζοντα τοὺς πρόποδας τοῦ βράχου των τὰ λούουν,
τῶν ἐπιγείων των παθῶν ἐκύλισαν τὸ βάρος,
θυσίαν τὴν καρδίαν των προσφέρουν, καὶ μὲ θάρρος
τὴν πύλην τὴν φωτοστεφῇ τοῦ παραδείσου κρούουν.

Τὰ βλέμματά των στρέφοντες εἰς τῶν παθῶν τὸν πόντον,
τοὺς ναυαγοῦντας βλέπουσιν ἀπὸ τὴν σκοπιάν των,
καὶ εὐχονται ὑπὲρ αὐτῶν, πλὴν εὐχονται πρὸ πάντων
ὑπὲρ ἐλευθερώσεως τῶν συμπατριωτῶν των.

Εἰς δάσος ἀδιέξοδον, εἰς πέτρας τραχυτάτας,
εἰς τῶν ὀρέων τὰ πλευρὰ μακρόθεν φαινομένη
καθὼς ὀρνέων φωλεὰ εἰς βράχους κρεμαμένη,
λευκὴ ἐζωγραφίζετο εἰς σκοτεινὰς ἐλάτας
ἀγίων ἀναχωρητῶν μονὴ ἀπωκισμένη.
Εἰς τοὺς ἀγρίους τῆς κρημνοῦς ποτὲ δὲν χαιρετᾶται
ὑπὸ εὐγνώμονος φωνῆς καμόντος διαβάτου,
καὶ μόνος ὁ σταυραετὸς ἀνοίγων τὰ πτερὰ του,
ἐν πτήσει μεγαλοπρεπεῖ ἐπάνω τῆς πλανᾶται,
ἢ παρ' αὐτὴν καθήμενος εἰς τεῖχος καταρρέον,
τὰς φάραγγας τριγύρω του, τὸ πλάτος τῶν ἀέρων·
κατασκοπεύει ὁ ληστής τῶν ὑψηλῶν ὀρέων,
καὶ σχίζ' ὑπὸ τὸ ῥάμπος του τὸ θυμὰ του τὸ σπαῖρον.

Ἀρχαῖον οἰκοδόμημα τῶν εὐσεβῶν αἰώνων,
γηρᾶσαν, ὡς ὁ ἄνθρωπος γηράσκ' ὑπὸ τὸν χρόνον,
ἀνθρώπων τύχας πλὴν ἰδὼν καὶ γενεὰς σθεσθείσας
πρὸς τοῦ χειμάρρου τοὺς ἀφροὺς ὅσοι τὸ βρέχουν ἴσας,
ὑψηφερὲς ἐγείρεται, ὡς ἐκτενὴς βραχίων
εἰς ἐπιλήσμονας θνητοὺς τὸν οὐρανὸν δεικνύων.
Εἰς τοῦ Θεοῦ τὸ ἔδαφος ἐμπρέπουσα κυψέλη

τρέφει μελίσσας ιεράς· τὸ δ' εὐσεβές των σμῆνος
ἐκμάπτουσαι τῆς προσευχῆς τὸ ἄνθος εὐφροσύνως,
ἐργάζονται τῆς ψυχικῆς λυτρώσεως τὸ μέλι.
Οἱ ἐρημῖται τὴν ὁδὸν τῶν ἀσεβῶν ἀφέντες,
ἐδὼ βαδίζουσι ταπεινοὶ τὴν τρίβον τοῦ Κυρίου,
καὶ εἰς τὴν θύραν τῆς μονῆς τὴν σάρκ' ἀπεκδυθέντες,
εἰς ἀπολαύσεις ἐντροφοῦν ἀναμαρτήτου βίου.
Ἐδὼ προσμένουν, ὁ ἀστήρ τῶν τάφων ἀνατέλλων
νὰ τοῖς ἀνοίξῃ στάδιον ὑπάρξεως αὐτοῦ,
κ' εἰς τρισμακάριστον ζωὴν καὶ παρὰδείσου μέλλον
νὰ λάβουν ἀπὸ τῶν χειρῶν ἐλπίζουσι τῶν ἀγγέλων
ἀμάραντον τὸν στέφανον τοῦ εὐλαβοῦς των ζήλου.

Εἰν' ἄρα αὐτ' εἰς τὸν Θεὸν εὐπρόσδεκτος λατρεία;
Εἰς τὸ θυσιαστήριον ἀντὶ ἀγνοῦ λιθάνου
αἱ ψυχικαὶ δυνάμεις μας καιόμεναι θυσία,
κ' ἡ τεθαμμένη ἀρετὴ εἰν' ἄξια στεφάνου;
Θεὸν ἀπολαύσ' εἰς οὐρανὸν μειδίαμα τοῦ πλάστου
ὁ εἰς τὸν κόσμον παρελθὼν χωρὶς ν' ἀφήσῃ ἔχνος;
ἢ ἐπαξίως ἐκπληροῖ τὰς ὑψηλὰς βουλὰς του
τὸ τάλαντον ὑπὸ τὴν γῆν κ' εἰς μόδιον ὁ λύχνος;
Ἄργοις οἰκέτας τοῦ Θεοῦ μισθοδοτεῖ ὁ οἶκος;
καὶ συνεχοῦς ἀλύσεως ἀποσκιρτήσας κρίκος
πρὸς τὸν σοφὸν ὀργανισμὸν συνάδει τοῦ ἐργάτου;
Πρὸς τί ζητοῦμεν τὸν Θεὸν εἰς ἔρημον κελλίον;
Μὴ ἄλλο τῆς εὐκλείας Του σαφέστερον βιβλίον
ὑπάρχει παρὰ τὰ λαμπρὰ δημιουργήματά Του;
Τὸ ἔσχατον ζῶντιον καθὼς καὶ ὅλ' ἡ φύσις
τὴν παντοδυναμίαν Του δὲν διηγεῖτ' ἐπίσης;
Δὲν εἶναι θρόνος Του ἡ γῆ; δὲν εἶναι ὀφθαλμός Του
ὁ διαλάμπων ἥλιος, καὶ βλέμμα Του τὸ θέρος

καὶ νεῦμά Του ἡ ἀστραπή; καὶ τῶν ψυχῶν ὁ ἔρως
δὲν εἶναι ἀντανάκλασις τοῦ μειδιάματός Του;
καὶ δὲν λατρεύομεν αὐτὸν μεγαλοπρεπεστέρως
θαυμάζοντες τὸν κόσμον Του, τὴν πλάσιν τῆς χειρός Του;

Πλὴν πῶς; Ἐὰν ἐκένωσεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν των
τὸ κύμα της τὸ Στύγιον τῶν συμφορῶν ἡ κάλπη,
ἂν εἰς τὸν κόλπον της ἡ γῆ ὥς μήτηρ δὲν τοὺς θάλλῃ,
καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν της ἂν πανταχοῦ ἀπῆντων
δεσμὰ διὰ τὸ σῶμά των, πληγὰς εἰς τὴν ψυχὴν των,
τῆς καταδίκης κατ' αὐτῶν θὰ ῥίψῃτε τὸν λίθον,
διότ' εἰς λύκων σπήλαια κ' εἰς φωλεὰς ὀρνίθων
τὴν γῆν κατέλιπον, ἀφ' οὗ τοὺς εἶχ' ἐγκαταλείψει,
καὶ ἀρνηθεῖσα ἡδονὰς ψευδεῖς καὶ παρασήμους
ἡ εὐσεβὴς καρδία των προσφεύγ' εἰς τὰς ἐρήμους,
ὥς πῦρ ὀλοκαυτώματος καπνίζον εἰς τὰ ὕψη;
Ἀφῆτέ τους. Εἰς τὸ παρὸν λιμέν' ἂν δὲν εὐρίσκουν,
ἐντὸς τοῦ μέλλοντος ζητοῦν αὐτὸν οἱ ἐρημιῖται.
Χωρὶς ἐλπίδων ζήσαντες, εὐέλπιδες πῶς θνήσκουν
μὴ τοὺς καταδικάζετε, ἂν δὲν τοὺς ἐπαινῇτε.

Ἰδέτε τους· προσεύχονται· καὶ περὶ νύκτας μέσας
καθεὶς των τὸν μοναστικὸν μανδύαν του φορέσας
καὶ ἀρνηθεὶς τὴν κλίνην του, εἰς τὸν ναὸν κατέβη.
Ὁλόγυρά των σιωπὴ βαθεῖα βασιλεύει.
Καίουσι λύχνος καὶ λαμπὰς ἐμπρὸς παντὸς ἁγίου.
Καπνὸς λιθάνου τὸν ναὸν ἀρώματα γεμίζει,
καὶ σιγαλὴ καὶ συνεχὴς ὥς φλοῖσθος ῥυακίου
τοῦ ἀναγνώστου ἡ φωνὴ τὰς Ὠρας μουρμουρίζει.
Καθεὶς εἰς σχῆμα σοβαρὸν τὴν κεφαλὴν του κλίνων
μετρᾷ τὸ κομβολόγιον καὶ κάμνει τὸν σταυρόν του,
καὶ χύσας εἰς τὴν προσευχὴν τὸν ῥοῦν τῶν ἰδεῶν του,

ἐγείρεται κατὰ μικρὸν ἐπάνω τῶν γηίνων.

ὦ! πόσαι, πόσαι μεταξὺ τῶν καρδιῶν ἐκείνων
 ἂν δὲν ἐθάπτοντο ἐντὸς μοναχικοῦ σαβάνου,
 ἂν δὲν ἐτήκοντο καθὼς ὁ κόκκος τοῦ λιβάνου
 ὃν καίει θάλλουσα ἢ φλόξ τοῦ θυμιατηρίου,
 σφριγῶσαι εἰς τὸ στάδιον θὰ ἔμβαινον τοῦ βίου,
 θεν' ἀνεπτύσσοντο καθὼς ἀνάπτουσα πυρῖτις,
 καὶ τέρματα καὶ ἔκτασις ἀνεπαρκοῦς σταδίου
 θὰ ταῖς ἐφαίνετο ἢ γῇ καὶ ὅλ' οἱ κάτοικοί της!
 Εἰς πόσας σήμερον ξηρὰς καὶ ὡς τὸ ῥάσον μαύρας
 ὁ ἔρως θὰ κατήρχετο ὡς δρόσος ζωηφόρος,
 θενὰ τὰς περιέπνεε, θερμὰς ἐκπέμπων αὔρας,
 καὶ ἄνθη θὰ παρήγαγεν ὁ εὐφορός των σπόρος!
 Εἰς πόσας σήμερον νεκρὰς ὡς ὕδατα τελμάτων
 θενὰ ἐφύσα ἐμμανὲς φιλοδοξίας πνεῦμα,
 καὶ τὸν ἐδῶ στηπώμενον καθρέπτῃ των ταραττον,
 θὰ τὸν ἐκρήμνιζ' ἐν ἀφροῖς εἰς καταρράκτου ῥεῦμα!
 Ὅμως ἐθραύσθ' εἰς τὸν βωμὸν ἢ ζέουσα φιάλη·
 ἐχύθ' ἢ εὐρωστος ἰκμάς· ἢ ῥώμη ἥτις ἦνθαι
 εἰς ὄριον ἀσκητικῆς μελέτης συνεστάλη·
 ἀντὶ πρὸς πλάτος, ἢ ψυχὴ πρὸς ὕψος διηυθύνθη·
 ὁ ἀσκητὴς πρὸς τῶν παθῶν τὰ βέλη ἐσκληρύνθη·
 νηστεύει καὶ γονυπετεῖ, προσεύχεται καὶ ψάλλει.

Ἄλλ' εἰς τὸ σκότος τῆς σιγῆς τί κρότος ἐξερράγη;
 Μὴ ἄνεμος εἰς φάραγγας τοῦ ὄρους ἐπατάγη,
 ἢ μὴ βροντὴ ἐκλόνισε τῶν οὐρανῶν τὸν θόλον;
 Ὁ φόβος εἰς τὰ βλέμματα ἐζωγραφήθη ὅλων·
 ἢ προσευχὴ των ἔπαυσεν, ἢ ὄψις των ἠλλάγη,
 κ' οἱ ἔμπειροι ἐγνώρισαν πῶς ἦτο πυροβόλον.
 Τοιαύτην ὥραν τῆς νυκτὸς καὶ εἰς τοιαῦτα μέρη,

τί ὁ τοιοῦτος οἰωνός, λογίζονται, ἀγγέλλει;
 Μήπως ληστῶν ἐπέδραμε νυκτοχαρῆς ἀγέλη,
 καὶ πῦρ καὶ σπάθην κατ' αὐτῶν ἱεροσύλως φέρει;
 ἢ ἴσως ὁ ἀχόρταγος σατράπης ἐκστρατεύει
 ἐπιθυμήσας τῆς μονῆς τὰ χρυσωμένα σκεύη,
 κ' ἐφευρῶν λόγους κατ' αὐτῆς ἀδίκους καὶ ματαίους,
 ἐπέρχεται τὸν ὁβολὸν ν' ἀρπάσῃ τοῦ ἐλέους;

Ἦσαν τοιοῦτοι μυστικῶς οἱ διαλογισμοὶ των.
 Ἀπὸ τῶν θείων κ' ἱερῶν ἐτράπ' ἡ προσευχή των·
 ἐξηκολούθουν νὰ κινοῦν μηχανικῶς τὰ χεῖλη,
 εἰς ὧν ἕμως τὰς ψυχὰς ἡ ταραχὴ ὠμίλει,
 καὶ ἀταράχως ἴστατο εἰς μόνος μεταξὺ των.

Εἰς μόνος, εἰς τοῦ ἱεροῦ ἱστάμενος τὰς θύρας,
 ἐν κατανύξεως ἀκμῇ κ' ἐν συντριβῇ καρδίας
 τὴν προσευχὴν ἀκολουθῶν ἐσταύρωνε τὰς χεῖρας,
 καὶ ἐκλινε τὰ γόνατα εἰς σχῆμα μετανοίας.
 Ὁ εὐλαβὴς τοῦ ὀφθαλμοῦ οὐδόλως ἐταράχθη,
 καὶ οὐδὲ κἄν παροδικὸν σιγμεῖον ἐχαράχθη
 εἰς τοῦ γοργοῦ προσώπου τοῦ τοῦς νέους χαρακτῆρας.
 Δὲν ἤκουσε τὸν πάταγον; ἢ ἀποσείσας τ' ἄχθη
 τὰ τὴν ψυχὴν δεσμεύοντα εἰς τοῦ πηλοῦ τὴν σφαῖραν,
 κ' εἰς τὸν καπνὸν φερόμενος τοῦ καθαροῦ λιβάνου,
 πετᾷ μετέωρος ὁ νοῦς τοῦ ἀσκητοῦ Στεφάνου
 πέραν τοῦ θόλου τ' οὐρανοῦ καὶ τῶν ἀστέρων πέραν;
 Ὁ λύχνος ὁ κρεμάμενος ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του
 φῶς ῥίπτων περιέβαλλε τὸ εὐπρεπές του σῶμα·
 ὠχρόλευκον ἐκάλυπτε τὰς παρειάς του χρῶμα,
 κ' ἐνέφαινε εὐγένειαν ὁ τύπος τῆς μορφῆς του.
 Τὸ ῥάσον τοῦς ἐκάλυπτε καὶ ἡ ξανθὴ του κόμη,
 ἀλλὰ πλατεῖς ἐφαίνοντο οἱ ἀνδρικοὶ του ὦμοι.

Τὸ πρόσωπόν του ἀνοικτὸν, καὶ ὅλον χάρις ἄλλως,
ἀγρίας νόσου στίγματα ἐφύλαττεν ἀκόμη,
κατὰ τι συνταράττοντα τὸ εὐρυθμόν του κάλλος.
Οἱ ζωηροὶ του ὀφθαλμοὶ ὑψούμεν' εἰς αἰθέρας
τὸν οὐρανὸν ὠμοίαζον ἐλληνικῆς ἡμέρας·
καὶ ὅλος δὲ ἀκίνητος, τὰ χεῖλη κινῶν μόνον,
πρὸ τῶν εἰκόνων ἔμενεν ὡς μία τῶν εἰκόνων.

Ἄλλὰ τοῦ ὅπλου ἡ βροντὴ ἠκούσθη κ' ἐκ δευτέρου!
Ὁ κρότος πλησιέστερος καὶ μείζων τοῦ προτέρου,
ἀντανακλᾶται ἀντηχῶν εἰς τοῦ βουνοῦ τοὺς βράχους.
Αὐξάνει τῶν ἐρημιτῶν ἡ ταραχὴ, καὶ μόνος
ἀμετακίνητος ἐμπρὸς τῆς ἱερᾶς εἰκόνης
ὁ Στέφανος προσεύχεται μὲ φρένας ἀταράχους.
Τρισόλβιος ἡ εὐσεβὴς ψυχὴ τοῦ ἐρημίτου
ἡ αἰρομέν' εἰς τὸν Θεόν! — Ἄλλ' ἄκουε! κ' ἐκ τρίτου
εἰς τοῦ βουνοῦ τὰ χάσματα κροτεῖ τὸ πυροδόλον,
καὶ σείει τὸν βυζαντινὸν τῆς ἐκκλησίας θόλον.
Τῶν ἀσκητῶν τὸ πρόσωπον ὡς τῶν νεκρῶν ἐβάφη·
αἱ τρίχες των ὠρθώθησαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς των.
Ἄλλ' ἄλλο ἀντικείμενον κινεῖ τὴν ἑκπληξίν των·
πᾶν βλέμμα πρὸς τὸν Στέφανον ἐκστατικὸν ἐστράφη.
Καθὼς ἡ πυρσοκρότησις ἀντήχησε τὸ τρίτον,
ἀνασκιρτήσας μεθ' ὁρμῆς ὁ ἀσκητὴς ἀνέστη·
ἀπεμακρύνθη διαβάς βραδέως μεταξὺ των,
εἰς τὴν μορφὴν του ἔλαμπε γενναῖον κ' εὐπρεπές τι,
καὶ ἥσυχον τὸ βλέμμα του, γαληνιαῖον ἦτον.

Μετ' ὅψεως εἰρηνικῆς καὶ ξένης εἰς τὰ πάθη,
μεμετρημένου βήματος ὁ δὲν ταχύνει πλέον
οὐδὲ συμφέρον, οὐδ' ἐλπίς κρυφὴ, οὐδ' αἷμα νέον,
βραδέως τὸ κατώφλιον ἐπέρασε, κ' ἐχάθη.

Δέν ἡλλοιώθη παντελῶς, καὶ τῆς μορφῆς του ὅλης
τὸ κόσμιον καὶ ἰλαρὸν ἐπέταττε τὸ σέβας·
ὃ δ' ἐξετάσας ἀκριβῶς, θὰ παρετήρει μόλις
ἐξωγκωμένας τοῦ κυρτοῦ μετώπου του τὰς φλέβας.
'Αλλὰ πρὸς ποῦ νυχτερινὸν τὸ βῆμα διευθύνει;
Ὁ εὐσεβὴς τὴν προσευχὴν πρὸ τῆς αὐγῆς ἀφίνει;
Γί πρὸς αὐτὸν οἱ νύκτιοι τῶν πυροβόλων κρότοι;
Διατί φεύγει; διατί πλανᾶται εἰς τὰ σκότη;
Οἱ ἔκθαμβοι συμμονασταὶ τὸ ἀγνοοῦν κ' ἐκεῖνοι.
Οὐδεὶς ὑπάρχει ὡς αὐτὸν ἢ ἄγρυπνος ἢ νύστης,
οὐδεὶς τοσοῦτον ἀκριβῆς περὶ τὰ ἔθιμά των.
Τὸν κατατήκει ὡς κηρὸν ἢ εὐλαβῆς του πίστις,
καθὼς ἢ φλόξ εἰς τὸ Χωρήθ τὴν καιομένην βάτον.
Πρὶν τοῦ σημάντρου ἐξυπνᾷ καὶ τοῦ ἀλεκτρυόνος,
καὶ πρῶτος πάντων ἔρχεται εἰς τὸ στασίδιόν του,
καὶ τὸ κηρίον του ἐμπρὸς ἀνάψας τῆς εἰκόνης,
πρὸς οὐρανὸν τὰς φρένας του ὕψοι μὲ τὸν καπνὸν του.
Περιπατεῖ ἔχων σταυρὸν περὶ τὸν τράχηλόν του·
κ' ἐν ᾧ κρυφίως προσευχὰς τὸ στόμα του προφέρει,
συχνάκις εἰς τὰ χεῖλη του πανευλαβῶς τὸν φέρει.
Τὸν σέβονται οἱ κάτοικοι τῆς πέριξ ἐπαρχίας,
καὶ ἀποδίδουσ' εἰς αὐτὸν ἀκτὶν' ἀγιωσύνης.
Οἱ ἀσθενεῖς, πιστεύοντες, ἐγείρονται τῆς κλίνης,
κ' ἔρχοντ' αἰτοῦντες παρ' αὐτοῦ τῶν νόσων θεραπείαν·
αἱ δὲ γυναῖκες, κλίνουσαι μετὰ ταπεινωσύνης
ἔταν διέρχεται, φιλοῦν τὸν μαῦρόν του μανδύαν.
'Αφ' ὅτου ζῇ εἰς τὴν μονὴν, πρὸ δύο χρόνων ἴσως,
τὸ σχῆμά του εἶν' ἐμβριθές, οἱ λόγοι του ὀλίγοι.
Ποτέ του δὲν ἐξέφρασεν ἀγάπην οὐδὲ μῖσος,
καὶ τῆς καρδίας του ποτέ τὰ φύλλα δὲν ἀνοίγει.

[ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΡΑΓΚΑΒΗ — Τόμ. Β']

2

Τίς εἶναι; πόθεν ἔρχεται; Κάνεις δὲν τὸν γνωρίζει.
Καθὼς πτηνὸν παροδικὸν καὶ φεῦγον τοὺς χειμῶνας,
τὴν φωλεὰν προσωρινὴν ἐπὶ τῶν βράχων κτίζει
πρὶν ἢ πετάξῃ πρὸς γλυκεῖς ἑαρινοὺς λειμῶνας,
τὰς ἐπιγείους καὶ αὐτὸς ἀφῆνων ἀλγυθόνας,
τὴν πρὸς τὰ ἄνω πτῆσίν του ἐδῶ ἀναχαιτίζει,
κ' εἰς τὴν παροῦσαν φωλεὰν προσμείνας στιγμὰς μόνας,
εἰς ἕαρ τὸ αἰώνιον νὰ μεταβῇ ἐλπίζει.

Ὁ νοῦς του εἶν' εἰς τὸν Θεόν. Ὁ ἥλιος ὁ δύων
καὶ αἱ πλειάδες τῆς νυκτὸς κ' ὁ ὀρθρος ἀνατέλλων
τὸν βλέπουν προσευχόμενον εἰς τὸν ναὸν πλησίον,
καὶ ὡς διαλεγόμενον κρυφίως μετ' ἀγγέλων.
Καθεὶς γνωρίζει, καὶ καθεὶς ὁμολογεῖ θαυμάζων
πῶς εἶναι ἡ καρδιά του ἐστία εὐλαβείας,
καὶ ὅμως δὲν ἐνόησεν οὐδεὶς ποτ' ἐξετάζων
ποῦ δαπανᾷ τὰς συνεχεῖς μακράς του ἀπουσίας.
Πολλάκις ἐκ τοῦ μέσου των διὰ μιᾶς ἐχάθη,
καὶ ὅσον ἂν ἠρεύνησαν εἰς τοῦ βουνοῦ τὰ βάθη,
νὰ εὗρωσι τὰ ἔχνη του ἀδύνατον τοῖς ἦτον·
καὶ πάλιν ἐπανήρχετο ἐξαίφνης μεταξὺ των.

Μὴ εἰς τὸν κόσμον κοσμικὰ τὸν ἀνεκάλουν πάθη; —
Τὸν εὐσεβῆ; — Τὸν λογισμὸν ἠρνεῖτο ἡ ψυχὴ των.
Καὶ ἄλλοι μὲν ὑπώπτευσον πῶς μόνος ἀναβαίνει
ἐπέκεινα τῶν νεφελῶν τὰς κορυφὰς τοῦ ὄρους,
κ' ἐξ οὐρανοῦ τὰς πτέρυγας κινοῦν ἀκτινοφόρους
πῶς τοῦ Θεοῦ ἐπάνω του τὸ πνεῦμα καταβαίνει·
οἱ δὲ πῶς τὴν καρδίαν του σκληροὶ σπαράττουں πόνοι
καὶ καυστηρὰ μετάνοια ἀρχαίων ἐγκλημάτων,
καὶ πῶς κρυπτόμενος ἐντὸς σπηλαίων καὶ χασμάτων,
πρὸς σωτηρίαν τῆς ψυχῆς τὴν σάρκα ταπεινώνει.

Ἐγκλήματα! Τὸ μέτωπον χωρὶς κηλίδος νέφους,
τὸ βλέμμα δ' ἀνατολὴν τοῦ θέρους ὁμοιάζει,
τὸ στόμα του τὸ σύμμετρον, τὸ μειδιῶν ὡς βρέφους,
καὶ ὁ μανδύας ἀσκητοῦ, ἐγκλήματα σκεπάζει;
Δὲν καταφάσκω. Ἄλλὰ ποῦ ὁ ποταμὸς ὁ ῥέων
ἀκύμαντος καὶ κελαδῶν καὶ μεταξὺ ἀνθέων,
εἰς τὸν βαθὺν πυθμένα του ναυάγια δὲν σύρει;
Καὶ ὑπὸ πόσα σύδενδρα καὶ ἡνθισμένα ὄρη
ὅσα κοσμοῦσιν ἄμπελοι καὶ κῆποι καρποφόροι,
δὲν καίει λάβα, καὶ ὀρμᾷ, καὶ χύνεται, καὶ φθείρει!

ΡΑΨΩΔΙΑ ΔΕΥΤΕΡΑ

Μέσαι δὲ
νύκτες, παρὰ δ' ἔργεθ' ὥρα,
ἐγὼ δὲ μόνε καθεύδω.

ΣΑΠΦΩ.

Εἰς τὰς χαράδρας τοῦ βουνοῦ ἡ θύελλα σαλπίζει·
βροχὴ ῥαγδαία πίπτουσα τὰς κορυφὰς μαστίζει·
ὁ οὐρανὸς φλογίζεται καὶ ἡ βροντὴ μυκᾶται,
καὶ μεταξὺ τῶν ἀστραπῶν, τοῦ σκότους, τῶν ἀνέμων,
μαύρη, ἀμφίβολος σκιὰ, ὡς νυκτοβάτης δαίμων,
μελανότερα τῆς νυκτός, εἰς τοὺς κρημνοὺς πλανᾶται.

Εἰς λόφον ἐκτεινόμενον κατὰ τὰς ὑπωρείας,
ὑπὸ πλατάνους σκιεροὺς καὶ ὑπὸ δρυὺς ἀγρίας
ἀρχαῖος πύργος ἵσταται Ἐνετικῶν αἰώνων.
Ἐπάλξεις στέφουσιν αὐτόν· τὰς βάσεις του στηρίζουν
κατὰ τὸ μέγιστον σειραὶ ἐκ λίθων πολυγώνων,
ἔργα χειρῶν Ἑλληνικῶν ἃ μάρτην κατακλύζουν
οἱ τῶν αἰώνων χεῖμαρροι, — καὶ κατὰ μέρος βράχοι.
Εἰς τὸν ὀγκώδη τοῖχόν του, ἐν πολεμίστραι σχίζουν,
ἔρπει παράσιτος κισσὸς καὶ φύεται μαλάχη.
Ἄστηρ γνωστὸς εἰς τὸν βοσκόν, τοῦ ὄρους τὸν νομάδα,
μακρόθεν λάμπον φαίνεται τὸ ἐν παράθυρόν του,
ὡς ὀφθαλμὸς ἀκοίμητος κυττάζων τὴν κοιλάδα,
ἢ ὡς ὁ λύχνος τῆς Ἥροῦς ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου.
Ὅπισω του ἀνώγαιος εἶν' αἰθουσα πλατεῖα,
κ' ἡ ὀροφὴ ἐσχαρωτὴ εἶν' ἐκ δοκῶν μεγάλων·

εἰς δὲ τὸ βάθος συντηρεῖ εὐρύχωρος ἐστία
τὸ πῦρ ἐκ θάμνων τῶν βουνῶν τρεφόμενον καὶ θάλλον,
καὶ χύνον σκότους καὶ φωτὸς συμπτώματα παντοῖα.

Ἡ αἶθουσα εἶν' ἔρημος, σιωπηλὴ καὶ μόνη.
'Αλλ' ὄχι! — Ἡ λεπτὴ μορφή παρὰ τὸ φῶς τὸ σβύνον
δὲν εἶναι ὕφασμα χρυσοῦν τῶν κινητῶν ἀκτίνων
φαινόμενον εἰς τὸν καπνὸν ὅστις τὰς στεφανώνει.
Ὡς νέον ἄνθος τρυφερά, ὡχρὰ ὡς ἡ σελήνη,
εἰς τῆς ἐστίας κάθηται τὴν ἄκραν ἡ Εἰρήνη,
καὶ μεθ' ὑγρῶν τῶν ὀφθαλμῶν τὰς φλόγας ἀτενίζει·
εὐχαρις πρὸς τὸ στῆθος της ἡ κεφαλὴ της κλίνει,
κ' ἐκπνέων ἀναστεναγμὸς τὰ χεῖλη της χωρίζει.
Περὶ ἄργον τὸν ἄτρακτον τὸ ἔριον δὲν νήθει,
οὐδὲ προσέχ' εἰς τοῦ πυρὸς τὸν παταγοῦντα κρότον.
Ὁ νοῦς της εἰς τὸ παρελθὸν πλανᾶται, κ' ἐνθυμῆθη
τὰς τρισευδαίμονας στιγμὰς τῶν χρόνων της τῶν πρώτων.
Πῶς! ἄνθος μόλις ἀνοιχθὲν εἰς τῆς αὐγῆς τὴν δρόσον,
καὶ ἤδη ἔχει παρελθὸν, καὶ ἤδη ἐνθυμῆσεις!
Ἡ παιδικὴ καρδία της στενάζ' ὑπὸ τὴν νόσον,
καὶ ἔφθασε τοῦ νεαροῦ ἀστέρος της ἡ δύσις!
Διατί ὄχι; Ἀληθῶς τὸ μέτρον τῆς ζωῆς μας
δὲν εἶναι ἡ συνέχεια τῶν ἡμερῶν καὶ χρόνων,
ἀλλ' αἱ στιγμαὶ τῶν τέρψεων καὶ αἱ στιγμαὶ τῶν πόνων·
δὲν εἶναι ἡ ἀναπνοή, ἀλλ' εἶν' ἡ αἰσθησίς μας.
Ποσάκις δὲν ἐπέρχεται ὁ παγετὸς τοῦ γήρως,
καὶ ὅμως δὲν ἐζήσαμεν οὐδ' ὥρας ὀλοκλήρως,
ἐν ᾧ πολλάκις εἰς στιγμὴν τοῦ ἑαρός μας μίαν
ἐζήσαμεν καὶ τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἀθανασίαν!
Ὑπάρχει σπόρος γόνιμος κρυπτόμενος ἐντός μας,
τὸ κέντρον τὸ ἐνδότατον τῶν καρδιῶν κατέχων,

πυρὴν τῶν αἰσθημάτων μας καὶ τῆς ὑπάρξεώς μας,
 καὶ τὴν ζωὴν ἀβλάστητον ἐντός του περιέχων.
 Εἰς ὅσους οὗτος ἄγονος καὶ τεθαμμένος κεῖται,
 ἀκόμη δὲν ἀνέθαλε τὸ μέλλον τῆς ζωῆς των,
 καὶ ἡ ποθοῦσά των ψυχὴ εἰς πέλαγος κινεῖται
 ἀγνώστων ἐπιθυμιῶν κ' ἐλπίδων ἀορίστων.
 Ἴσως γοργαὶ παρέρχονται ἡμέραι μεθ' ἡμέρας,
 ἴσως ἐγγίζει τῆς ζωῆς τὸ πεπρωμένον πέρας,
 ἐμπρός της μένει πάντοτε ἀνέφικτον τὸ τέρμα.
 Ἄκτις πλὴν μόλις θάλλουσα ἐθέρμανε τὸ σπέρμα,
 ἐκ τοῦ γόνιμου κόλπου του τὸ ἄνθος ἀνεπτύχθη,
 τὸ μέλλον ἔγινε παρὼν, ὁ οὐρανὸς ἠνοιχθῇ,
 ἡ πρὶν τραχεῖα ἔρημος κατεκαλύφθη ἄνθη,
 ὁ κόσμος ἐμειδίασε καὶ ἤρχισε νὰ θάλλῃ,
 ἀφροῦ ἐπλήσθη νέκταρος τοῦ βίου ἡ φιάλη,
 κ' ἡ ἐξυπνήσασα ψυχὴ τὴν ὑπαρξιν ἠσθάνθη.
 Ἄλλ' ἤνθισε κ' ἐξήνθισε τὸ σπέρμα τῆς καρδίας;
 Ἐπῆλθε λαίλαψ, κ' ἐκκοπὲν τὸ ἄνθος ἀνηρπάγη;
 ὦ! τότε ἐσβέσθ' εἰς τὸ μὴ ὂν ἡ πλάσις τῆς μαγείας,
 ἡ ἀνθηρὰ μας ὑπαρξίς ἐτάφ' εἰς ἐρημίας,
 καὶ τοὺς τερπνοὺς λειμῶνάς μας ἐκάλυψαν οἱ πάγοι.
 Τότε ἐξηλείφθη τὸ παρὼν, καὶ ἡ ψυχὴ ἐστράφη
 ὀπίσω πρὸς τὸ παρελθὸν ὡς πόλον σταθερόν της·
 πολλάκις ἄρτι θάλλουσα ἐγήρασε, κ' ἐστράφη
 ἐκ μόνης τῆς πικρᾶς τροφῆς τῶν ἐνθυμήσεών της,
 καὶ ἔτι ζῶν ὁ ἄνθρωπος ἀπέθανε κ' ἐτάφη.

Ναὶ ἤνθισε κ' ἐξήνθισε καὶ διὰ τὴν Εἰρήνην
 τὸ ἄνθος τὸ πολύτιμον· ἐξήνθισε, καὶ μόνη
 ἡ ἄκανθά του ἔμεινε καὶ ἀλγεινῶς κεντρόνει,
 κ' ἐγείρει ἐνθυμήσεων ἐγκάρδιον ὀδύνην.

Ἡ κόρη βλέπει εὐχαριν ἐμπρός της νὰ κινῆται
τὴν ποικιλόμορφον σκιὰν τῶν παρεληλυθότων,
γελῶσα τείνει πρὸς αὐτὴν τὴν χεῖρα, κ' ἐνθυμεῖται
τοὺς χρόνους τοὺς εὐδαίμονας, τοὺς χρόνους τῶν ἐρώτων.

Ἦτο καιρὸς ὅτ' ἔτρεχε τὰ ὄρη ἀμερίμνωσ,
κ' ἔπλεκεν εἰς τὴν κόμην της τοῦ ἔαρος τὰ μύρτα,
καὶ εἰς τοὺς βράχους ὡς δορκὰς ἀνέβαινε κ' ἐσκίρτα,
καὶ ἀντελάλει ὡς πτηνοῦ ὁ πρωῒνός της ὕμνος·
καιρὸς ὁπότε τέρψις της καὶ σκέψις ἦτο μόνη
ὁ κῆπος ὃν ἐπότιζε, τὸ βόσκον ποίμνιόν της,
ὁ χεῖμαρρος ἀντανακλῶν τὸ νέον πρόσωπόν της,
κ' ἡ ῥοδοδάφνη τοῦ βουνοῦ, κ' ἡ θάλλουσ' ἀνεμώνη.

Ἄλλ' ὅταν αἰφνης νὰ ἰδῇ συνέπεσεν ἐμπρός της
τὸν εὐμορφον ἄρματωλὸν ζωσμένον πυροδόλα,
μ' ἐνδύματα ὀλόχρυσά καὶ ἔπλ' ἀκτινοδόλα,
διατί ἔκλινε δειλὸς εἰς γῆν ὁ ὀφθαλμός της,
καὶ τὴν ψυχὴν της διατί ἐτάραξεν ὁ Σώστης;
Τὸ βλέμμα του ἐρωτικὸν ἀλλὰ σπινθηροβόλον,
τὸ ὑψηλὸν του μέτωπον κυρτούμενον εἰς θόλον,
καὶ ἡ χαρίεσσα μορφή ἡ πνέουσα ἀνδρείαν,
τί εἶχεν ἄρα κ' εἴλκυε κ' ἐλάλ' εἰς τὴν καρδίαν;
Ἀμέσως ὡς ὁ ἔσπερος ἀνέβαινε τὰ ὄρη,
μὲ τὴν καρδίαν πάλλουσαν καὶ μ' ἐλαφρὸν τὸ βῆμα
εἰς τοῦ χειμάρρου ἤρχετο τὸ ἀφρισμένον κύμα,
κ' εἰς τὸ πετρῶδες χεῖλός του ἐκάθητο ἡ κόρη,
ἐκεῖ ὅπου ἀπῆντησε τὸν Σώστην κατὰ πρῶτον,
καὶ τοῦ χειμάρρου ἤκουεν ὡς μουσικὴν τὸν κρότον.

Θὰ λησμονήσῃ τὰς τερπνάς, μακράς, ἀνυπομόνους
τῆς προσδοκίας της στιγμᾶς, ἰσοβαρεῖς πρὸς χρόνους,
ὅταν εἰς πᾶσαν ταραχὴν τῶν φύλλων ἢ τῶν κλάδων,

εἰς τοῦ ἀέρος τὴν πνοήν, εἰς τοῦ νεροῦ τὸν θρῆνον,
εἰς τὸ ἀπέχον σήμαντρον, εἰς τὸ πτηνὸν τὸ ἄδον,
ἐκεῖνον ἐφαντάζετο, καὶ πανταχοῦ ἐκεῖνον;

Καὶ ὅταν τέλος ἤρχετο περῶν ἀγνώστους δρόμους,
κ' ἐκάθητο πλησίον της, καὶ τὸ γλυκύ του ὄμμα
τὴν ἐβλεπεν ἀντανακλῶν τῶν οὐρανῶν τὸ χρῶμα,
κ' ἡ κόμη του ἐχύνετο εἰς τοὺς λευκοὺς της ὤμους,
πῶς ἔτρεμεν ἐλπίζουσα καθὼς ἂν ἐφοβεῖτο!
πῶς χαίρουσα ἐστέναζε καθὼς ἂν ἐλυπεῖτο!

Καὶ ὅταν πρῶτον ἐμπαθῶς κ' εὐγλώττως τῇ ὠμίλει,
κ' ἡ κεφαλὴ της ἐκλινε, καὶ τὰ δειλά της χεῖλη
τὰ χεῖλη του ἀπῆντησαν, ὅποιον πῦρ ἐχύθη
νὰ κατακαύσῃ ἀπειλοῦν τὰ τρυφερά της στήθη!
ὅποιος τότε στρόβιλος ἐνσκήψας αἰσθημάτων,
χαρᾶς ἀνοίγων πέλαγος καὶ τὴν χαρὰν ταραττων!
ὦ! πότε ἀνατείλασα μεσημβρινὴ σελήνη
προσεμειδίασε τὴν γῆν εἰς νύκτας γλυκυτέρας;
πότε ἀκτῖνας ἔχυσαν τὰ ἄστρα θερμοτέρας;
καὶ πότε μουσικώτερος ὁ ζέφυρος ἐθρήνει;
Καὶ ὅμως, τί πρὸς ἐραστὰς τὸ πνεῦμα τῶν ζεφύρων,
καὶ τῆς νυκτὸς ἡ καλλονὴ καὶ τῶν φυτῶν τὸ μῦρον,
κ' ἐπάνω λάμπων οὐρανὸς καὶ γῆ γελῶσα κάτω;
Ἡ ἀρμονία τοῦ παντὸς ἐντὸς των ἐκοιμᾶτο.
Ἡ ὥρα τοῖς ἐφαίνετο ὡς ἡ στιγμὴ ταχεῖα,
καὶ ἦτο πᾶσά των στιγμὴ αἰώνων εὐτυχία.

Καὶ ὅταν ὁ ἐωθινὸς ἀλεκτρυὼν ἐλάλει,
τὸν ἔσφιγγε περίτρομος ἡ νέα της ἀγκάλη,
καὶ «μεῖνε, ὦ!» τῷ ἔλεγεν, «ἀκόμη μεῖνε, μεῖνε!
Ὁ κράκτης τῆς ἀνατολῆς, ὁ πετεινὸς δὲν εἶναι·
εἶναι τοῦ ὄρους τὸ πτηνὸν καὶ εἰς τὸ σκότος ψάλλει.

Τὸν ἥλιον κατόπιν των δὲν φέρουσιν ἐκεῖναι
 αἱ λάμπεις εἰς τὰς κορυφάς· ἐν ἄστρον ἀνατέλλει.
 Ἡ αὔρα ἥτις τοὺς χρυσοῦς ἰούλους σου χωρίζει,
 ἢ ἡ πᾶχ' ἥτις δακρύουσα τὸ στήθος σου δροσίζει,
 ὦ! πίστευσον, τὴν προσεχῇ αὐγὴν δὲν ἀναγγέλλει,
 εἰν' ἡ πνοὴ ἦν δροσερὰν τὸ πέλαγος μᾶς στέλλει.
 Μὴ φεύγῃς. Ἡ καρδία μου κατόπιν σου θὰ φύγῃ.
 Ἐξεύρω ἂν θὰ σὲ ἰδῶ καὶ πάλιν κ' αἰωνίως;
 Εἶναι ἡ τύχη φθονερά καὶ ἡ ζωὴ ὀλίγη.
 Ἐξεύρεις, ὅταν ἔρχησαι, ὁ ἄχαρίς μου βίος
 ὥς ἔαρ πῶς στολίζεται, ὥς ἄνθος πῶς ἀνοίγει;
 καὶ ὅταν φεύγῃς καὶ μακρὰν πλανᾶσαι, ἡ ψυχὴ μου
 πῶς κλαίουσα παρέρχεται ὥς χεῖμαρρος ἐρήμου;» —
 Κ' ἐκεῖνος ἀπεκρίνετο· «ὦ! ἄφες νὰ πηγαίνω!
 Ἀκούεις; ψάλλουν τὰ πτηνὰ, τὸ ποίμνιον βελάζει,
 φουσᾶ ἡ αὔρα τῆς αὐγῆς, κ' εἰς τὰ βουνὰ χαράζει·
 θανάτου μ' ἔρχεται ὁσμή, καὶ χάνομαι ἂν μένω.
 Ἡ κεφαλὴ ἦν θάλπουσι τὰ προσφιλῇ σου στήθη
 διώκεται, καὶ ἀμοιβὴ δημίου κατεστήθη.
 Ὡς ὠχριάσουν τὸ πρῶτ' τῶν οὐρανῶν οἱ λύχνοι,
 ὅταν ἡ φύσις ἐξυπνᾶ καὶ ἀναζῇ καὶ χαίρῃ,
 ἐγὼ εἰς ἀκατοίκητα κ' ἐρημωμένα μέρη
 κρύπτω ὥς φάντασμα νυκτὸς τὰ σκοτεινά μου ἔχνη.
 Τὸν λίθον ἔχω κλίνην μου, τὸ δάσος ἔχω οἶκον·
 εἰς σπήλαι' ἀναπαύομαι κ' εἰς φωλεὰς τῶν λύκων·
 παραμονεύων κάθημαι παρὰ τὸν καταρράκτην,
 καὶ ἅμ' ἀκούσω ταραχὴν τῶν κλονουμένων φύλλων,
 ἢ ῥίπτοντα λαμπρὰν κλαγγὴν τῶν κορυφῶν τὸν κράκτην,
 πηδῶ, τοὺς φλέγοντας δαυλοὺς καλύπτω ὑπὸ στάκτην,
 κ' ἔχων τὸ πυροβόλον μου, τὸν σταθερόν μου φίλον,

εἰς βράχους σώζομαι ὄξεις κ' εἰς ῥίζας δένδρων κοίλων,
ἢ πλεκτῶν κλάδων καὶ πετρῶν ῥιπτόμενος ὀπίσω,
τὸ αἷμά μου εἴμ' ἕτοιμος πρὸς αἷμα νὰ πωλήσω.
Οἱ ἄνθρωποι ὅπου μισῶ ἐξύπνησαν. Πηγαίνω
μακράν των εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ἀετῶν ν' ἀνέβω.
Ναί, θέλω, θέλω πάντοτε πλησίον σου νὰ μένω,
νὰ μένω θέλω πάντοτε, πλὴν μένων κινδυνεύω.
Πηγαίνω, καὶ ὁ ἥλιος ὥς δύσ' ὑπὸ τὰ νέφη,
θα ἔλθω, ὅπου σ' ἄφησα, κοντά σου ν' ἀναζήσω·
πηγαίνω, καὶ ὁ ἔσπερος ὁσάκις ἐπιστρέφῃ,
κ' ἐγὼ τοσάκις διὰ σέ θα ἐπιστρέφ' ὀπίσω·
καὶ μόνον ἔταν πύσω ζῶν καὶ παύσω ἀναπνέων,
θα παύσω τοῦ νὰ ἔρχωμαι καὶ νὰ σέ βλέπω πλέον.»

Τοιαῦτα πολλὰ ἔλεγε, καὶ λέγων ἀνεχώρει.
Καὶ καθ' ἐσπέραν ἤρχετο ποθοῦσα ἡ Εἰρήνη
εἰς τὸν χρυσοῦν ὀρίζοντα τὸ ἄστρον νὰ προσμείνῃ,
καὶ καθ' ἐσπέραν ἔβλεπε τὸν Σώστην εἰς τὰ ὄρη,
καὶ καθ' ἐσπέραν δι' αὐτοὺς ἀγγέλων εὐφροσύνη!
Ἄλλ' εἰς τὸν φίλον ῥύακα ἐσπέραν ἦλθε μίαν,
κ' ἐκύτταξε τριγύρω της καὶ εὔρεν ἐρημίαν.
Ἀνέτειλεν ὁ ἔσπερος καὶ οἱ ἀστέρες ὅλοι,
ἐπρόσμεινεν· ἐμαύρισαν τῶν οὐρανῶν οἱ θόλοι,
ἐπρόσμεινεν· ὁ στεναγμὸς ἐπνίγετο ἐντὸς της·
ἐπάνω της ἡ ἀργυρᾶ σελήν' ἠκτινοβόλει,
ἀλλ' ὅμως, φεῦ! δὲν ἤρχετο, δὲν ἤρχετο ὁ Σώστης.
Ἐζήτησε, διέτρεξε καὶ σπήλαιον καὶ λόφον·
ἠψήφησε καὶ ποταμοὺς, καὶ φάραγγας, καὶ ζόφον,
καὶ ἔτρεξε, κ' ἐπτέρωσε τὸ βῆμα τοῦ ποδός της,
ἀλλ' ὅμως, φεῦ! δὲν ἤρχετο, δὲν ἤρχετο ὁ Σώστης.
Κ' ἐκάθησε, κ' ἐθρήνησε πικρῶς μέχρι θανάτου,

καὶ εἰς τὰς ἐρήμους ἔκραξε τὸ φίλον ὄνομά του,
καὶ τὴν ἡχὴν ἐξύπνησεν ὁ ἀναστεναγμός της,
ἀλλ' ἔμως, φεῦ! δὲν ἤρχετο, δὲν ἤρχετο ὁ Σώστης.
Καὶ καθ' ἐσπέραν ἔκτοτε ποθοῦσα καταβαίνει,
καὶ εἰς τοῦ ἡσύχου ὕδατος τὴν ὄχθην καθημένη
ἀρούει μελαγχολικῶς τὸν ῥύακα νὰ ῥέη,
τὰς ὥρας αἱ διέρρρυσαν ἀναπολοῦσα κλαίει,
καὶ πρὸς τὰ ὄρη βλέπουσα τὸν Σώστην περιμένει.

Τοιαῦτα τῶρ' ἀκοίμητος ὠνειροπόλει μόνη.
Εἰς φαντασίας ἀσθενεῖς καὶ εἰς ψυχρὰς καρδίας
ὁμίχλης παχὺ κάλυμμα τὸ παρελθὸν θολώνει,
καὶ ἡ μνήμη' εἰκόνας συντηρεῖ θαμβὰς καὶ τεθνηκυίας,
ἅς ἀπαλείφουσι ταχὺ οἱ διαβάται χρόνοι.
Ἀλλὰ ψυχῆς διακαοῦς καὶ φαντασίας ζώσης
ἡ μνήμη, τηλεσκόπιον ἀπείρως μεγαλύνον,
καθρέπτῃς κοῖλος, τὸν δραγμὸν συλλέγων τῶν ἀκτίνων,
ζωηροτέρας παριστᾷ τὰς πρόην ἐντυπώσεις
τῶν παλαιῶν μας ἡδονῶν καὶ παλαιῶν ὠδίνων.
Ὅμοίως πολλαπλάσια αἰσθάνετ' ἡ Εἰρήνη
ἔσα τὴν εἶχον ἄλλοτε ἢ θλίψ' ἢ καθηδύνει·
δριμύτερος ἐγείρεται ὁ πόνος τῆς καρδίας,
καὶ εἰς τοιαύτας θλιβεράς καὶ εὐρύθμους μελωδίας
εἰς τῆς νυκτὸς τὴν σιωπὴν τοὺς στεναγμούς της χύνει.

«Μὲ τὰ χεῖλη σου ἀγάπην μ' ὑπεσχέθης αἰωνίαν,
καὶ ἐν μου βλέμμα σ' ἀπεκρίθη καὶ τὸ πᾶν σοὶ ὑπεσχέθη.
Ὅλη, ὅλ' ἡ ὑπαρξίς μου συνεστάλ' εἰς τὴν καρδίαν,
καὶ ἦτον ἔκστασις ἀγγέλων τῆς καρδίας μου ἡ μέθη.

» Ἀνεχώρησας ὡς φεύγει ὁ ἀστήρ ποῦ μᾶς θερμαίνει,
ὡς τὸ κάλλος, ἡ νεότης καὶ τοῦ ἔαρος ἡ αὔρα,
καὶ ἀπέμεινα θρηνοῦσα, καὶ ἀπέμεινα ὡς μένει
νῦξ ἀσέληνος χειμῶνος εἰς τὰ σκότη κ' εἰς τὰ μαῦρα.

» Ἐφυγες, πλὴν δὲν ἐσβέσθη ἡ ἀκοίμητός μου πίστις.
Λάμπει καὶ θὰ λάμπη πάντα καθὼς λύχνος δι' ἐρήμου.
Καὶ μακρὰν τῶν ὀφθαλμῶν σου ἂν στερῇται τῆς τροφῆς της,
καιομένη θὰ τὴν τρέφῃ ἡ ἐκπνέουσα ψυχὴ μου.

» Ν' ἀντηχήσῃ ἂν ἀκούσῃς τοῦ θανάτου μου ὁ κώδων
ὦ! ἐλθὲ καὶ χύσ' ἐν δάκρυ εἰς τὸν τάφον μου τὸν κρύον·
καὶ ἡ γῆ ἐὰν σκιρτήσῃ καὶ βλαστήσῃ γλυκὺ ῥόδον,
θὰ σὲ μειδίῃ κ' ἐκεῖνο ὡς ἐγὼ σὲ ἐμειδίω.

Τὸ ἄσμά της εἰς στεναγμὸν καρδιοφθόρον λήγει,
συνειθισμένην ἐπωδὴν τῆς κλαυθμηρᾶς της μούσης,
καὶ ἡ φωνὴ της τρέμουσα εἰς δάκρυα ἐπνίγη,
καὶ οἱ γλυκεῖς της ὀφθαλμοὶ, οὓς κλαίοντας ἀνοίγει,
ὡς ἂν εἰκόνας ἐποχῆς ἐζήτουν παρελθούσης,
πρὸς ὅλα περιφέρονται τὰ ἄκρα τῆς αἰθούσης.

Πλὴν τί; τί βλέπει; τίς σκιά παρίσταται ἐμπρὸς της,
καὶ μετ' ἀψόφου βήματος προβαίν' εἰς τὴν ἐστίαν;
Δὲν εἶναι πλάσμα μάταιον τοῦ πάσχοντος νοός της;
ἢ μὴ ἐξέμεσαν νεκροὺς οἱ τάφ' εἰς τὴν σκοτίαν;
Φέρ' εἰς τὸ σῶμα μελανὸν μοναστικὸν μανδύαν.
Πῶς; εἶναι, εἶναι ἀληθῶς, εἶν' ἀληθῶς ὁ Σώστης;

Ὁ Σώστης, ναί! Τὰς χεῖράς της εἰς τὸν λαιμὸν του ῥίπτει,
καὶ κλαίει, κ' εἰς τὸ στῆθος του τὴν κεφαλὴν της κρύπτει,

καὶ τὸν συνέχ' εἰς ἐμπαθῆ καὶ τρέμουσαν ἀγκάλην,
 ὥς ἂν φοβῇται μὴ χαθῇ ἀφίνων τὴν ἐκ νέου,
 μὴ αἰθερόπλαστος μορφή φαντάσματος ὠραίου
 μάλις φανεῖσα, μεταβῇ εἰς τοὺς αἰθέρας πάλιν.
 «ὦ! ἦλθες, ἦλθες, ἔλεγε, καὶ μία στιγμή μόνη
 ὄλας τὰς θλίψεις, ὅλα μου τὰ δάκρυα πληρόνει.
 ὦ! ἦλθες, κ' ἐλησιμόνησεν ἡ πάλλουσα καρδία
 τί εἶναι πένθος καὶ κλαυθμοὶ, τί εἶναι δυστυχία.
 Εἰπέ μοι ὅτι εἶσαι σὺ, εἰπέ μοι πῶς ἀπάτη
 τὴν εἰς ἐκστάσεις πλέουσαν ψυχὴν μου δὲν μεθύει·
 εἰπέ πῶς ἡ καρδία μου ψευδῶς δὲν μοι δεικνύει
 τῶν πόθων μου τὸ φάντασμα δ' αἰωνίως πλάττει.
 Μακράν μου ὅταν ἐκλινες τὴν κεφαλὴν εἰς ὕπνον,
 εἰπέ, δὲν εἶναι ἀληθὲς πῶς σ' ἐνεφανιζόμην
 ὥς ἡ ἰτέα κλαίουσα καὶ μὲ λυτὴν τὴν κόμην,
 κ' οἱ στεναγμοὶ τοῦ στήθους μου, εἰπέ μοι, δὲν σ' ἐξύπνων;
 Εἰπέ μοι, τὸ ὑπώπτευες πῶς νύκτα, πῶς ἡμέραν,
 τὴν ἀνατέλλουσαν αὐγὴν, τὴν δύουσαν ἐσπέραν,
 εἰς πᾶσαν ἔρημον στιγμήν τῶν δύο τούτων χρόνων
 σὲ μόνον περιέμενον, σὲ πάντοτε, σὲ μόνον;
 Εἰπέ μοι, ἡ καρδία σου ὅποια ἦτον εἶναι;
 Μὴ, μὴ, μὴ λέγῃς τίποτε. Ἀρκεῖ πῶς ἦλθες πάλιν,
 ἀρκεῖ πῶς πάλιν σὲ κρατῶ εἰς ταύτην τὴν ἀγκάλην.
 Πλὴν μεῖνε διὰ πάντοτε, ὥς ν' ἀποθάνω μεῖνε·
 ἦ, ἂν νὰ φύγῃς μελετᾷς, καὶ πάλιν ἂν σὲ χάνω,
 θανάτωσόν με καὶ εὐθὺς, κ' εὐδαίμων θ' ἀποθάνω.»

Ὁ Σώστης ὅμως ἐλαφρῶς τὴν σύρει καὶ τῇ λέγει·
 «Ἐλθέ, κατόπιν μου ἐλθέ! Δὲν ἠμπορῶ νὰ μένω.
 Πλησίον σου μ' ἐκάλεσεν ὁ ἔρως ὃς μὲ φλέγει.
 Ἦλθα, σὲ εἶδα, εὐτυχῶ, πλὴν πρέπει νὰ πηγαίνω.

Κατὰ τῆς τύχης τὰς φορὰς ἐφέρθην κ' ἐπλανήθην,
εἰς σπήλαια ἐσκήνωσα κ' εἰς βράχους ἐκοιμήθην,
σημαίαν ἀνεπέτασα ἐχθρὰν κατὰ τοῦ κόσμου,
πᾶν αἶσθημα κοινωνικὸν κατέστειλα ἐντός μου,
πλὴν τὴν εἰκόνα σου ποτὲ δὲν ἔπνιξα εἰς λήθην.

Ἡ ἐρρίπτόμενη ὡς βροντὴ φονεύων εἰς τὴν μάχην,
ἡ ἐκοιμώμενη εἰς δρυμοὺς κ' εἰς τοῦ βουνοῦ τὴν ῥάχιν,
ἡ γόνυ ἔκλινα ἐμπρὸς τῆς ἱερᾶς τραπέζης,
παντοῦ μαζῇ μου ἦρχεσο, παντοῦ ἐμπρὸς μου ἔζης.

Ἀλλὰ τῆς ἀπουσίας μου ὁ χρόνος ἐπληρώθη,
καὶ στέφονται οἱ σταθεροὶ τῶν καρδιῶν μας πόθοι.

Ἐπέστρεψα· πλὴν, ἤξευρε, θὰ μεταχωρισθῶμεν,
ἀμέσως ἂν δὲν φύγωμεν καὶ δὲν μὲ συνοδεύσης.

Ἐλθέ! Εἰν' ὅλα ἔτοιμα· καὶ μάθε, ἂν δὲν σπεύσης,
ποτέ μας πλέον ἐπὶ γῆς πῶς δὲν θ' ἀπαντηθῶμεν.»—

«Νὰ χωρισθῶμεν πάλιν! Μὴ τὴν μαύρην αὐτὴν μοῖραν,
μὴ δι' ἐμὲ, ὦ Σώστη μου! Δὲν θέλεις πλέον φύγει.

Εἰπέ μοι το.»—«Ἐλθέ, ἐλθέ, ἡ ὥρα κατεπείγει.»

Καὶ ὁμιλῶν τὴν ἔσυρεν ὁ Σώστης πρὸς τὴν θύραν.

Τῆς ἀκαθέκτου τῆς χαρᾶς ἡ θυελλώδης βία
εἰς τὴν ποθοῦσάν τῆς ψυχὴν πεσοῦσα αἰφνηδία,
εἶχε νεκρώσει κατ' ἀρχὰς τὰ αἰσθητήριά της·

δὲν ἔβλεπε, δὲν ἤκουεν, ἡσθάνετο δὲ μόνον,
καὶ τέρψις παραπλήσιος πρὸς ψυχοφθόρον πόνον
ἐδούλου τὰς αἰσθήσεις τῆς ὑπὸ τὸ αἶσθημά της.

Ἀλλ' ἅμα τῆς καρδίας τῆς ὁ σάλος ἐπραύνηθη,
ἐστράφη, τὸν ἠτένισε μετ' ὀφθαλμῶν ἐντρόμων,
καὶ εἶδε ῥάσον μοναχοῦ πῶς εἶχ' ἐπὶ τῶν ὤμων,
καὶ γένυ εἰς τὸν πώγωνα τὸν νέον του πῶς ἦνθει·
καὶ ἅμα, φεύγουσα μακρὰν, ἀμφιβολίας πλήρης,

«Τί ἔχεις, εἶπε, πρὸς ἐμέ; τί θέλεις καὶ μὲ σύρεις;
 Ἄν εἶσαι σὺ ὁ φίλος μου, καὶ ὄχι φάντασμα τοῦ
 συντρίψαν εἰς τὰ σκοτεινὰ τὰς πύλας τοῦ θανάτου
 δῶν νὰ ἔλθῃ νὰ μ' ἰδῇ μετὰ βρυγμοῦ ὀδόντων,
 νὰ μοὶ ζητήσῃ προσευχὰς καὶ κόλυβα θανόντων,
 ὁ Σώστης ἂν εἶσαι ζῶν, εὐλόγησόν με μόνον.
 ὦ πάτερ, δός μοι ν' ἀσπασθῶ τὴν χεῖρά σου μὲ σέβας,
 κ' εὐχήθητι τὴν ἱασιν τῶν ψυχικῶν μου πόνων,
 καὶ τοῦ πυρὸς ὃ ἄσβεστον μοὶ πυρπολεῖ τὰς φλέβας.
 Εὐδαίμων! τὰ ἐγκόσμια ἡμπόρεσες κ' ἡρνήθης,
 τὸ παρελθὸν εἰς νάματα ἐβύθισας τῆς λήθης,
 πρὸς τὸν Θεὸν κατέφυγες καὶ εὔρες νηνεμίαν.
 Τῶν οὐρανίων Χερουβίμ τὸ σχῆμα ἐνεδύθης,
 καὶ ἐξελέξο νύμφην σου τὴν θείαν ἐκκλησίαν.
 Δός, δός μοι, πάτερ ἅγιε, ναὶ, δός μοι εὐλογίαν,
 καὶ ἄφες με ὡς ἔζησα, θρηνοῦσα ν' ἀποθάνω.
 ὦ! ἴσως εἰς τοῦ τάφου μου τὴν αἰωνίαν κλίνην
 θὰ εὔρω τὴν εἰς οὐρανὸν βλαστάνουσαν εἰρήνην,
 καὶ ὅ,τ' ἡ γῆ μ' ἀφήρεσε θὰ μοὶ δοθῇ ἐπάνω.»—

«Εἰρήνη μου, ἀπατηλὸν τὸ σχῆμ' αὐτὸ μ' ἐνδύει,»
 ὁ Σώστης ἀπεκρίνετο. «Εἰς ῥάσον ἐκρυπτόμην.
 Δὲν εἶμαι ὅ,τι, ὡς φρονεῖς, τὸ φόρεμα μηνύει·
 δὲν εἶμαι ὅ,τι φαίνομαι, οὐδ' ὅ,τι ἐφαινόμην.
 Δὲν ἔχειρα τὴν κόμην μου εἰς τοῦ ναοῦ τὴν θύραν,
 οὐδ' εἶμαι ὁ ἀρματωλὸς ὅστις φρουρεῖ τὰ ὄρη.
 Ἐλθὲ καὶ συμμερίσθητι τὴν πλάνητά μου μοῖραν,
 κ' ἐπάνω πάσης γυναικὸς θὰ ὑψωθῇς, ὦ κόρη!
 Ἄν δόξαν, πολυτέλειαν, τιμὰς ἐπιθυμήσῃς,
 τῆς Περουβίας τὰ καλὰ καὶ τῆς Λαχόρας φόρει,
 καὶ σοὶ προώρισα τιμὰς καὶ δόξας βασιλίσσης.

Ἄλλὰ ἐλθέ. Ὁ ἵππος μου σὲ περιμένει ἔξω.
 Ἄν μὲ ἀφήσης, μόνος μου καὶ πάλιν θενὰ τρέξω.
 Πρὶν ἢ αὐγὴ γλυκοφανῇ ὑπάγω καὶ σὲ χάνω,
 χωρὶς ποτὲ νὰ σὲ ἰδῶ, ποτὲ ὡς ν' ἀποθάνω.» —
 — «ὦ Σώστη, Σώστη, πῶς ζητεῖς νὰ σὲ ἀκολουθήσω;
 Τὸν γηραιὸν πατέρα μου παντέρημον ἀφήνω.
 Εἰπέ! ἂν στρέψω φεύγουσα τὴν κεφαλὴν ὀπίσω,
 στήλη ἄλῶς ὡς ἡ γυνὴ τοῦ Λῶτ δὲν θ' ἀπομείνω;
 Ἐξεύρεις πῶς μὲ ἀγαπᾷ ὑπὲρ τὴν εὐτυχίαν,
 ὑπὲρ τὸ φῶς, καὶ τὴν ζωὴν, καὶ τὴν ἐλευθερίαν.
 Τὴν ἐλευθέραν τοῦ ψυχὴν ἡ ἄλυσις πιέζει,
 κ' εἰς τὴν Ῥωσσίαν πρὸ πολλοῦ καταφυγὼν θὰ ἔζη
 σωτῆρας ὄνειροπολῶν. Ἄλλ' εἶδεν ἡ ζωὴ μου
 πῶς εἰς αὐτοὺς ἐρρίζωσε τοὺς βράχους τῆς ἐρήμου,
 πῶς ἀγαπῶ τὸν ῥύακα τὸν κλαίοντα ὡς κλαίω,
 τὴν αὔραν ἣν ἀνέπνεες πῶς θέλω ν' ἀναπνέω,
 πῶς ἔχω πόθον νὰ ταφῶ ὅπου ταφεῖσαν εἶδα
 τὴν πρώτην μου ἐπὶ τῆς γῆς κ' ἐσχάτην μου ἐλπίδα,
 καὶ ἔκλινε πρὸς χάριν μου τὸν ἄτρομον αὐχένα,
 καὶ ἀγογγύστως τὰ δεσμὰ ὑπέφερε τὰ ξένα.
 Ἐθρήνουν, καὶ παρέβλεψε θρηνοῦσαν τὴν πατρίδα.
 Πῶς! αὔριον θὰ ἐγερθῇ εἰς πατρικὴν φροντίδα,
 θὰ μὲ ζητήσῃ ἔντρομος, καὶ δὲν θὰ μ' εὖρη πλέον;
 Θὰ παριδῶ ἀστήρικτον τὸ ἀσθενές του γῆρας;
 Τὴν κεφαλὴν του θὰ κτυπᾷ εἰς τὰς ἰσχνὰς του χεῖρας
 καὶ τριγυρνῶν τὴν ἔρημον θὰ μὲ φωνάζῃ κλαίων;
 ὦ! ἄφες ὡς τὸν τάφον του νὰ τὸν ἀκολουθήσω,
 καὶ ἀσπασμὸν καὶ παρ' ἐμοῦ νὰ λάβῃ τελευταῖον.
 «ὦς θέλεις, μεῖνε, ἀλλ' ἐγὼ θὰ ἐπιστρέψ' ὀπίσω,
 Εἰρήν', εἰς τὴν καρδίαν σου, τὸ βλέπω, ἐγεννήθη

ἥς ἀπουσίας ὁ καρπὸς, ἡ παγωμένη λήθη.
 Πηγαίνω. Τί μοι μέλει ποῦ καὶ διατί πηγαίνω;
 Βαθὺς τὸ φύλλον φέρεται εἰς καταιγίδ' ἀνέμων,
 ἐμὲ ἄς φέρη πλάνητα τῆς μοίρας μου ὁ δαίμων.
 Ποῦ μένω ἀδιαφορῶ μακρὰν σου ὅταν μένω.
 Ἀπέρχομαι, ὑγίαινε, λησμόνει με κ' εὐτύχει,
 καὶ μὴ προσμένης ἐπὶ γῆς πῶς θὰ μὲ ἀπαντήσης.
 Θὰ συναφθῶσι πρότερον ἀνατολὴ καὶ δύσις,
 παρ' ἡμᾶς ἔτι τοῦ λοιποῦ νὰ μᾶς συνάψ' ἡ τύχη.»

Οἱ λόγοι οὗτοι ἔρριψαν τὴν δύστηνον εἰς φρίκην.
 Ἐβάδιζε κ' ἐπέστρεφε, καὶ ἴστατο κ' ἐθρήνει.
 Διπλὰ διελογίζετο. Θὰ φύγη, θενὰ μείνη;
 Ὁ ἔρως ἢ τὸ χρέος τῆς λαμπρὰν θὰ λάβῃ νίκην;
 Ὁ Σώστης «τώρα ἢ ποτὲ» τῇ ἔλεγε, κ' ἐκείνη
 νὰ ἐκδικάσῃ ἔτρεμε τὴν ψυχικὴν τῆς δίκην.
 Πλὴν βλέπουσά τον ἔτοιμον ν' ἀναχωρήσῃ πάλιν,
 «Μ' ἀφήνεις, φεύγεις, ἔκραξε, κ' ἐγὼ δὲ πάλιν μόνη!
 Θὰ ἐπανέλθουν φοβεροὶ τοῦ χωρισμοῦ οἱ χρόνοι!
 ὦ! δὲν ἀντέχω τὴν μακρὰν ν' ἀνανεώσω πάλιν.
 Ὁδῆγαι με, σ' ἀκολουθῶ εἰς ὄρη κ' εἰς πελάγη,
 εἰς ἐρημίας κ' εἰς κρημνοὺς, κ' εἰς φάραγγας ἀβύσσου.
 Μοὶ εἶναι ἀδιάφοροι καὶ καύσονες καὶ πάγοι.
 Ὁ ἄδης θὰ μοὶ φαίνεται παράδεισος μαζῇ σου.»

Ἀλλὰ ἐν ᾧ προσεκτικῶς τὴν ὁδηγεῖ ὁ Σώστης,
 αὐτὴ τὸν λύχνον ἐκκρεμαῖ ὅς καί' εἰς μαῦρον στύλον,
 καὶ εἰς τὰς ἄκρας ἐλαφρὰ πχτοῦσα τῶν δακτύλων,
 ἐμβαίνει εἰς τὸν ἐνδότερον κοιτῶνα τοῦ πατρός της.
 Εἶναι λιτὴ ἀλλ' εὐπρεπὴς ἡ χωρική του κλίνη,
 καὶ ὁ πρεσβύτης μ' ἤρεμον μειδίαμα κοιμᾶται.
 Ἡ κόρη τοῦ ἐπάνω τοῦ τὸ πᾶλλον στῆθος κλίνει,

[ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΡΑΓΚΑΒΗ — Τόμ. Β']

3

κ' εἰς τὸ παιδρὸν τοῦ πρόσωπον τὸ φῶς ἀντανακλᾶται.
 Τὸν βλέπει, τὴν ταχεῖάν τοῦ πνοὴν παραμονεύει·
 οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς βρέχονται, καὶ κύπτει νὰ φιλήσῃ
 τὴν δεξιὰν ἣν ὁ πατὴρ κοιμώμενος σαλεύει,
 ὡς φεύγουσαν νὰ ἤθελε νὰ τὴν ἀναχαιτίσῃ.
 Ἐν δάκρυ τῆς, καθὼς θερμὸν ἐπάνω τοῦ σταλάζει,
 τὸν ὕπνον τοῦ ἐτάραξε. Βαθέως ἀναπνέει,
 καὶ μ' ἐγκαρδίους στεναγμοὺς κατ' ὄναρ τὴν φωνάζει.
 Ἐμπρὸς τοῦ πίπτ' ἡ κόρη τοῦ γονατιστὴ καὶ κλαίει,
 κ' ἐκ νέου πάλιν, νὰ τραπῇ εἰς τὴν φυγὴν, διστάζει.

Πλὴν πρὸς τὴν θύραν προχωρεῖ νὰ μακρυνθῇ ὁ Σώστης.
 Ἴδού την! Ἀπεφάσισε! Φυσᾷ, τὸν λύχνον σβύνει,
 καὶ μετ' αὐτοῦ τὴν τρυφερὰν εἰκόνα τοῦ πατρὸς τῆς,
 καὶ σπεύδουσα ἐξέρχεται. — Εἰρήνη! ὦ Εἰρήνη!
 ἀναχωρεῖς! Εἰς οὐρανοὺς ὁ φύλαξ ἄγγελός σου
 στρέφει τὸ βλέμμα τοῦ πρὸς σέ, καὶ ὡς ρανίδα δρόσου
 ἐν δάκρυ ἀδαμάντινον εἰς τοὺς αἰθέρας χύνει!

Εἰς τὴν αὐλὴν κατέβησαν ὁ Σώστης καὶ ἡ κόρη.
 Τρεῖς εἰς τὰς χεῖράς τοῦ κτυπᾷ, καὶ εἰς τὸν τρίτον κτύπον
 ἀπέναντί τοῦ τέσσαρες προβαίνουν ῥασσοφόροι,
 βαστάζοντες τοὺς χαλινούς ἐξ ἀδαμάστων ἵππων.
 Πρῶτ' ἡ Εἰρήνη προχωρεῖ καὶ ἀναβαίνει πρώτη,
 εἰς πῖλον καλογηρικὸν, εἰς ῥάσσον κρυπτομένη.
 Πηδᾷ ὁ Σώστης μετ' αὐτὴν, καὶ μετ' αὐτὸν οἱ ξένοι.
 Κεντοῦν, κ' οἱ ἵπποι πρόθυμοι καλπάζουσ' εἰς τὰ σκότη.

ΡΑΨΩΔΙΑ ΤΡΙΤΗ

Son nom? il est inscrit en sanglants caractères....

LAMARTINE.

«Εἰς τὰ αἰθρία ὕψη κ' εἰς δρυμόνων σιγὴν
ὁ ἐλεύθερος κλέπτης προσμένει·
κ' ἐκεῖ κάτω οἱ δοῦλοι εἰς τὴν χαύνην των γῆν
εἰς ὁμίχλην κοιμῶνται θαμμένοι.
Εἰς ζεφύρους ἐκεῖνος καὶ εἰς δρόσον καὶ φῶς
τὸ ἀτρόμητον στῆθός του λούει,
καὶ τὸν τρέφ' ἡ μεγάλη τῶν ἡρώων τροφός,
ἐν ᾧ τρέμων ὁ κόλαξ ὠχριαῖ κεκυφώς
καὶ τὴν θύραν τοῦ ἄρχοντος κρούει.

»Ὡς ὁ πίπτων μὲ κρότον καὶ τρυγμὸν κεραυνὸς
καὶ κτυπῶν, πυρπολῶν, καταστρέφων,
καὶ ὁ κλέπτης προβαίνει καὶ ὀρμαῖ σκοτεινὸς
ἀπὸ σπλάγχν' ἀστραπῶν καὶ συννέφων.
Ἡ πυρίνη του σφαῖρα προτιμαῖ κορυφάς
καὶ σκοπεύ' εἰς τυράννων τιάρας·
σιδηρᾷ θραύει σκῆπτρα, συνταράττει τρυφάς·
τῶν βουλῶν εἶναι ὄπλον ἅς φρονεῖτε κωφάς
εἰς ἔθνων ὑποδούλων κατάρας.

»Εἰς σαπρὰν κοινωνίαν παρακμάζ' ἡ ζωὴ,
κ' οἱ νόμοι παράγουν τοὺς νάννους·
ἀλλὰ γίγαντας τρέφει τῶν βουνῶν ἡ πνοὴ
ἥτις δέρει αἰώνων πλατάνους.

Τὸ οὐράνιον σπέρμα, ἡ ἀρχαί' ἀρετὴ
 εἰς τῆς γῆς τοὺς ἀγροὺς ἐμαράνθη·
 τὴν γενναίαν τῆς ρίζαν τὸ συμφέρον πατεῖ,
 κ' ἐδῶ μόνον βλαστάνει καὶ παράγει αὐτὴ
 ἄνθη ἄφθονα, ἄγρια ἄνθη.

—

»Τὴν δουλείαν νὰ φεύγῃ εἰς κρημνοὺς καὶ βουνὰ
 πολεμῶν πανταχοῦ κ' αἰωνίως,
 παντοῦ τρόμον καὶ φλόγας καὶ σφαγὴν νὰ πλανᾷ,
 ἰδοὺ ποῖος τοῦ κλέπτου ὁ βίος.
 Τέλος πίπτει ὁ κλέπτης μὲ βαθεῖαν πληγὴν,
 μ' ἐχθρῶν αἷμα τοὺς ρύακας βάφων·
 στρατιῶται τὸν θάπτουν εἰς ἀμόλυντον γῆν,
 κ' αἰτὸς καταβαίνει πᾶσαν νέαν αὐγὴν
 καὶ τὸν κλαί' εἰς τὸν ἔρημον τάφον.»

Αὐτὰ καὶ ἄλλα ὅμοια εἰς λέξεις θρασυτέρας,
 εἰς φράσιν ὅλην ἔντονον, τραφεῖσαν εἰς τὰ ὄρη,
 μεγαλοφώνως ἔψαλλον καθήμεν' εἰς τὰς πτέρας
 καὶ περιζώνοντες πυράς οἱ κλέπται ὀπλοφόροι·
 τρεῖς ἀντελάλουν οἱ δρυμοὶ τὸ ἄτεχνόν των ἄσμα.
 Εἰς σύδενδρον, ἀπότομον, τραχεῖαν ὄρους ῥάχιν,
 ἔχοντες ἄνωθεν κρημνοὺς καὶ κάτωθέν των χάσμα,
 οἱ μὲν προπαρεσκεύαζον τὰ ὅπλα των εἰς μάχην,
 ἄλλος τὸ στόμα τῆς στιλπνῆς μαχαίρας τοῦ ὀξύων,
 ἄλλος τοῦ πυροβόλου τοῦ τὸν χάλυβα λαμπρύνων,
 καὶ ἄλλος τάττων εἰς σειρὰν τὰ πύρινά του βέλη·
 οἱ δὲ τὸ σφακτὸν πρόβατον ὃ ἔψηνον εἰς λάκκον
 ἀπὸ τῆς κοίτης ἔφερον τῶν ἐρυθρῶν ἀνθρώκων,

ποθοῦντες διενέμοντο τὰ τρυφερά του μέλη,
 κ' ἐτέρποντο τὴν ὄσφρησιν εἰς τὴν εὐώδη κνίσσαν·
 καὶ ἄλλοι περίξ γέροντος ἡσυχολημένοι ἦσαν
 ὅστις τὴν πλάτην τοῦ σφακτοῦ προσεκτικῶς ἐκράτει
 καὶ ἡκολούθει ἐπ' αὐτῆς τὰς πλανωμένας φλέβας·
 τὴν ἐμελέτα ἐν σπουδῇ, κ' ἐχρησιμοδότ' ἡ πλάτη·
 καὶ τὰς μαντείας της καθεὶς ἐδέχετο μὲ σέβας.

Ἐδὼ κοιλὶς αἵματηρὰ σφαγὴν προαναγγέλλει,
 ἄλλοῦ φλεβὸς περιφεροῦς καμπύλη ἐγνωσμένη
 μηνύει ὅτι προχωρεῖ Ὀθωμανῶν ἀγέλη,
 ἀλλ' ὅτι καὶ εἰς ἄφευκτον καταστροφὴν προβαίνει·
 καὶ ἄλλη λέγει, τέμνουσα τὴν περιφέρειάν της,
 ὅτ' εἰς τὴν μάχην πληγωθεὶς θὰ πέσῃ καὶ ὁ μάντης.

Ἐν ᾧ δ' ἐώρταζε καθεὶς λαλῶν, φωνάζων, ψάλλων,
 κ' ἐν ᾧ ἐκρότουν συνεχεῖς ἐκρήξεις πυροβόλων
 τὸ ἴσον τῶν ἀλαλαγμῶν καὶ τῶν ἀσμάτων ὄλων,
 εἰς κλέπτῃς μόνος καὶ μακρὰν ἐκάθητο τῶν ἄλλων·
 ἀγέλαστος, σιωπηλὸς, καὶ μὴ ἐγγίζων οἶνον,
 εἰς ἐμπειρίαν καὶ εἰς νοῦν πρωτεύων μεταξὺ των,
 ἀνδρεῖος καθὼς ὅλοι των, θρασύτερος ἐκείνων,
 ὁ γέρων Ζέβρος τῶν βουνῶν, ὁ ἀρχηγὸς των ἦτον.
 Εἰς τὸ ἀστράπτον ὄπλον του τὴν κεφαλὴν του κλίνων,
 ἐφαίνετο κοιμώμενος εἰς θάμνον χλωρᾶς μύρτου.
 Ἐλαμπον πλάκες ἀργυραῖ εἰς τὸ πλατύ του στῆθος
 κ' εἰς τὴν μακρὰν του μάχαιραν, ἣν ἐψηλάφ' ἡ χεὶρ του,
 καὶ ἣν ἐποίκιλε χρυσὸς καὶ σμαραγδίου λίθος.
 Ἡ φουστανέλλα του λευκὴ ὥς ἡ χιὼν τοῦ ὄρους,
 ἡπλοῦτο κατ' ἐπανωτὰς τριακοσίας πτύχας
 εἰς τὸν παχὺν μανδύαν του ἀπὸ αἰγείας τρίχας,
 καὶ πολλῶν ἔφερε μαχῶν ἐνδείξεις διαφόρους.

Ἄλλὰ ποτὲ δὲν λησμονεῖ, καὶ οὐδὲ ἂν κοιμᾶται,
 ὅτ' ὑπὲρ ἄλλων χρεωστεῖ νὰ κήδηται ἀγρύπνως.
 Ἐν ᾧ ἡμίκλειστα κρατεῖ τὰ βλέφαρά του ὕπνος,
 ἐκεῖ σκιρτᾷ διὰ μιᾶς, προσέχει, ἀκροᾶται,
 καὶ πρὸς τὴν γῆν ὠτακουστῶν τὴν κεφαλὴν του κλίνει.
 «Τίς εἶσαι;» καὶ τὴν μάχαιραν ἀπὸ τῆς ζώνης σύρει.
 —«Ἐγὼ εἰμὶ ὁ Στέφανος. Πορεύομ' ἐν εἰρήνῃ,
 ὦ τέκνον, καὶ πρὸς σέ πλανῶ τὸν πόδα μου μονήρη·
 μόνος αὐτὸς μ' ἀκολουθεῖ ὁ νέος ὁπαδός μου,»
 τῷ ἀπεκρίθη, μοναχὸν κατόπιν του δεικνύων
 τὴν ἡλικίαν ἔφηβον, ἥ μάλιστα παιδίον.
 »Νὰ παραιτήσω τὰς ὁδοὺς ἠθέλησα τοῦ κόσμου,
 νὰ ζήσω εἰς τὴν ἔρημον τῶν πειρασμῶν ἀπέχων·
 πλὴν μ' εἶδε προσευχόμενον κ' ἐν μέσῳ τῆς ἐρήμου
 ὁ κόσμος, καὶ ἐκάθησε φθονῶν ἀπέναντί μου.
 Δι' αὐτὸ, τέκνον μου, πρὸς σᾶς κατέφυγα προστρέχων.
 Ἄφ' οὗ δὲν μ' ἐπροστάτευσαν τὰ ἱερὰ τεμένη
 κατ' ἀνθρωπίνων τύρβων καὶ κατὰ τυραννίας,
 εἰς σᾶς, τὰ τέκνα τῶν βουνῶν καὶ τῆς ἐλευθερίας
 κ' εἰς τ' ἄσυλά σας σπήλαια, ν' ἀποσυρθῶ μοι μένει.» —
 —«Καλῶς μᾶς ἤλθες, πάτερ μου· εὐλόγει μας καὶ μεῖνε.
 Ὅσοι πιστεύομεν Χριστὸν, τιμῶμεν τ' ὄνομά σου,
 κ' αἱ αὐστηραί σου ἀρεταὶ γνωσταὶ εἰς ὅλους εἶναι.
 Πιστεύσου μας. Τὰ ὅπλα μας εἰν' ὅπλα ἐδικά σου.
 Κ' ἡμεῖς, ὦ πάτερ, εἴμεθα ἐπίσης ἐρημιῖται·
 μονάζομεν εἰς τοῦ Θεοῦ ἡγιασμένους τόπους·
 τὴν κοινωνίαν φεύγομεν ἐπίσης. Πολεμεῖτε
 πρὸς τὰς κακίας σεῖς, ἡμεῖς πρὸς τοὺς κακοὺς ἀνθρώπους.
 Πίστευσον, πάτερ, καθὼς ζῶ πῶς πάντοτε δὲν ἔζων·
 ἀβρῶς τρεφόμενος υἱὸς πλουσίου προεστῶτος

ὃν βίον πρωτεγνώρισα εἰς ἀπολαύσεις παίζων,
 αἰὶ ὁ πατήρ μου μεταξὺ τῶν εὐπορούντων πρῶτος,
 ἀρπάζων δὲν ἐπλούτησε καὶ τὸν λαὸν πιέζων.
 Εἰς τοὺς πλουσίους οἴκους τοῦ τὸν πένητα ἐσίτει,
 καὶ εἰς τοὺς ξένους ἔτοιμος ἐστρώνετο ἡ κοίτη.
 Ἀγάπη, σέβας γενικὸν παντοῦ τὸν προὔπαντων.
 Πλὴν Τοῦρκοι, ἀγριώτεροι παρὰ πεινῶντας λύκους,
 εἰς αἷμ' ἀθῶον βάφοντες τὴν αἰσχροκέρδειάν των,
 ἀνηλεῶς τὸν ἔσφαξαν, διήρπασαν τοὺς οἴκους,
 καὶ κύριοι κατέστησαν τῶν θησαυρῶν τοῦ πάντων.
 Τότ' ἐγὼ μόλις ἐκφυγὼν τὴν λύσσαν τῶν τυράννων,
 τοῖς ὤμοισα ἐκδίκησιν καὶ ἀντὶ φόνου φόνον,
 κ' ἐξέσωσα εἰς τὰς σκιάς τῶν ὀρεινῶν πλατάνων
 τὴν ἀνεξαρτησίαν μου καὶ τ' ὄπλον αὐτὸ μόνον.
 Αὐτὸν, (ἐξηκολούθησεν ὁ ἀρχηγὸς ὁ γέρων
 δεικνύων πλησιάσαντας τινὰς τῶν συνεταίρων)
 αὐτὸν ὃς σ' ἐπλησίασε τὸν εὖρωστον καὶ νέον,
 οἱ Τοῦρκοι τὸν ἐβίασαν ἀπαρνητῆς νὰ γίνη·
 πλὴν βάσανα προέκρινε καὶ θάνατον γενναῖον,
 ὥς πᾶς καλὸς χριστιανὸς ὀφείλει νὰ προκρίνη,
 καὶ σχίσας τοῦ τυράννου τοῦ τὴν ἄνομον καρδίαν,
 ἦλθεν ἐδῶ, καὶ πολεμεῖ τοὺς Τούρκους μὲ ἀνδρίαν.
 Ἐκείνου ἔσφαξαν τοὺς τρεῖς υἱούς. Αὐτὸς ὁ γίγας,
 φρουρούμενος εἰς τάρταρον ὑπόγειον ἐβλήθη,
 πλὴν ἑνδεκα φυλάκων τοῦ ἐσπάραξε τὰ στήθη,
 καὶ ἄλλας ἔκτοτε πληγὰς δὲν ἔδωσεν ὀλίγας.
 Τοὺς βλέπεις ὅλους πέριξ σου; δὲν εἶναι οὐδὲ εἷς των
 μὴ ἀπολέσας ἐπὶ γῆς ἐλπίδα πᾶσαν πλέον,
 μὴ συντριβεῖς ὑπὸ ζυγὸν Ὀθωμανῶν ἀπίστων,
 καὶ μὴ διψῶν τὸ αἷμά των κ' ἐκδίκησιν μὴ πνέων. » —

Στρεφόμενος δ' ὁ Στέφανος πρὸς τοὺς παρισταμένους,
 «Ἴδοὺ ἡ τύχη, ἔλεγε, τοῦ δυστυχοῦς σας γένους!
 Τὰ σπλάγχνα σας ἔχει τροφήν ὁ ἄγριος δεσπότης·
 τὸ αἷμα τῶν σφαγίων του εἰς τὰς κοιλάδας ῥέει·
 ὑβρίζει τὴν θρησκείαν σας καὶ τοὺς ναοὺς σας καίει,
 κ' εἰς τὰ βασανιστήρια στενάζ' ἡ ἀνθρωπότης.
 Θερμὸν γευθεὶς τὸ αἷμά σας ὁ τύραννος ἠδύνθη·
 τὰς πόλεις σας μετέβαλεν εἰς τάφους τῶν κατοίκων,
 εἰς σταύλους τὰ σχολεῖά σας ὅπου σοφία ἦνθει,
 καὶ τὰς ἀγίας σας μονὰς εἰς κατοικίας λύκων.
 Οἱ χεῖμαρρόί σας, οἱ ἀγνώως ἀφήνοντες τὰ ὄρη,
 βροντῶντες ἀγανάκτησιν τὰς ἵππους του ποτίζουν.
 Μαραίνοντ' εἰς τοὺς πόδας του οἱ λόφ' οἱ ἀνθοφόροι,
 κ' οἱ τάφοι τῶν πατέρων σας πατούμενοι γογγύζουν.
 Καὶ σεῖς διὰ νὰ σώσητε ἀπὸ τῆς τυραννίας
 ὅ,τι πολυτιμότατον τῶν ἄλλων πολυτίμων,
 τοὺς θησαυροὺς ὑπάρξεως, τιμῆς κ' ἐλευθερίας,
 ὡς τοὺς κακούργους κρύπτεσθε εἰς σπήλαια ἐρήμων.
 Τῆς ἐκκλησίας ἡ φωνὴ ἀναξιοπαθούσης,
 τὰ δάκρυα τῶν ὀρφανῶν, τὸ αἷμα τῶν ἀθώων,
 διὰ νυκτὸς πρὸς τὸν Θεὸν τὰ ἤκουσα κ' ἐβόων.
 Θεέ! σ' ἐπεκαλέσθησαν καὶ δὲν θὰ ἐπακούσης;
 Δὲν θὰ φανῇ τὴν ἐθνικὴν σημαίαν περιφέρων
 κἀνεὶς τοῦ σήμερον σβεστοῦ κρατῆρος νὰ κινήσῃ
 τὴν ἀπειλοῦσαν ἔκρηξιν, καὶ διὰ τῶν ἀέρων
 ἡμέραν ἀναστάσεως τοῦ ἔθνους νὰ σαλπίσῃ;
 Δὲν θενὰ λάβῃ ἐντολὴν ὁ Μωϋσῆς ὁ νέος
 ἐκ τῆς ἐρήμου τὸν λαὸν τὸν ἐκλεκτὸν νὰ σώσῃ;
 Καὶ διὰ ράβδου τὰ βουνὰ ὡς πλήξῃ Μωϋσέως,
 ἀπὸ τῶν βράχων χεῖμαρρόι κλεπτῶν δὲν θὰ ριφθῶσι;

Τότε φωνήθεν ἀκουσθῆ, φωνή ἐλευθερίας,
 ἐν' ἀντηχῆσ' εἰς τὴν ξηρὰν, εἰς νήσους καὶ θαλάσσας,
 καὶ φλόγες ἐνθουσιασμοῦ, ἡλεκτρισμὸς ἀνδρίας
 εἰς τὰς κοιλάδας θὰ χυθοῦν καὶ εἰς τὰς πόλεις πάσας.
 Τὸν πολὺν Ταύγετον, τὸν ἵπποτρόφον Αἴμον
 παιᾶνες θὰ ἐγείρῳσιν Ἑλλήνων ἐλευθέρων,
 τὰ δὲ Ἀκροκεραύνια, ὃ Ὀλυμπος ὁ γέρων
 θὰ γίνουιν μέγα θέατρον τῶν ἐθνικῶν πολέμων. »

Αὐτὰ τοῖς ἔλεγε, κινῶν τὸν ζῆλον τῶν παρόντων,
 κ' αἱ φλόγες τῶν βλεμμάτων των καὶ οἱ ἀλαλαγμοὶ των
 ἐξήγουν ὅλον ζέοντα τὸν ἐνθουσιασμόν των,
 καὶ εἰς θριάμβους μέλλοντας ἐπέτα ἡ ψυχὴ των.
 Περὶ αὐτὸν συμβούλια πολλοὶ των συνεκρότουν,
 τὸν λόγον τοῦ ἐνέκρινον, τὸ βλέμμα τοῦ ἡρώτων,
 κατὰ τῶν Τούρκων ἔφλεγον νὰ κινηθοῦν τίς πρῶτον,
 κ' εἰς δεῖγμ' ἀγαλλιάσεως τὰ ἔπλα των ἐκρότουν.
 Παρὰ τοὺς πόδας τοῦ σεμνῶς ἐκάθητο προσέχων
 ὁ μοναχὸς Παρθένιος, ὁ νέος ὀπαδὸς του,
 τὸ βλέμμα εἰς τὸ βλέμμα του προσηλωμένον ἔχων,
 καὶ ὡς ῥοφῶν τοὺς λόγους τοῦ ἀπὸ τοῦ στόματός του.
 Εἰς τοὺς γλυκεῖς τοῦ ὀφθαλμοῦς ὁ ἐνθουσιασμός του
 διέλαμπεν· ἦν δὲ οὐχὶ φλόξ ἥτις καταστρέφει,
 ἀλλ' ἀκτὶς ἥτις κεφαλὰς ἀγίων ἐπιστέφει,
 καὶ δάκρ' εἰς τῶν βλεφάρων του τὰ κράσπεδα προὔκάλει.
 Σιγῶν ἐκάθητο, ἀλλὰ καὶ ἡ σιγὴ ἀκόμῃ,
 καὶ ἡ χρυσῇ του καὶ λυτῇ εἰς τοὺς ζεφύρους κόμῃ,
 ἡ θέσις του, τὸ σχῆμά του, ὁλόκληρος ἐλάλει.

Τρεῖς ἔμεινεν ὁ Στέφανος ἡμέρας μεταξύ των,
 ἐλευθερίαν ἐθνικὴν μαντεύων καὶ κηρύττων.
 Ὁ λόγος τοῦ ἀσκούμενος εἰς κόμπον εὐγλωττίας,

ἐξῆπτε τὰς μεσημβρινὰς γοργὰς των φαντασίας,
κ' εἰς τῆς καρδίας των τὸ πῦρ ῥιπίς ἀνέμου ἦτον.

«Εἰς τὰ βουνά μας ἄς φανῇ ἡ ὁδηγὸς σημαία,»
ὁ Ζέβρος ἀπεκρίνετο, «τὸ σύνθημ' ἄς μᾶς δώσῃ,
καὶ θὰ ἰδῇς πῶς ἡ Ἑλλάς θεν' ἀναζήσ' ἡ γραῖα,
καὶ τὴν Τουρκίαν πῶς λαμπρὰ πυρκαῖα θὰ ζώσῃ.
Εἰς τοῦ πολέμου τὴν φωνὴν τὰ ὄρη θὰ σκιρτήσουν,
οἱ βράχοι τῆς θενὰ σχισθοῦν καὶ ἄνδρας θὰ γεννήσουν,
καὶ εἰς τὰς πεδιάδας μας, ἂν σήμερον κοιμῶνται,
ὥς πόντου τότε κύματα τὰ πλήθη θὰ κινῶνται.
Τοὺς ἄνδρας τότε θὰ ἰδῇς οὓς ἡ Χιμάρα τρέφει,
καθεὶς εἰς αἷμα τουρκικὸν τὴν μάχαιράν του βάφων,
νὰ σπεύσῃ μετὰ τῶν υἱῶν τῆς Λάκας, τῶν Ἀγράφων,
καὶ οἱ Σουλιῶται κεραυνοὶ νὰ σχίσωσι τὰ νέφη.
Ὁ ἀετὸς ὁ κατοικῶν εἰς φωλεὰν χιόνος,
ὁ μάχιμος Ὀλύμπιος μετὰ τοῦ Μακεδόνοιο,
ὁ ἵπποδάτης Θεσσαλὸς, τῶν πεδιάδων λέων,
ὁ Σπαρτιάτης, ἄξιος τῆς δόξης τῶν ἀρχαίων,
κρατοῦντες σπάθην καὶ σταυρὸν θὰ κινηθοῦν συμφώνως.
Εἰς τὰς θαλάσσας θὰ ῥιφθοῦν δελφῖνες νησιῶται,
καὶ πῦρ θὰ χύνη καὶ ἀφροὺς ἡ ἄτρομός των πρῶρα·
κ' εἰς τὸ Βυζάντιον ὁ Θράξ θεν' ἀνιδρύσῃ τότε
τὸν σταυρὸν πάλιν ὃν πατεῖ ὁ Μουσουλμάνος τώρα.» —
— «Καλαὶ εἰδήσεις, ἀρχηγέ, καὶ λάφυρ' ἀφθονία!
Ἀπόψε καταβαίνομεν τὰ ὀπισθέν μας ὄρη.
Ἐκεῖ ὅπου ἡ ἔρημος ἐγείρετ' ἐκκλησία,
ἐκεῖ τοὺς σχοίνους τέσσαρες διήρχοντ' ὁδοιπόροι.
Καθεὶς των λιθοκόλλητον λαμπρὸν σταυρὸν ἐφόρει·
ιδέ τους· εἶναι ἱερεῖς. Μικρὰ δὲν εἶναι λεία.» —
— «Ἀκούσατε, ὅς' εἰσθ' ἐδῶ! Ἀλλοίμονον κἀνεῖς σας

ἢ χεῖρα θέσῃ ἄδικον εἰς τοὺς ἀνθρώπους τούτους!
 ἐνὰ πληρώσῃ ἀκριβὰ τὴν τόλμην ὁ τολμήσας.
 ἐν θέλω δι' ἐγκλήματος ἡγορασμένους πλούτους.
 ἢ δάκρυα χριστιανῶν εἰς Τούρκων αἷμ' ἂν πλύνω,
 εἶδω πληγὴν ἀντὶ πληγῆς καὶ φόνον ἀντὶ φόνου·
 ἢ τὴν ἀγνὴν μου μάχαιραν τίς εἶδε νὰ μολύνω
 εἰς τιμωρίαν ἄδικον ἐνὸς ἀθώου μόνου;

Ἡ θεία πίστις τοῦ Χριστοῦ εἶν' ἐδική μου πίστις·
 τὰς ἐντολάς της σέβομαι, τιμῶ τοὺς ἱερεῖς της.
 Καθήσατε, πατέρες μου. Πατέρες, μὴ φοβεῖσθε.
 Δὲν εἴσθε οὐδ' εἰς φωλεὰν αἰμοχαρῶν θηρίων,
 οὐδὲ εἰς καταγώγιον ἀνθρώπων ἀνοσίων.

Πόθεν ὁ δρόμος σας καὶ ποῦ; εἰπέτε, τίνες εἴσθε;» —

— «Σὲ χαιρετῶμεν, τοῦ Χριστοῦ ἀνδρεῖε στρατιῶτα.

Ἡμῖν ἀρκεῖ ὁ λόγος σου νὰ μᾶς καθησυχάσῃ.

Τὴν φωλεάν σου ἤλθομεν ζητοῦντες εἰς τὰ δάση,
 κ' εἰς ξένους τόπους μᾶς πλανοῦν δεινὰ συμβεβηκότα.

Τὴν γῆν τὴν ὑπερβόρειον ἀφήσαμεν τῶν Ῥώσσιων,
 τὴν φέρουσιν διάδημα παντοτεινῶν κρυστάλλων.

Ὁ τόπος μας κυμαίνεται εἰς κινδυνώδη σάλον,
 καὶ ἤλθομεν ἀκούσαντες πῶς εἶν' ἐδῶ ὁ σῶσις.

Εἰς τοῦ μεγάλου κράτους μας τὰς ἀχανεῖς ἐκτάσεις,
 ἅς νὰ κυκλώσῃ δὲν ἀρκεῖ τὸ κύμα τῆς θαλάσσης,
 ἅς διατρέχον ἀπαυδεῖ τὸ πνεῦμα τοῦ αἵματος,
 ἀφ' ὅπου πνέει φλογερὰν ἀναπνοὴν τὸ θέρος,
 ὡς ὅπου πέπλος συνεχῆς ἐκτείνεται χειμῶνος,
 γιγαντιαῖος ἵσταται τῶν Ῥωσσιῶν ὁ θρόνος.

Ὁ μάχιμος Κιρκάσιος, ὁ Λάπων ὄλος τρέμων,
 ὁ Σαμογέτης ὁ νομᾶς ἀλλ' ἔμπειρος πολέμων,
 ὁ Κόζακος, ὁ κένταυρος τοῦ Βόλγα καὶ τοῦ Δῶνου,

ὁ Καμταδάλος, κάτοικος τῶν αἰωνίων πάγων,
καὶ τόσαι ἄγνωστοι φυλαὶ ἀγροίκων ὠμοφάγων,
δι' ὅριά των ἔχουσai τὰ ὅρια τοῦ κόσμου,
τὸ σκῆπτρον ἀνεγνώριζον τοῦ Αὐτοκράτορός μου.
Ὁ τρίτος Πέτρος, ὁ υἱὸς τῆς Ἄννης τὸ ἐκράτει,
πολίτου ἔχων ἀρετὰς καὶ φρένας κυβερνήτου.
Συνεκυβέρνηα μετ' αὐτοῦ κ' ἡ φίλαρχος γυνή του,
Αἰκατερίνη ἡ σκληρὰ καὶ ἀνοσιωτάτη.
Ἄγνώμων ὡς οἱ τύραννοι, ὡς οἱ δειλοὶ πανοῦργος,
ἀνόμως ἐμελέτησε νὰ βασιλεύσῃ μόνη.
Μισθοῦνται δόλι' ὑπουργοὶ καὶ χεῖρες δολοφόνοι,
καὶ ὁ σκοπὸς τῆς ἔκβασιν λαμβάνει ὁ κακοῦργος.
Ὁ Αὐτοκράτωρ σύρεται εἰς φυλακῶν σκοτίαν·
ἀπὸ προδότου γυναικὸς προδότας δορυφόρους
περιφρουρεῖται ὁ φρουρῶν καὶ σώζων τὴν Ῥωσσίαν·
ὁ πρᾶος παραδίδοται εἰς ἄνδρας αἰμοδόρους.
Ὡ ἐγκλημα ὁ, θυμωθεὶς, ἔπως ἡμᾶς παιδεύσῃ,
ὁ Κύριος ἐπέτρεψε! Χεὶρ ἀσεβῆς ὑψώθη
τοῦ ἔθνους τὸν θεόχριστον πατέρα νὰ φονεύσῃ,
τὸν Βασιλέα ὃν καλοῦν οἱ φίλτεροί μας πόθοι.

Πενθῶν τῆς Πετροπόλεως ἐστέναξεν ὁ κώδων,
κ' εἰς τὰς καρδίας ἤχησεν ὁ ἀναστεναγμός του·
πᾶς Ῥῶστος δ' εἰς τὸ μάρμαρον ἔλθων τοῦ ἀνακτός του,
κρυφίως ἐναπέθεσεν ἐν δάκρυ του κ' ἐν ῥόδον.
Ἐκτοτε πάντα χαλινὸν ἀπέπτυσεν ἐκείνη·
χλαμύδα Κζάρων ἔφερεν ἀσχημονοῦσα Φρύνη,
καὶ εἰς τὰς χεῖράς της, μαινὰς ἀκόλαστος, ἀγρία,
βδελυρωτέρα ἑαυτῆς κατέστ' ἡ τυραννία.
Εἰς συμποσίων τῆς αἰσχρῶν τὰς ἀσεβεῖς σπατάλας
ἀχνίζουσα ἐφέρετο τοῦ ἔθνους ἡ καρδία·

ὁ θρόνος ἐμολύνετο εἰς ἐραστῶν ἀγκάλας,
 αἰ τῆς Ῥωσσίας ἡ ἱκμὰς ἀντιμισθία ἦτον
 τῶν ἀναισχύντων κωμαστῶν καὶ φαύλων παρασίτων.
 εἰς μόνος εἰς ἐταίρους τῆς διδόμενος ἀδάμας,
 κρουνοὺς αἱμάτων ἤξιζε, θαλάσσας δάκρυά μας,
 ἡ τρυφηλὴ ἐπίδειξις μιᾶς τῆς εὐωχίας,
 αἰς ἀπωλείας βάραθρον τρεῖς ἔρριπτ' ἐπαρχίας.
 Ὅργιλ' οἱ Ῥῶσσοι, δάκνοντες τ' ἀνάξια δεσμά των,
 ἡσχύνοντο, ἀλλ' ἔτρεμον, ἐσίγων κ' ἐρυθρίων·
 ἂν στεναγμὸς τὸ στῆθος των ἐκίνει τὸ ἀνδρεῖον,
 ὁ στεναγμὸς ἐπνίγετο εἰς ποταμοὺς αἱμάτων.

Ἄλλ' εἰς τὸ βάθος τῶν δεινῶν καὶ τῆς ἀπελπισίας,
 φωνὴ γλυκεῖ' ἀντήχησε, φωνὴ παρηγορίας·
 «Ὁ Πέτρος ζῇ, διαφυγὼν τὸ ξίφος τῶν φονέων.»
 Ὡς ἀστραπὴ τοὺς τόπους μας διέτρεξε τὸ νέον,
 κ' ἕκαστος Ῥῶσσος πρὸς Θεὸν θερμὰς εὐχαριστίας
 ἀπὸ ψυχῆς ἀπέτεινε γονυπετῶν καὶ κλαίων.

Ἡμεῖς δ' ἀφ' οὗ ἐμάθομεν ὅτ' εἰς τὰ ξένα μέρη
 ἀγνώριστον καὶ πλάνητα τὸν πόδα περιφέρει,
 ὅτι τὸ δάσος στέγην του, στρωμνὴν τὸν βράχον ἔχει,
 ὅτ' εἰς τὸ χεῖλος κάθηται τῆς δημοσίου κρήνης
 τὸν ἄρτον τρώγων τὸν πικρὸν τῆς ἐλεημοσύνης,
 ὅτι πεινῶν, ἡμίγυμνος τὸν κόσμον περιτρέχει,
 εἰς χεῖρας ὁδοιπορικὴν λαβόντες βακτηρίαν
 καὶ περιτρέχοντες τὴν γῆν τὰ ἴχνη του ζητοῦμεν.
 Ἐξ μῆνας εἰς τὴν δυσχερῇ αὐτὴν ὁδοιπορίαν
 αὐτὸν ὡς μόνον ὁδηγὸν ἀστέρ' ἀκολουθοῦμεν.
 Πολλὰς δὲ χώρας καὶ λαοὺς περάσαντες ματαίως,
 καὶ μετ' ἐρεύνας συνεχεῖς, πλὴν δυστυχῶς ἀφόρους,
 εἰς τῆς Ἡπείρου ἦλθομεν τὰ μέρη τελευταίως,

καὶ πολλαχόθεν ἔχοντες ἐνδείξεις διαφόρους,
εἰς τὰς δυσβάτους στενωποὺς ἀνέβημεν τοῦ ὄρους.
Ἐδὼ κατέφυγεν ἐντὸς τῶν ὄρεινῶν σπηλαίων
ὁ ἐνδοξος ἀπόγονος ἐνδόξων βασιλέων.

Σεῖς οἵτινες γνωρίζετε τῶν βράχων τὰς προσβάσεις,
τ' ἄντρα εἰς ἃ βυθίζεται τὸ κύμα τῆς θαλάσσης,
τὰς ἀπροσίτους κορυφάς, τὰς λόχμας τῶν ὀρέων,
εἰπέτε, ποῦ τὸν εἶδατε εἰς νύκτας ἀσελήνους
κρυφίως νὰ περιπατῇ εἰς τοὺς προστάτας σχοίνους;
Εἰς ποίαν ὄχθην ἄβατον ἀφρίζοντος χειμάρρου
τὸν εἶδατε κοιμώμενον ἐπὶ σκληροῦ μαρμάρου;
Εἰπέτε το, νὰ τρέξωμεν μ' ὑπόκλισιν βαθεῖαν,
νὰ βρέξωμεν τοὺς πόδας του μὲ δάκρυα καὶ μῦρα,
καὶ νὰ καταφιλήσωμεν τὴν σεβαστὴν του χεῖρα,
καὶ τὸν εἰς βάτους καὶ κρημνοὺς σχισθέντα του μανδύαν.
Καὶ ἂν δὲν εὐτυχήσωμεν νὰ τὸν ἰδῶμεν πάλιν
ὑπὸ τοὺς θόλους ἄρχοντα τοῦ γηραιοῦ Κρεμλίνου,
κἂν νὰ μεθέξωμεν κ' ἡμεῖς, συζῶντες μετ' ἐκείνου,
ἀπὸ τῆς ἐξορίας του τὴν ἀλμυρὰν φιάλην.»

Ἄν καὶ ἀπὸ τινων λεπτῶν οἱ ξένοι ἐσιώπων,
ἀκόμ' οἱ κλέπται ἤκουον. Τοὺς ὀφθαλμοὺς μεγάλους,
τὸ στόμα χαῖνον, ἔβλεπον τινὲς αὐτῶν τοὺς ἄλλους,
ὅτι τοσαύτ' ἦ ἐκπληξίς ὑπῆρξε τῶν ἀνθρώπων.

Ἄλλ' ὁ ἀνδρεῖος ἀρχηγὸς τὴν κεφαλὴν του σείσας
τοῖς εἶπε· «Διαβάται μου, καλὴν ἐπιτυχίαν!
Ἄλλὰ φοβοῦμαι θ' ἀποβῇ ματαία ἡ ἐλπίς σας.
Κρυπτὴν δὲν ἔχουν δι' ἐμέ τὰ ὄρη μας γωνίαν,
οὐδὲ ἀφῆκ' ἀπάτητον εἰς τοὺς δρυμῶνας μέρος.
Ἦξεύρω ποῦ ὁ αἰτὸς τοὺς νεοσσούς του κρύπτει,
πόθεν εἰς νύκτας βροχεράς ἡ λύκαινα προκύπτει,

τοῦ ἢ συρίζουσα πνοὴ βοῖζει τοῦ ἀέρος,
καὶ ποῦ εἰς μαῦρον σπήλαιον ὁ χεῖμαρρος γεννᾶται·
ἀλλ' οὐδ' εἰς ὕψος κορυφῆς, οὐδ' εἰς βυθὸν κοιλάδος
ἀέχνη δὲν ἀπήντησα τοῦ πλάνητος φυγάδος.
Ὁ ἡγεμὼν τῶν Ῥωσσιῶν, ὦ φίλοι διαβάται...» —
«Ἴδου αὐτός!» — ἀνέκραξεν ὁ Στέφανος ἐντόνως,
καὶ ῥίψας τὸν μοναχικὸν μανδύαν του, ἀνέστη
ἐνδεδυμένος εὐπρεπῶς, ἀξίως ἡγεμόνος,
κ' ἐμπρὸς τῶν χρυσοστόλιστος καὶ ἑνοπλος παρέστη.
Ἦν παραστήμων ἔμπλεως ποικίλων ἢ στολή του·
ἀδάμαντες ἐχάραττον τὸ ἀρχικόν του γράμμα
καὶ εἰς τὰς ἐπωμίδας του τὰς χρυσωτὰς συνάμα
κ' εἰς τὴν λαβὴν τοῦ ξίφους του τοῦ σαπφειροκολλήτου·
κ' εἰς ζώνην ἀργυρόχρυσον ἐκρέματο τὸ ξίφος.
Διὰ μιᾶς ἀπέβαλε τὸ ταπεινὸν του ὕψος·
ἡ κεφαλὴ ἡ κλίνουσα εἰς ἱερῶν ἐδάφη
ὕψωθη, καὶ ἐφαίνετο πλασθεῖσα νὰ προστάτῃ,
κ' ἡ χεὶρ ποῦ κομβολόγιον καὶ ποῦ σταυρὸν ἐκράτει,
τοῦ ξίφους ἤδη τὴν λαβὴν ὀργίλως ἐψηλάφει.

«Ὁ Πέτρος ὁ ἐκθρονισθεὶς, ἰδου αὐτὸς ἐμπρὸς σας.
Ἀπὸ λεπίδων φορικῶν τὴν ὑπαρξίν μου σώσας,
καὶ πεποιθὼς εἰς τὸν Θεὸν κ' εἰς τὴν καλήν μου σπάθην,
τὴν γῆν διέτρεξα, πολλῶν κινδύνων ἐπειράθην,
καὶ ξένων ἔμαθον ἔθνων τοὺς τρόπους καὶ τὰς γλώσσας.
Ἀφ' οὗ διὰ πλεκτάνης της, ἣν τρέφ' εἰς τὴν σκοτίαν
συνωμοσία μυστικὴ μὲ εἶχε περιζώσει,
καὶ μ' εἶδον, ὀργιζόμενοι, πλὴν τρέμοντες οἱ Ῥῶσσοι
εἰς φυλακὴν συρόμενον καὶ εἰς αἰχμαλωσίαν,
νεκρὸν μ' ἐνόμισαν, πλὴν ζῶ, τοὺς δολοφόνους ψεύσας.

Ποσάκις δὲν παρήτησα τῆς φυλακῆς τὴν κλίνην

ἦν δάκρυά μου ἔβρεχον, καὶ διανυκτερεύσας,
 προβαίνουσιν δὲν ἔβλεπον τὴν ἀργυρᾶν σελήνην,
 καὶ ἤθελον πτερὰ, πτερὰ ἀδέσμευτα νὰ ἔχω,
 εἰς τὸν αἰθέρα τὸν πλατὺν κατόπιν της νὰ τρέχω,
 κ' ἐφανταζόμην κορυφὰς ἅς αἱ χιόνες ζώνουν,
 καὶ καταρράκτας ὀρεινοὺς ἅς Ἴρις ἐπιστέφει,
 κ' ἔχυνον δάκρυα θερμὰ, καὶ τὰ πτηνὰ ἐφθόνουν,
 κ' ἐφθόνουν τ' ἀτμούφαντα, τ' ἀεροπόρα νέφη!
 Ὁ στρατιώτης! ἔλεγον, ὦ! ἄνθρωπος εὐδαίμων!
 Ὑπὸ τὴν στίλβουσιν σκηνὴν κοιμᾶται τῶν ἀστέρων,
 τὴν γῆν μετρᾷ ὡς νικητῆς, ἀμέριμνος καὶ χαίρων,
 καὶ ἀποθνήσκει τὴν βοὴν ἀκούων τῶν πολέμων.
 Ἐπίφθονος καὶ ὁ ποιμὴν ὅστις εἰς στέγας κλάδων,
 ζηλεύων τὸ κελάδημα τῆς ἀηδόνης, ψάλλει
 τῆς νέας ποιμενίδος του καὶ τῆς αὐγῆς τὰ κάλλη,
 τὰς νηρηίδας τῶν λιμνῶν, τὰς νάπας τῶν δρυάδων!
 Ἄν ἤξευρον οἱ τύραννοι τί πάσχ' ἡ ἀνθρωπότης
 ἢ εἰς ἀβύσους φυλακῶν στενάζουσα δεσμότις,
 ψυχῆς ἂν ἦσαν ἱκανοὶ νὰ ἐννοήσουν πόνον,
 θὰ ἐκοιμῶντο ἥσυχοι, καὶ μίαν στιγμὴν μόνον;
 Ἄλλ' οἱ ἀκοίμητοι κρουνοὶ τῶν μαύρων μου δακρύων
 ἀνεπαρκὲς ἐντρύφημα εἰς τοὺς ἐχθροὺς μου ἦσαν.
 Μ' ἐφθόνησαν ὡς καὶ αὐτὸν τὸν σβύνοντά μου βίον·
 τὸ αἷμα τῆς καρδίας μου ἐζήτουν ὅλοι λύσσαν.
 Ἐν ᾧ ἡ ἔξις ἤρχιζε νὰ χύν' εἰς τὴν πληγὴν μου
 τὸ φάρμακον τῶν δυστυχῶν, τὸ βάλσαμον τοῦ χρόνου,
 οὐχὶ ὅτι ἡμβλύνετο ἡ ἄκανθα τοῦ πόνου,
 ἀλλ' ὅτι ἤδη ἔμφυτος κατέστ' εἰς τὴν ψυχὴν μου,
 τοὺς χτύπους τῆς καρδίας μου ἐν ᾧ κατασιγήσας,
 τὴν φύσιν μου μετέβαλλον εἰς ζωοφύτου φύσιν,

καὶ τῆς ἐλευθερίας μου τὴν στάσιν λησμονήσας,
 τὴν ἔβλεπον ὡς ἥλιον σβεσθέντα εἰς τὴν δύσιν,
 καὶ, ἡ θύρ' ἀνοίγεται. Μετ' ἄλλων του συντρόφων,
 ἄλλοτε κόλαξ χαμερπῆς καὶ δημιούργημά μου,
 ὦν εἰς τὸ φῶς τῆς δόξης μου, φιλῶν τὰ κράσπεδά μου,
 στήλθεν εἰς τὸν θάλαμον ὁ τρίτος τῶν Ὀρλόφων.
 Κελῶν χαιρέκακον αὐτὸς προσέρχεται ὑπούλως,
 καὶ τὴν ἐλευθερίαν μου ψευδόμενος μ' ἀγγέλλει.
 Προετοιμάζων μοι πικρὸν ποτήριον ὁ δοῦλος,
 ὅπως φανῇ πικρότερον ἐπέχριε τὸ μέλι.

Ἐλευθερία! ὦ φωνὴ τὴν γῆν παραμυθοῦσα,
 ἀδιαφόρως τίς ποτὲ σέ ἤκουσεν, ὦ Μοῦσα;
 Ἐσκίρτων ὡς παραφρονῶν. Φιλόξενον φιάλην
 εἰς τὸν προδότην ἔτεινα καὶ ἀνοικτὴν ἀγκάλην·
 πλὴν φρίκη! παρετήρησα τὸν ἄνομον ἐκεῖνον
 κρυφίως φαρμακεύσαντα τὸν διαλλάκτην οἶνον.
 Τὴν ὄψιν μὴ ἀλλοιωθεῖς μ' ἐπρόσφερε νὰ πῖω.
 Ἀπεποιήθην. Τότ' εὐθὺς αὐτὸς μετ' ἄλλων δύω,
 τὸ προσωπεῖον ἀφαιρῶν, ὀρμᾷ, μὲ καταβάλλει,
 καὶ διὰ τῶν ὀνύχων του τὸ στήθος μου ν' ἀνοίξῃ
 ζητεῖ, καὶ τὴν καρδίαν μου τὴν πάλλουσαν νὰ πνίξῃ.
 Ἐγὼ ἀνθίσταμαι· δεινὴ συμπλέκεται ἡ πάλη·
 περὶ θανάτου κίνδυνος ἐπείκειται ἀσθμαίνων·
 πολλαπλασί' αὐξάνεται τῶν νεύρων μου ἡ ῥώμη·
 ἐγείρομαι, μὲ ῥίπτουσιν, ἐγείρομαι ἀκόμη,
 καὶ μόνος εἷς κατὰ τριῶν παλαίω ἡνωμένων.
 Πολλάκις εἰς τὸ στήθος μου τὸ γόνυ των πατοῦντες,
 νὰ σβύσουν τὴν ἐκλείπουσαν πνοήν μου ἐπροσπάθουν·
 ἀλλὰ, πρὶν μὲ φονεύσωσιν, ἠθέλησα νὰ μάθουν
 τί εἶναι οἱ βραχίονες τοῦ Πέτρου πολεμοῦντες.

[ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΡΑΓΚΑΒΗ — Τόμ. Β']

4

Οἱ τρεῖς ἀπηύδησαν, κ' ἐγὼ ἀκόμῃ ἐπολέμουν.
 Τότε τὸν λαιμοδέτην μου ἀρπάζοντες ἀνοίγουν,
 εἰς τὸν γυμνὸν μου τράχηλον τὸν στρέφουν, καὶ μὲ πνίγουν.
 Παύ' ἡ πνοή μου, σβέννυται τὸ φῶς, αἱ χεῖρες τρέμουν·
 μιαίνει αἷμα καὶ ἀφρὸς τὸ ἀνοιχτόν μου στόμα·
 τῶν ὀφθαλμῶν μου οἱ βολβοὶ ἀνάπτουν κ' ἐξογκοῦνται·
 ὅλ' οἱ μυῶνές μου σκιρτοῦν, σπασμωδικῶς κινοῦνται·
 ἐκλείπουν αἱ αἰσθήσεις μου καὶ πίπτω νεκρὸν πτώμα.

Τῶν μετ' αὐτὰ συμβάντων μου ἀπώλεσα τὴν μνήμην,
 οὐδὲ γνωρίζω εὐκρινῶς πόσον καιρὸν ἐκείμην·
 τὴν χρῆσιν δ' ὥς ἀνέλαβα τῆς συναισθήσεώς μου,
 τὸν θάλαμον ἐφώτιζον ἀκτῖνες τῆς σελήνης·
 καὶ παρετήρησά τινα καθήμενον ἐμπρὸς μου
 καὶ κλαίοντα, καὶ προσευχὰς εὐχόμενον εἰρήνης.
 Ἦτον ὁ ὑπηρέτης μου, ὁ γηραιὸς τροφός μου.
 Ὁ κόσμος ὃς μ' ἐλάτρευε καὶ ὃς μ' ἐθεοποιεῖ,
 κρατοῦντα μ' ἐκολάκευε, πεσόντα μ' ἐλησμόνει,
 κ' ἡ χεὶρ ἡ ἀργυρώνητος τοῦ ὑπηρέτου μόνη
 εἰς τὴν ἐσχάτην ὥραν μου τὰ βλέφαρά μου κλείει.
 Ἐνώπιον τῆς ἀρετῆς οἱ ἄνθρωπ' εἰσὶν ἴσοι,
 καὶ ταύτης τὸ προνόμιον δὲν ἔχουσ' οἱ μεγάλοι.
 Ἡ κοινωνία τάξεων μανδύαν περιβάλλει,
 ἀλλὰ τυλίσσει σώματα, καρδίας δὲν τυλίσσει.

Ὡς οἱ σφυγμοὶ μου ἤρχισαν ἐκ νέου νὰ κτυπῶσι,
 ἀφῆκα στεναγμὸν βαρύν· ὁ γέρων τὸν ἀκούει,
 βλέπει πῶς ζῶ, ἀναπηδᾷ, εἰς δάκρυα μὲ λούει,
 τὰ χεῖράς μου καταφιλεῖ καὶ θέλει νὰ μὲ σώσῃ.
 Εἰς τὴν πλουσίαν μου στολὴν τὸ φόρεμά του ρίπτει·
 κοιμᾶται ἡ ἀνύποπτος φρουρά, ἡ νύξ μὲ κρύπτει·
 διέρχομαι, διέφυγα. Οἱ δὲ κακοὶ φονεῖς μου,

μετ' οὐ πολὺ τὴν εἶδησιν λαβόντες τῆς φυγῆς μου,
μ' ἀναζητοῦν, ἀλλ' ἐνταυτῷ θανόντα μὲ κηρύττουν·
τὸ στέμμα εἰς τὴν κεφαλὴν τῆς παρανόμου θέτουν,
ὑπὲρ τῶν φίλων των τιμὰς καὶ θέσεις διαθέτουν,
καὶ διὰ νεκρικῶν πομπῶν τοὺς φίλους μου ἐκπλήττουν.

Εκεῖ κ' ἐγὼ ἀναμιγείς ἀγνώστως εἰς τὸ πλῆθος,
εἰπόμην εἰς τὸν ἄγνωστον νεκρὸν μου παραστάτην.

Ἐρρίψαν μαύρην ἐπ' αὐτὸν σινδόνην ἀπλουστάτην·
ἀστέρα ἢ παράσημον δὲν εἶχεν εἰς τὸ στῆθος·
τέσσαρες δᾶδες, ὁ σταυρὸς καὶ κάνιστρον λιβάνου
προεπορεύοντο σεμνῶς τοῦ πενιχροῦ λειψάνου,
καὶ εἰς τὸν τάφον ἄγλυφος, ἀπλοῦς ἐτέθη λίθος.

Οἱ νήπιοι! μ' ἐξύβριζον καὶ εἰς τὸν τάφον ἔτι!
Κ' ἐγὼ διψῶν ἐκδίκησιν καὶ φεύγων κατασκόπους,
εἰς ξένους ἀπεδήμησα, εἰς διαφόρους τόπους,
καὶ ἄστεγος καὶ ἄγνωστος πλανῶμαι τρία ἔτη.

Τὴν κόρην τοῦ Δουνάβεως διῆλθα, τὴν Δακίαν,
ἔπου μικρὰ συντρίμματα μεγάλου ναυαγίου,
οἱ ἡγεμόνες Ἑλληνες ἀπὸ τοῦ Βυζαντίου
φυτεύουσι πολιτισμὸν καὶ νόμους καὶ παιδείαν.

Ἐκεῖθεν εἰς τὸν Βούλγαρον τὸν μάχιμον μετέβην,
ὅστις ὑπὸ τὸν τύραννον μισεῖ τὴν τυραννίαν,
καὶ σώζει ὀρεσίτροφον τὴν ἀνεξαρτησίαν.

Ἐκεῖθεν, ὥς ἄρματωλὸς τὰ ὄρη σας κατέβην.
Πολλάκις ἀπὸ τῶν μυχῶν φαράγγων ἢ ὀρέων,
ἔπου ἐκρύβην, ὥς φυγὰς παρωργισμένος λέων,
μαχόμενος πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τῆς θείας πίστεώς σας,
τὰ ὅπλα μου ἐξύπνησαν τὴν ὀρεινὴν ἡχώ σας.
Πολλάκις εἰς τὰς κορυφὰς ἐφάνην ὀπλοφόρος,
καὶ μ' ἔβλεπ' ἐξιστάμενος ὁ τρέμων ὁδοιπόρος.

Ἄλλὰ καὶ εἰς τὴν ἔρημον ἢ ἄσπονδος ἐχθρά μου
φθονήσασα τὸν πλάνητα καὶ ἄχαρὶν μου βίον,
μ' ἐθήρευσεν εἰς τὰ βουνὰ ὡς ἄγριον θηρίον,
καὶ δολοφόνους ἔπεμψεν ἐπὶ τὰ βήματά μου.

Ἐκτοτ' ἐκρύβην εἰς μονῆς ἀπωχισμένης λήθην·
ἐμπρὸς εἰκόνων ἔκλινα νυχθημερὸν τὸ γόνυ,
τὴν σπάθην μου κατέθεσα, τὸ ῥάσον ἐνεδύθην,
κ' ἡυνάζοντο εἰς προσευχὰς οἱ ψυχικοὶ μου πόνοι.

Ἄλλὰ δὲν εὖρον ἄσυλον οὐδ' εἰς τὸν θεῖον τόπον.
Πολλάκις προσευχόμενος ἐν συντριβῇ καρδίας,
ἔβλεπον αἴφνης ἔντρομος ἐν μέσῳ τῆς σκοτίας
ὀλόγυρά μου ὀφθαλμοὶ ν' ἀνάπτουν κατασκόπων.
Φοβούμενος μὴ τὴν μονὴν ἀνόμημα μολύνῃ,
κ' ἐκεῖθεν ἀνεχώρησα, καὶ εἶμαι μεταξὺ σας.
Ἐν ὅσῳ ἂν μὲ δέχησθε, μαζῇ σας θέλω μένει,
τὴν τύχην νὰ συμμερισθῶ τῶν ἔπλων σας μαζῇ σας.»—

Τοιαῦτα εἶπεν. Ὡς κινεῖ ὁ ἄνεμος τὸν πόντον,
ὁ λόγος τοῦ τὰ πνεύματα κινεῖ τῶν ἀκουόντων.
Ψιθυρισμὸς ἐγείρεται καὶ βόμβος μεταξὺ των.
Τὰς περιστάσεις ἐρωτοῦν καὶ ἐπαναλαμβάνουν,
αὐτὸ πῶς ἠκολούθησε κ' ἐκεῖνο ποῖον ἦτον,
καὶ τὰ συμβάντα, λέγοντες, ποικίλουν καὶ τ' αὐξάνουν.
Οἱ ἐκ Ῥωσσίας μοναχοὶ ἐμπρὸς τοῦ προσπεσόντες,
«Εὐλογημένος εἶσαι σὺ,» ἀνέκραξαν εἰπόντες,
εὐλογημέν' αἱ φάραγγες κ' αἱ τρίβοι τῆς ἐρήμου
ἔσαι σ' ὠδήγουν πλάνητα καὶ σ' ἔκρυπτον φυγάδα.
Σ' ἀναγνωρίζει, Κύριε, σκιρτῶσα ἡ ψυχὴ μου.
Γνωρίζω τῶν βλεμμάτων σου τὴν φωτοβόλον δᾶδα,
γνωρίζω τοῦ μετώπου σου τὰς ὀγκουμένας φλέβας.
Ὡ ἡγεμῶν! δὸς ν' ἀσπασθῶ τὴν χεῖρά σου μὲ σέβας.

Ἐλθὲ εἰς τὴν πατρίδα σου ἐλευθερίαν φέρων.
 τὸ γηραιόν της ἔδαφος θενὰ σκιρτήσῃ χαῖρον·
 ἃ σὲ δεχθοῦν ἀφρίζοντα τὰ κύματα τῆς Νέβας,
 καὶ θενὰ περιζώσωσι τὸν ἱερόν σου θρόνον
 κατομμύρια λογχῶν, καὶ τείχη βραχιόνων.»

Τότε ὁ Ζέβρος προχωρῶν, «Μονάρχα τῆς Ῥωσσίας,»
 ἄφ' λέγει, «ἄνδρας ἂν ζητῆς καὶ ἀνδρικὰς καρδίας,
 ἰδοὺ ἡμεῖς. Διάταττε· ἐπόμεθα· ὁδῇγει.

Τὰ ἔπλα μας εἶν' ἔπλα σου καὶ ἀρχηγός μας εἶσαι.
 Μήπως ὀλίγους βλέπων μας τριγύρω σου, φοβεῖσαι
 τὸν ἀριθμόν; Εἶναι ποτὲ οἱ τολμηροὶ ὀλίγοι;
 Εὐθύς καθὼς οἱ βράχοι μας ἀκούσουν τ' ὄνομά σου,
 θενὰ σεισθοῦν, πολεμιστῶν θὰ χύσωσι χειμάρρους,
 τὸ βλέμμα σου πυρκαϊὰς θ' ἀναρρίπισθι θάρρους,
 καὶ μυριάδες θὰ ῥιφθοῦν ἐπὶ τὰ βήματά σου.»

Εἰς ταῦτα δ' ἀπεκρίνετο ὁ Αὐτοκράτωρ τότε·
 «Ἀκολουθεῖτέ με λοιπὸν, ἀνδρεῖοι στρατιῶται!
 Εἰς τῶν βουνῶν τὰς κορυφὰς τὸ ξίφος μου ἄς σύρω,
 νὰ διαλάμψῃ ὡς πυρὰ εἰς τοὺς λαοὺς τριγύρω,
 καὶ οἱ λαοὶ ἐμπρήσαντες τὰς πατρικὰς των στέγας,
 νὰ τρέχουν ἔπου ὁ ἀγὼν ἐγείρεται ὁ μέγας.
 Μεγάλῃς δόξης στάδιον νὰ σᾶς ἀνοίξω θέλω.
 Σημαίαν ἐζητήσατε τῶν ἐθνικῶν πολέμων·
 ἰδοὺ, ἐγὼ εἰς τὰς πνοὰς τὴν λύω τῶν ἀνέμων,
 καὶ τῆς ἐλευθερίας σας ἀνατολὴν ἀγγέλλω.
 Σεῖς, οἵτινες μ' ἐδέχθητε ἀγνώριστον, φυγάδα,
 δεχθῆτε πρὸς ἀνταμοιβὴν τῆς σπάθης μου τὸν φόρον.
 Ὡς ἀρχηγός σας πολεμῶν, ἂν σώσω τὴν Ἑλλάδα,
 καὶ θρόνος εἰς Βυζάντιον στηθῇ αὐτοκρατόρων,
 δὴ τότε μετὰ φάλαγγος Ἑλλήνων δορυφόρων

φερούσης δάφνας εὐγενεῖς περικλεῶν ἀγώνων,
θα ἐπιπέσω εἰς τὴν γῆν τῶν Σκυθικῶν μου πάγων,
καὶ τὴν ἀνόσιον φυλὴν διώξας τῶν ἀρπάγων,
θεν' ἀναβῶ τὸν ἔνδοξον προγονικόν μου θρόνον.»

Ὡς ἤδη ἂν ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ θρόνου τούτου,
σεμνῶς ἐσχηματίζετο καὶ σοβαρῶς ὠμίλει,
καὶ παριστῶντες οἱ λοιποὶ τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ του,
μέσβας εἰς τὴν χεῖρά του προσέφερον τὰ χεῖλη.
Οἱ μοναχοὶ δ' εἰς συντριβὴν κ' ὑπόκλινιν μεγίστην
ἡγίαζον τὰ ὅπλα του, ἠυλόγουν τὸν σκοπὸν του·
οἱ δὲ λοιποὶ ἄρματωλοὶ, πεσόντες πρὸ ποδῶν του,
μεθ' ὄρκων ἀφοσίωσιν ὑπέσχοντο καὶ πίστιν.

Ἐκεῖθεν δ' εἰς διάφορα ἀποδημοῦντες μέρη,
πρὸς συγγενεῖς καὶ φίλους του ἀπήρχετο καθείς των
τὸ μέγα εὐαγγέλιον εἰς τοὺς λαοὺς νὰ φέρη,
σταυροφορίαν γενικὴν κηρύττων κατ' ἀπίστων.

Ὁ δὲ Παρθένιος; — Καθὼς τὸ κύμα τῆς θαλάσσης
ὅταν ἡρέμα μειδιᾷ εἰς πλήρη νηνεμίαν,
τῶν οὐρανῶν ἀντανακλᾷ τὰς κυανᾶς ἐκτάσεις,
τὰ ὁδοιπόρα νέφη των, τὴν στίλβουσιν αἰθρίαν,
οὕτω τὸ ὄμμα καὶ αὐτοῦ εἰς ἡμέρον μαγείαν
τὸν Πέτρον βλέπον, ἐξηγεῖ τοῦ λόγου του τὰς φάσεις.
Ὅταν λαλῇ περὶ νικῶν, περὶ μελλούσης δόξης,
ἀκτὶς χαρᾶς εἰς τὴν μορφήν τοῦ μεираκίου θάλλει·
ἀλλ' ὅταν πάλιν ἱστορῇ φυγὰς, καταδιώξεις,
καλύπτει νέφος σκυθρωπὸν τὰ παιδικά του κάλλη.
Τὸ καθαρὸν του μέτωπον, καθέδρα τῶν χαρίτων,
ἄλλοτε φαίνεται ἐπαινοῦν καὶ ἄλλοτ' ἐπιπλήττον,
καὶ φῶς ἀλλάσσει καὶ σκιάς, καὶ χρῶμα μεταβάλλει.
Τὸ σέβας ὃ αἰσθάνεται δὲν εἶναι ὡς τῶν ἄλλων·

ἐν εἶναι οὐδ' ὑποταγὴ εἰς νεῦμα βασιλέως,
 οὐδ' ἡ τιμὴ ἣν οἱ πολλοὶ προσφέρουν κατὰ χρέος
 ὡς λίβανον εἰς τοὺς βωμοὺς ἀρχόντων καὶ μεγάλων,
 οὐδὲ ψυχρὰ ὑπόκλισις· λατρεία εἶναι μᾶλλον,
 ποίαν ὅμως ὁ Θεὸς ἀπολαμβάνει μόνος,
 μετέχουσιν ὑποταγῆς καὶ ἔρωτος συγχρόνως.
 Τὸ αἰσθημὰ του, ὡς ἀκτὶς ἑαρινοῦ ἡλίου,
 ὡς ὄναρ ἐφιπτάμενον εἰς μέτωπον παιδίου,
 εἰς τὴν γλυκεῖάν του μορφήν ἐγέλα γλυκυτέρως,
 καὶ τὴν ἐκόσμει, ὡς κοσμεῖ τὴν καλλονὴν ὁ ἔρως.
 Ὡς ὅλ' οἱ ἄλλοι, ἔκλινεν ἐμπρὸς τοῦ ἡγεμόνος·
 ἀλλ' ἀντὶ γόνυ ταπεινὸν νὰ κάμψῃ πρὸ ποδῶν του,
 ἐρρίφθ' εἰς τὰς ἀγκάλας του καὶ εἰς τὸν τράχηλόν του,
 καὶ ἐτιμήθῃ μ' εὐμενὲς μειδίαμά του μόνος·
 καὶ ὡς ζεφύριος πνοὴ ἀπὸ τοῦ στόματός του
 περιπαθοῦς ψιθυρισμοῦ γλυκὺς ἐξῆλθε τόνος·
 «Ὁ Πέτρος διετήρησε τὸ αἰσθημα τοῦ Σώστου;»

— — — — —

ΡΑΨΩΔΙΑ ΤΕΤΑΡΤΗ

Ἦξει ἀφ' ἧς οὐ τεθνήξῃ ἐν πολέμῳ.

ΧΡΗΣΙΜΟΣ.

Καθὼς σπινθὴρ ἀναπηδῶν ὑπὸ χαλύβων κροῦσιν,
εἰς ὕλην πίπτει καύσιμον καὶ τὴν ἀνάπτει πέριξ,
καὶ ὥς ῥιπίσῃ τὴν πυρὰν ἢ ζεφυρία πτέρυξ,
γεννᾷ σπινθῆρας ὁ σπινθὴρ, αἱ φλόγες κυματοῦσιν,
ἀπλήστως ἐκτεινόμενον τὸ ἄγριον στοιχεῖον
ἀγροὺς καὶ πόλεις καὶ δρυμοὺς ἐπαπειλεῖ νὰ φάγῃ,
ὁ δὲ ὀρίζων φαίνεται μακρόθεν, περικλείων
ἀπέραντον πυρκαϊὰν, φλεγόμενα πελάγη,
ἢ περὶ Πέτρου εἶδησις ὁμοίως διεδόθη·
εἰς τῶν κλεπτῶν ἀντήχησε τὴν κατοικίαν μόλις,
κ' ἐκτείνουσα κατὰ μικρὸν τοὺς κύκλους τῆς, ἠπλώθη
εἰς φωλεὰς ἄρματωλῶν, κ' εἰς τῆς Τουρκίας ὅλης
τὰς πεδιάδας, τὰ βουνά, τὰς χώρας καὶ τὰς πόλεις,
καὶ ζωηροὶ ἐξήφθησαν εἰς τὰς καρδίας πόθοι.

Κατ' εἰσηγήσεις μυστικὰς κρυφίων ἀποστόλων
ἐδέχετο τὴν φλογερὰν τροφήν τὸ πυροβόλον,
καὶ πανταχόθεν στενωποὺς περῶντες ὅπλοφόροι,
ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς νυκτὸς ἀνέβαινον τὰ ὄρη.
Τὸν νέον, ὀπλιζόμενον ὑπὲρ ἐλευθερίας,
οἱ γέροντες ἀπόμαχοι προπέμπουν μ' εὐλογίας,
καὶ ἀτενίζει μ' ἔρωτα ἢ μειδιῶσα κόρη.
Σεμνὴ καὶ ὅλη θάλλουσα ὥς ἡ ἀρχαία Ἥβη,
τὸν οἶνον εἰς τοῦ χωρίσμοῦ προχέει τὴν φιάλην,
καὶ εἰς τοῦ νέου τρέμουσα τὴν ἀνδρικὴν ἀγκάλην,

τοὺς μέλλοντας κινδύνους του δι' ἀσπασμοῦ ἀμείβει
 καὶ ὁ πατήρ ἀποδημῶν εἰς τὴν ἁγίαν πάλην,
 σφικτὸν κρατεῖ τὸ βρέφος του εἰς χαίρουσαν καρδίαν,
 ὅτι δὲν τῷ ἄφησε δεσμῶν κληρονομίαν.
 Παντοῦ βρασμὸς καὶ κίνησις καὶ ὅπλισμός τῶν νέων·
 θύμῳς ἐορτάσιμος ἢ ὄψις εἶναι ὄλων,
 καὶ εἰς τὸν ὦμόν του καθεῖς κρεμῶν τὸ πυροβόλον,
 θριάμβους ὀνειρεύεται, ἢ θάνατον γενναῖον.

Εὐδαίμων ὅστις τὴν λαμπρὰν συνέλαβεν ἐλπίδα
 νὰ σώσῃ ὀπλιζόμενος τὴν δούλην του πατρίδα,
 καὶ ἀνδρουμένην αἰσθανθεὶς τῶν νεύρων του τὴν ῥώμην,
 τὴν λεοντὴν του ἤπλωσεν εἰς ὄψιν τῶν τυράννων,
 πολέμους ἐμελέτησε καὶ ἄσματα παιάνων,
 καὶ δόξαν ἐλευθερωτοῦ καὶ δαφνηφόρον κόμην.
 Εὐρὺς ἐμπρός του ἰδεῶν ἐκτείνεται ὀρίζων,
 πρὸς ἄνδρας διαλέγεται ἡρωϊκῶν αἰώνων,
 καὶ οὐδὲ ζῇ εἰς τὸ παρὸν καὶ μετὰ τῶν συγχρόνων,
 ἀλλ' εἰς τὸ μέγα παρελθὸν κ' εἰς μέλλον ἔτι μεῖζον.
 Ὅσάκις εἰς ἀνάπαυσιν τοὺς ὀφθαλμοὺς του κλείει,
 δὲν βλέπει θεῖον ὄραμα; δὲν βλέπει τὴν θρησκευίαν
 φέρουσιν στέμμ' ἀκάνθινον καὶ μῦρον, νὰ τὸν χρίῃ
 ὡς ἐκλεκτὸν τοῦ Σαβαώθ; καὶ τὴν ἐλευθερίαν
 διὰ πτερύγων πανσθενῶν νὰ διαιρῇ τὰ νέφη,
 ἀστέρων εἰς τὰ ἴχνη της νὰ χύνη γαλαξίαν,
 καὶ διὰ τῶν ἀκτίνων της τὴν κόμην του νὰ στέφῃ;

ὦ σὺ, ἀκτὺς πρωτογενῆς φωτίσασα τὸ χάος,
 ἐλευθερία! ὁ Θεὸς ἐπάνω τῶν ἡλίων
 λαμπρὸν φωστῆρα σ' ἔθηκε τοῦ θρόνου του πλησίον,
 εἰς τῶν λαῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς νὰ στίλβῃς ἀεννάως.
 Ἐλευθερία! ὁ Θεὸς τὸν κόσμον σχεδιάζων,

τὸν μέγαν διαβήτην σου εἰς τὸ κενὸν ἐκράτει·
 κ' εἰς τὰς καρδίας τῶν θνητῶν τὴν ἀρετὴν ἐνστάζων,
 τὸ σὸν συγχρόνως ὄνομα εἰς ταύτας ἐγχαράττει.
 Εἶσαι τὸ μάννα τῶν ἐθνῶν ἐξ ὕψους καταβαῖνον,
 εἶσαι τῆς ἀνθρωπότητος ὁ πολιοῦχος δαίμων·
 τὸ στάδιόν σου μεταξὺ διέρχεται πολέμων,
 καὶ δρέπεις δάφνας εὐθαλεῖς εὐφημιῶν κ' ἐπαίνων.
 Πολύτιμον δικαίωμα καὶ χρέος τῶν ἀνθρώπων,
 εἰς πᾶσαν χρόνου ἐποχὴν, εἰς πάντα τῆς γῆς τόπον
 ἢ προφανεῖς ἢ μυστικοὶ καπνίζουσ' οἱ βωμοὶ σου,
 καὶ βλασφημοῦν πρὸς τοῦ Θεοῦ τοὺς νόμους οἱ ἐχθροὶ σου.

Σ' ἐπικαλεῖται, ὦ Θεά, ὁ ψάλτης ὅστις γράφει.
 Εἰς τῆς φιλοσοφίας σου τὸ στήθος ἀνετράφη·
 τὸ γάλα σου ἐθήλασεν εἰς τὰ διδάγματά της,
 κ' εἰς τὴν λαμπράν σου φάλαγγα ἐχρίσθη πρωτοστάτης.
 Πολλάκις παρεκάθησας εἰς τὸ προσκέφαλόν του
 κ' ἐκίνεις παιανίζουσα τὴν βρεφικὴν του κοίτην·
 ὁ ὀφθαλμός σου ἀστραπὴν, τὸ ξίφος σου κομήτην,
 καὶ ἡ φωνή σου τὸν βρυγμὸν ὠμοίαζε τοῦ πόντου·
 ὑπὸ τοὺς πόδας σου ἡ γῆ ἠγάλλετο κ' ἐσκίρτα,
 καὶ ὑπὸ θρόνους δυναστῶν ἠφραίστιον ἐβρόντα·
 τὰ ἔθνη ἔπλα ἔκρυπτον εἰς δάφνας καὶ εἰς μύρτα,
 καὶ ἡ γλυκεῖα ὄψις σου ἐφαίδρυνε τὰ ὄντα.
 Μετέωρον ἀντανακλῶν πολλῶν ἡλίων φῶτα
 τῆς περικεφαλαίας σου διέλαμπεν ὁ λόφος·
 ἀλλὰ πρὸς ἔθνος δουλωθὲν ὡς ἔστρεφες τὰ νῶτα,
 πυκνὸς τῆς βαρβαρότητος ἐπήρχετο ὁ ζόφος.
 Σὺ πρώτη εἰς τοῦ ποιητοῦ ἐκίνησας τὰ στήθη
 χορδὴν ποιήσεως· εἰς σέ προσφέρει ὅσα ἄνθη
 ἐκ τῆς καρδίας του γεννᾷ, πρὶν τὰ μαράν' ἢ λήθῃ.

εἰς σέ ὅ,τι ἐφρόνησεν, εἰς σέ ὅ,τι ἤσθάνθη.
 Σπράττων ἔχει τέρμα του, σέ λέγων καὶ σέ γράφων.
 Δὲν ἐπιβούλου ἀσπασμοῦ δὲν θέλει σέ πωλήσει.
 Ἐὖ ὅσω πνέει, ὑπὲρ σοῦ πιστῶς θὰ πολεμήσῃ,
 καὶ εἰς τὴν σκιάν τῆς δάφνης σου θενὰ ζητήσῃ τάφον.

—

Εἰς τῶν βουνῶν τὰς κορυφὰς οἱ ἄνεμοι ἐσίγων,
 καὶ ἡ αὔρα μόλις ἔπνεε· καὶ εἰς τὰς ῥάχεις κάτω,
 ὡς αἰτὸς πελώριος τὰς πτέρυγας ἀνοίγων,
 αἶμα διψῶν τὸ στράτευμα τοῦ Πέτρου ἐκοιμᾶτο·
 νυκτοβατοῦντες δ' ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ζῶντος ἡφαιστίου,
 καὶ ἡ σελήνη καὶ οἱ χρυσοῖ ἀστέρες ἐμειδίων.
 Ὅμοίως κόρη ἄπειρος τῶν συμφορῶν τοῦ βίου
 καὶ τῶν ἀγρίων του παθῶν, προσμειδιᾷ τὸν βίον.

Πυραὶ φωτίζουνσι συχνὰ τὰς κορυφὰς τῶν λόφων·
 πλὴν μόν' οἱ πλησιέστεροι σωροὶ τῶν κοιμωμένων
 καὶ τινες ὄγκοι τῶν πετρῶν τῶν ἐπικρεμαμένων
 ἀγρίως ἀναφαίνονται ἐπὶ τὸν μαῦρον ζόφον,
 καὶ ἦν μέλας πέπλος ἡ κοιλὰς ἔχων στικτοὺς ἀστέρας.
 Τοῦ Ζέβρου οἱ εὐάριθμοι δὲν ἦσαν ὅπλοφόροι·
 ἐλληνικὸν στρατόπεδον ἠπλοῦτο εἰς τὰ ὄρη.
 Τὸ κέντρον του εἰς χεῖμαρρον, τὸ δεξιὸν του κέρας
 εἰς βράχους ἐστηρίζετο· τὸ δ' ἄλλο του, προὔχῳρει
 ἐπάνω πρὸς τὰς κορυφὰς τὰς ἀποτομωτέρας.

Ἀλλὰ πυρῶν πολυπληθῶν ἀκτινοβόλος ζώνη
 κυκλοτερῶς ἐκτείνεται καὶ εἰς τὰ ὕψη πέριξ.
 Δὲν εἶναι οὐδὲ φαίνεται τοῦ στρατοπέδου πτέρυξ,
 ἀλλ' ὡς ἀστράπτων ποταμὸς αὐτὸ περικυκλόνει.

Τί εἶν' αἰ εἰς τὰ φῶτά των φαινόμεναι σημαῖαι
 ἅς ἐκτυλίσσουσι πνοαὶ τῆς αὔρας στιγμαῖαι;
 Ὅποιον φέρουν ἔμβλημα; σταυροῦ σημεῖον εἶναι;
 Οὐχί, ἀλλ' εἶν' αἰ ἐχθρικαί, αἰ τουρκικαί σεληῖναι.
 Ὡς δάσος πολυάριθμοι μαυρίζουσ' εἰς τοὺς βράχους,
 καὶ ὑπ' αὐτάς Ὀθωμανῶν κοιμῶνται μυριάδες,
 ὅπως τὸ φθινόπωρον τῶν φύλλων αἰ στιβάδες.
 Ὀθωμανοὺς καὶ Ἑλληνας ἰδέ τους ἀταράχους
 ἀλλήλους ἀτενίζοντας ὡς δύο μονομάχους,
 ἐξ ὧν πρὶν ἢ κατὰ τοῦ μὲν ὁ ἄλλος ἐπιπέσῃ,
 μετρά ἡσύχως ὁ ἐχθρὸς τὸν ἥσυχον ἐχθρόν του·
 ἢ ὡς τὸν ἄνεμον, δς πρὶν θυέλλας ἐξεμέσῃ,
 ἰσόρροπος κρεμάμενος κοιμᾷτ' ἐπὶ τοῦ πόντου.

Παρά τὸ χαῖνον βάραθρον σκηνοῦσα τῶν κινδύνων,
 καὶ πάντοθεν περίζωστος εἰς λόχους πολεμίους,
 καθὼς πτηνὸν εἰς ὄφεως ἀσπαῖρον δακτυλίους,
 κοιμᾶται, ἀλλ' εἶν' ἄφοβος, ἢ φάλαγξ τῶν Ἑλλήνων.
 Ἡ Ἡπειρος πολεμιστῶν ἐξέμεσε χειμάρρους,
 ἢ Σκόδρα συνεισέφερε τοὺς ὀρεινοὺς της λύκους,
 καὶ οἱ Ἀλβανοὶ ἀφήσαντες τοὺς ὀχυροὺς των οἴκους,
 ὡς βλέπομεν εἰς πτώματα ἐπιπετῶντας λάρους,
 εἰς τὴν Χιμάραν φάλαγγας ἐξέχυσαν βαρβάρους.
 Ἐπιθυμίας τρέφουσι τ' ἀνήμερά των στίφη
 ὄχι τροπαίων καὶ δαφνῶν, ἀλλὰ σφαγῶν, λαφύρων·
 καὶ παρ' αὐτοὺς οἱ Ἕλληνες, ὀλίγοι κατ' ἀπείρων,
 κοιμῶνται στηριζόμενοι εἰς τὰ γυμνά των ξίφη.

Κοιμῶνται! Τρεῖς εὐλογητὸς ὁ ὕπνος σας, ἀνδρεῖοι!
 Ἐπάνω σας τὸ δρέπανον πλανᾶται τοῦ θανάτου·
 ἡπλώθ' εἰς τοῦ ἡλίου σας τὸν δίσκον ἢ σκιά του,
 καὶ ὅμως ὕπνου βάλσαμον τὰ βλέφαρά σας κλείει.

Δὲν σᾶς τρομάζ' ἡ ὄψις τοῦ ἥτις τὴν γῆν μαραίνει·
 τὴν ἀνδρικήν καρδίαν σας φαιδρὰ τὸν περιμένει,
 ὅτι διὰ χρίσματος μαρτυρικοῦ σᾶς χρίει,
 ὅτι τὰ ἐπίγεια δεσμά σας καταστρέφει,
 ὅτι τοὺς κροτάφους σας δι' ἀμαράντου στέφει.
 Ἐξ ὕψους κλίνων ἐπὶ σᾶς τὴν κάλπην τῶν ὀνείρων,
 τοῦ παραδείσου, ὁ Θεὸς σᾶς στέλλει ὀπτασίαν,
 καὶ τῶν ἡρώων τὰς σκιάς τριγύρω σας ἐγείρων,
 τῆς δόξης εἰς τὰ χεῖλη σας προσφέρει ἀμβροσίαν.
 Κοιμᾶσθε εἰς τῆς φίλης σας πατρίδος τὴν ἀγκάλην.
 Κοιμήθητε ἀτάραχοι! Ἀλλὰ θὰ ἐγερθῇτε,
 θεὸν ἀλειφθῇτε δι' αὐτὴν εἰς πεισματώδη πάλην,
 ἐν ὧσιν ζῶντες μάχεσθε θὰ δείξητε πῶς ζῆτε,
 καὶ εἰς τὴν ἀγκάλην τοῦ Θεοῦ θὰ κοιμηθῇτε πάλιν.

Ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτὸς ὁ Πέτρος δὲν κοιμᾶται.
 Εἰς θέσιν ἣν πυκνότεραι σκιάζουσιν ἐλάται,
 δένδρον ξηρὸν κατάκειται καταπεσὸν εἰς σχοίνους.
 Εἰς τὸν κορμόν του κάθηται ἀνήσυχος καὶ σύννους,
 καὶ εἰς τὸν κοιμώμενον ἐχθρὸν τὸ βλέμμα του πλανᾶται.
 Ἴσως ὁ ἔμφρων ἀρχηγὸς περισκοπεῖ τὰς ῥάχεις,
 ἴσως σταθμίζει κατὰ νοῦν τὸ στάδιον τῆς μάχης,
 ἴσως ἀγρύπνως μελετᾷ τὰς θέσεις, τὰς προβάσεις,
 ὅπου θὰ δρέψ' ἡ μάχαιρα τοὺς ζωντανοὺς ἀστάχεις.
 Ἢ ἴσως χρυσοφάντος ὁ πέπλος τῆς θαλάσσης,
 ἀναπτυσσόμενος μακρὰν παρὰ τὰς ὑπωρείας,
 εἰς τὴν ψυχὴν του μαγικὰς διήγειρεν ἐκστάσεις,
 καὶ δόξης προαισθήματα καὶ ἐλπίδ' ἀθανασίας;
 Τί ἄλλο τὸν ὀρίζοντα τῶν καρδιῶν πλατύνει,
 εἰς ἐπιγνώσεις ὑψηλὰς ἐγείρει τὴν ἰδέαν,
 καὶ εἰς ἀρμονίαν τὰς ψυχὰς ἀθάνατον ἐντείνει,

παρὰ θαλάσσης ἀχανοῦς ἐκτεταμένην θέαν;
 Εὐστόχως ἀπεφάσιζες, πανοῦργε τυραννία,
 ν' ἀποστραφῇ τοῦ Πειραιῶς ἡ Πνύξ τῶν Ἀθηναίων.
 Ὅστις ἐμπρός του θεωρεῖ τ' ἀδέσμευτα πεδία,
 δυσκόλως εἰς τὰς χεῖράς του δεσμὰ φυλάττει πλέον.
 Ἐν ὧσ' βλέπουν τὸ στιλπνὸν Αἰγαῖον αἱ Ἀθῆναι,
 ἐλευθερίας ἐρασταὶ οἱ Ἕλληνες θὰ ᾔηται.

Ἀλλὰ τοῦ Πέτρου ταραχὴν τὸ πρόσωπον ἐμφαίνει.
 Καθὼς τὸ ὕδωρ τῆς πηγῆς συγκινηθὲν θολοῦται,
 ἐπὶ τὴν ὄψιν του νεκρὰ ὠχρότης ἐξαπλοῦται.
 Τριγύρω βλέπει, φαίνεται τινὰ πῶς περιμένει,
 καὶ πάλιν εἰς συλλογισμοὺς βεβυθισμένος μένει.
 Τὴν χλόην αἴφνης πέριξ του ἀκούει πατουμένην·
 παρατηρεῖ, ὀπίσω του προβαίνει νεανίας,
 ἔχων στολὴν ὑπασπιστοῦ λαμπρῶς κεκοσμημένην,
 ζώνην φορῶν χρυσόχροσσον καὶ ἀργυρᾶς ταινίας.
 Εἰς τὴν μορφήν του ἔβλεπες τὴν σύμμετρον καὶ νέαν
 πῶς ᾔηθει μόλις τῆς ζωῆς τὸ ἔαρ ἀνατέλλον.
 Δὲν εἶχε σῶμα γίγαντος ἢ ὄψιν ῥωμαλέαν,
 ἀλλ' ὅλος χάρις, ἔθαλλεν ὥς εἷς ἐκ τῶν ἀγγέλων,
 ἀλλ' ὁ νεώτατος, κρατῶν τὴν φλογερὰν ῥομφαίαν,
 ὥς Ἔρως μὲ τοῦ Ἄρεως τὴν περικεφαλαίαν.
 «Λοιπὸν;» ὁ Πέτρος ἐρωτᾷ, χωρὶς νὰ διαστείλῃ
 τὴν πολυμέριμον ὄφρυν. — «Λοιπὸν ἐλπίς καὶ μῆνις,»
 ὁ νέος ἀποκρίνεται. «Τὰ ὄρη, τὰ πεδία,
 τῆς φάραγγος τὸ βάραθρον, τοῦ ποταμοῦ τὰ χεῖλη
 διέτρεξα, ἠρεύνησα· παντοῦ ἀπελπισία.» —
 — «Καὶ ὅλα ταῦτα τὰ βουνὰ τὰ συνωφρυωμένα
 δὲν ἔχουσι διεκφυγὴν λοιπὸν οὐδὲ δι' ἓνα;...
 Ἥ... διὰ δύο· μ' ἐννοεῖς.» — «Τὰς δύο διεξόδους

κατέχουν ζῶντα φρούρια τῶν ἐχθρικῶν ταγμάτων.
 Ἰκεῖ, πηδᾶ ὁ χεῖμαρρος ἐπὶ πλευρᾷς κρημνώδους,
 εἰς βάραθρα βοῖζοντα τὸν δρόμον του χαράττων.
 Ἰκεῖ, ἀνέχουσ' ἄλυτον τὸν πέπλον τῆς χιόνος,
 εἰς λευκὸν δῶμα νεφελῶν καὶ εἰς γρανίτου βάθρον
 ὀρθὴ τοῦ ὄρους ἵσταται ἡ κορυφή, ἣν μόνος
 ἐγγίζει ὁ χρυσαετός, ὁ ἀναξ τῶν βαράθρων·
 καὶ ὅπου διακόπτεται τὸ ἀναντες τοῦ ὄρους
 καὶ διὰ μόνας δίοδον ἀφίνει τὰς δορκάδας,
 κ' ἐκεῖ παντοῦ ἀπήντησα φρουροῦντας ὀπλοφόρους,
 ζωγροῦντας καὶ φονεύοντας τοὺς ὀρεινοὺς φυγάδας.»

Οὕτω λαλεῖ μετὰ φωνῆς ὡς ἀργυρᾷς κιθάρας.
 Μεθ' ἡσυχίας ἔλεγε, καὶ λέγων ἐμειδία.
 Τοῦ Πέτρου ὅμως τὴν ψυχὴν ταραττει τρικυμία,
 καὶ μυστικὰς τὰ χεῖλη του προφέρουσι κατάρας.
 Τὰ καίοντά του βλέμματα σπινθῆρας ῥίπτουν λύσσης,
 ὡς τίγριδος εἰς σιδηρᾶν παγίδα συλληφθείσης·
 ἀγρίως τοῦ προσώπου του λαλοῦσ' οἱ χαρακτῆρες,
 καὶ κλείονται σπασμωδικῶς αἱ τρέμουσαί του χεῖρες.
 «Ἐδὼ λοιπὸν θὰ ζωγρηθῶ!» ἐν ἀπογνώσει κράζει.
 «Αὐταὶ εἰν' αἱ ἐλπίδες μου; τὸ τέρμα των ἰδού το;
 Ὁ στενωπὸς τοῦ βίου μου ἐδὼ ἐπερατοῦτο;
 Κάνεις ὁ σώζων! Θάνατος! κ' ἡ ὥρα πλησιάζει!
 Ποῦ ἔτρεχον, καὶ διατί καὶ τί ἀπολαμβάνω;
 Ἀντὶ λαμπρῶν ἀνταμοιβῶν, γυμνὸς ἐπὶ τῆς χλόης
 ἀκόμη εἰς τοῦ βίου μου τὸ ἄνθος ν' ἀποθάνω!
 Ἥ μῦθος εἶσαι, πρόνοια, ἢ ἄλλως ἐπρονόεις.»

Τὸ πρόσωπόν του εἰς αὐτὰς τὰς λέξεις διεστράφη.
 Τοῦ πυροβόλου τὴν λαβὴν ἡ χεὶρ του ἐψηλάφει,
 καὶ εἰς τὸ ὄμμα του στιλπνὸς ἀδάμας ἀναβρύει.

Δέν εἶναι δάκρυ βέβαια, ἀλλ' εἶναι ἡ σελήνη
 ἣτις φωτός της δέματα τὴν ὥραν αὐτὴν χύνει,
 καὶ δι' ὑγρῶν ἀκτίνων της τὰ βλέφαρά του χρίει.
 — « Ἡ στάσις τῆς καρδίας σου αὐτὴ δέν μ' ἐξηγεῖται.
 Ὁ Σώστης — (ὦ! τὸ ὄνομα ἀγαπητὸν μοὶ εἶναι.
 Δι' ὅλους Πέτρος, δι' ἐμέ ὁ Σώστης πάντα μεῖνε).
 Ὁ Σώστης ἐδειλίασε! τὸν θάνατον φοβεῖται! » —
 — « Φοβοῦμ' ἐγώ; τὸν θάνατον φοβοῦμαι; τίς τὸ λέγει; »
 Ὁ Πέτρος κράζει, καὶ θυμὸς τοὺς ὀφθαλμούς του φλέγει,
 καὶ τὴν φωνὴν του ἄτρομον νὰ καταστήσῃ θέλει,
 κ' εἰς ἧθος ὑπερήφανον τὰ χεῖλη διαστέλλει.
 « Τίς μ' εἶδε δειλιάσαντα εἰς ὄψιν τῶν κινδύνων;
 Ἄς ἔλθῃ, ἄς μοὶ τὸ εἰπῇ, νὰ μετρηθῶ μ' ἐκεῖνον.
 Ἄν σήμερον πολύφροντι τὸ μέτωπόν μου κλίνῃ,
 διὰ σὲ μόνην δειλιῶ καὶ κήδομαι, ὦ κόρη!
 Καὶ ἂν ζητῶ διεκφυγὴν εἰς δάσῃ καὶ εἰς ὄρη,
 δέν τὴν ζητῶ ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀλλ' ὑπὲρ σοῦ, Εἰρήνη.
 Ὡ ἄνθος, εἰς τοὺς κλάδους μου τὰ φύλλα σου μὴ πλέκῃς.
 Ἐπὶ τὴν ἔρημον φουσᾷ τὸ πνεῦμα τοῦ θανάτου.
 Ἄφες ἐμέ, τὸ στέλεχος δ' ἔσχισαν πελέκεις,
 ἀνάρπαστος νὰ συντριβῶ ὑπὸ τὸ φύσημά του.
 Ἄφες τὰ ὄρη, τοὺς κρημνοὺς, καὶ εἰς λειμῶνας θάλλε,
 καὶ ἀρωμάτων ἡδονὴν εἰς τοὺς ζεφύρους χύνε.
 Τοιαύτῃ εἶν' ἡ μοῖρά σου. Ἡ ἐδική μου εἶναι
 ἄγριαί πάλαι ἀπ' ἀρχῆς καὶ μέχρι τέλους πάλαι. » —
 — « Ὁ ἄνανδρος πολεμιστῆς τὸν στρατηγὸν ἀφίνει,
 ἀφίνει ὁ ὑπήκοος τὸν αὐτοκράτορά του,
 πλὴν διὰ φόβον ἀγενῆ βασάνου ἢ θανάτου
 ἀφίνει ποτ', ἐνόμισας, τὸν Σώστην ἢ Εἰρήνη;
 Μᾶλλον τὸ φῶς νὰ στερηθῇ εἰπέ τὴν χρυσαλλίδα,

μᾶλλον εἶπε τὸν πᾶσχοντα ν' ἀφήσῃ τὴν ἐλπίδα.
 Εἶμαι ἀδύνατος γυνή, δὲν εἶμαι στρατιώτης,
 οὐδὲ τὸ ξίφος μου κινεῖ ἀλύγιστος βραχίων·
 ἀλλὰ τῶν νεύρων ἡ ἀλκὴ δὲν εἶναι γενναιότης·
 ἔχω ἀνδρείαν τὴν ψυχὴν, ἂν ὅχι σῶμ' ἀνδρεῖον.
 ὦ Σώστη! εἰς τὸ στήθος μου τὴν κεφαλὴν σου κλῖνε·
 προσέγγισον τὰ χεῖλη σου εἰς τὰ θερμά μου χεῖλη.
 Μετ' οὐ πολὺ ἐπίσημος ἡμέρα θ' ἀνατείλῃ·
 ἤξεύρω ἡ ἐσχάτη μου ἡμέρα πῶς θὰ ᾔναι.
 Τὸν τελευταῖον ἀσπασμὸν τῆς φίλης λάβε τώρα.
 Μετὰ τὴν ὥραν μας αὐτὴν δὲν εἶναι ἄλλη ὥρα.
 Ἐντὸς ὀλίγου θ' ἀκουσθῇ ἡ σάλπιγξ τῶν πολέμων,
 καὶ θενὰ πέσω μεταξὺ ἀγωνιστῶν.—Εὐδαίμων!
 Θὰ φονευθῶ πλησίον σου, μαζῇ σου θ' ἀποθάνω!
 Βλέπεις ὑπόχρυσον γραμμὴν εἰς τὰ βουνὰ ἐπάνω;
 Ἴδὲ, λαμπρῶς ἀνοίγεται τῶν οὐρανῶν ἡ πύλη,
 καὶ χύνει πέλαγος φωτὸς καὶ χεῖμαρρόν ἀκτίνων.
 Ὁ ἥλιος ἀκολουθεῖ καὶ σπεύδει ν' ἀνατείλῃ.
 Νὰ γίνῃ μάρτυς ἔρχεται τῆς δόξης τῶν Ἑλλήνων.
 Ἀγνὴν θὰ ρίψῃ σήμερον καὶ εἰς ἡμᾶς ἀκτῖνα,
 ὥς ἔρριψεν εἰς Πλαταιὰς καὶ ὥς εἰς Σαλαμῖνα,
 καὶ μάρτυρας θὰ μᾶς ἰδῇ τὸν οὐρανὸν ἀφίνων.
 Κατόπιν του εἰς τὸν χρυσοῦν Ὀκεανὸν ἐκεῖνον
 σκιαὶ ἡρώων παλαιῶν ἠγέρθησαν καὶ πλέουν.
 Ἐκεῖ τὸν ἐμβατήριον παιᾶνά μας θὰ κρούουν,
 κλαγγὴν ξιφῶν Ἑλληνικῶν μ' ἐκστάσεις θεν' ἀκούουν,
 κ' εἰς τοὺς υἱοὺς των ἀρετὴν καὶ θάρρος θὰ ἐμπνέουν.
 Ὡς δὲ συρίξ' ἡ φοινικὴ τοῦ πυροβόλου σφαῖρα,
 καὶ εἰς τὰ στήθη μας ὁδὸν ἀθανασίας σκάψῃ,
 τὰς ἀχωρίστους μας ψυχὰς αὐτὴ θενὰ συνάψῃ,

[ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΡΑΓΚΑΒΗ — Τόμ. Β']

5

κ' εἰς τοῦτον τὸν διάχρυσον καὶ πορφυροῦν αἰθέρα
τὴν πύλην τῆς ἀνατολῆς θὰ διαβοῦν πετῶσαι,
καὶ πρόθυμοι θὰ τὰς δεχθοῦν ὑπὸ σκιάς δαφνῶνων
ἀγγέλων ψάλλοντες αὐλοὶ καὶ εὐφημοῦσαι γλῶσσαι,
κ' εὐδαίμονες θ' ἀναπαυθοῦν εἰς τοῦ Θεοῦ τὸν θρόνον.»

Ἀκόμῃ ἔνθους κ' ἔμπλεως ἐκστάσεως ὠμίλει.
Οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ἔλαμπον πρὸς τ' ἄνω ἐστραμμένοι,
καὶ πρὸς τὴν στίλβουσαν αὐγὴν ἡ χεὶρ τῆς ὑψωμένη,
τὸν ἥλιον ἐδείκνυε πλησίον ν' ἀνατείλῃ,
ὁπότε κρότος ἔξαφνος ἀκούεται τυμπάνων.
Τότε τὴν ἐρωμένην του εἰς χεῖράς του λαμβάνων,
ὁ Πέτρος ἐμπαθῶς φιλεῖ τὰ τρυφερά τῆς χεῖλη·
καὶ «Ἦλθε, λέγει, ὁ καιρός· τετέλεσται, ὦ φίλη!
Θεν' ἀποθάνωμεν· κἀνεὶς δὲν θέλει διαφύγει.
Πρὸς τοὺς ἀμέτρους μας ἐχθροὺς ταττόμεθα ὀλίγοι.
Θ' αὐξήσω εἰς τὸν κίνδυνον, θὰ μὲ ἰδοῦν φρικώδη.
Ἐδὼ ἂν πᾶσα ἡ σκηνὴ τοῦ δράματός μου λήγῃ,
ἂν ἦλθεν ἡ καταστροφή, τὴν θέλω αἵματώδη.
Δὲν θ' ἀποθάνω μόνος μου ἂν πρέπη ν' ἀποθάνω.
Αὐτὸ τὸ φίλημα—αὐτὸ—καὶ τὰ λοιπὰ ἐπάνω.»

Μακρόθεν ἤδη ἕμοια πρὸς σμαραγοῦντα πόντον
κ' ἐπερχομένην θύελλαν τὰ τύμπανα ἐβρόντων.
Κλαγγαὶ τῶν ὅπλων, θόρυβοι, χρεμετισμοὶ τῶν ἵππων,
τρυγμὸς σαλπίγγων, ἀπειλαὶ, φωναὶ τῶν ἐξυπνώντων
ἀντήχουν, ἀντεκρούοντο, ἠλάλαζον, ἐκτύπων.
Μέγας βρασμὸς καὶ κίνησις τῶν δύο στρατευμάτων.
Κυμαίνεται, ταραττεται ἡ ἐπιφάνειά των
ὥς θάλασσα ἣν πτέρυγες ἀνακυκοῦν ἀνέμων,
ἡ δάσος ὑπὸ τὴν πνοὴν τῆς καταιγίδος τρέμον.
Ἐν ᾧ τὰ ἔθνη τῶν πτηνῶν διὰ κελαδημάτων

εὐθύμως τὴν ἀνατολὴν ἡσπάζοντο τὴν νέαν,
 ἐν προσευχαῖς ἡσπάζοντο αὐτὴν κ' οἱ στρατιῶται,
 ἔλῃν διάφλεκτον, χρυσῇν, ἀκτινοβόλον τότε,
 ὦραίαν, πλὴν διὰ πολλοὺς βεβαίως τελευταίαν.
 Ὁ τοῦ προφήτου ὀπαδὸς ἐμπρὸς τῆς κλίνει γόνυ,
 καὶ πρὸς τὴν Μέκκαν στρέφεται ὡς σωτηρίας πόλον.
 Ἐμπρὸς τῆς κ' ὁ χριστιανὸς τὰς χεῖράς του σταυρόνει,
 καὶ μυστικῶς προσεύχεται πρὸς τὸν Θεὸν τῶν ὄλων.
 Ἑτοιμασίαι γίνονται μετὰ σπουδῆς καὶ κρότου·
 ἡ θέσις διορίζεται ἐκάστου στρατιώτου·
 τὴν χαίτην ὁ Τουρκαλβανὸς τοῦ ἵππου του λιαίνει·
 τὸν κροσσωτὸν του χαλινὸν κρατεῖ ὁ Τουρκομάνος·
 γυμνῶν τὸ ξίφος ὁ Δελῆς ὁ προπετῆς προβαίνει,
 καὶ ὁ Σπαῆς τὴν χεῖρά του γυμνοῖ ὑπερηφάνως.

« Ἐμπρὸς, γενναῖοι ὀπαδοὶ καὶ τέκνα τοῦ προφήτου·
 εἰς αἷμα βάψατε τὴν γῆν καὶ τοὺς βραχίονάς σας·
 τροφήν εἰς τὴν πυρκαϊάν τὰς πόλεις δότε πάσας·
 ἂν τὸν προφήτην σέβησθε, ἰδοὺ ἡ προσταγή του.
 Ὡμόσατ' ἐξολόθρευσιν τοῦ μισητοῦ των γένους·
 ἀλύσεις ἀντὶ τῶν ξιφῶν. Πρὸς δούλους πολεμεῖτε.
 Κατὰ πετρῶν συντρίψατε τὰ βρέφη, καὶ δεχθῆτε
 τοὺς ἄνδρας μ' αἰχμαλωτισμὸν, μὲ ὕβρεις τὰς παρθένους.
 Εἰς τῶν νεκρῶν τὴν γέφυραν ὁπότεν διαβῆτε,
 ἂν στρεβλωμένας κεφαλὰς βαστάζητε ἀνδρείων,
 ἂν αἷμα ἐχορτάσατε παρθένων καὶ νηπίων,
 αἱ μελανόφθαλμοι Οὐρὶ μὲ τοὺς χρυσοῦς πλοκάμους
 εἰς τοὺς ἀδαμαντίνους των θὰ σᾶς δεχθοῦν θαλάμους. »

Τοιαῦτα ὁ φανητιῶν ἐκήρυττε Δερβίσης,
 καὶ οἱ νομοδιδάσκαλοι κ' οἱ ἄλλοι ἱερεῖς των,
 πράσινον δέμα φέροντες ἐπὶ τῆς κεφαλῆς των·

κ' αἱ τρομεραὶ τῶν διδασχαι κραυγαὶ ἐξῆπτον λύσσης.

Ἐπίσης ἡτοιμάζετο κ' ἡ φάλαγξ τῶν Ἑλλήνων·
πολλοὶ τὴν ἐορτάσιμον ἐλάμβανον στολὴν τῶν,
ἀλλήλους φαιδροπρόσωποι καὶ χαίροντες ἀπῆντων,
καὶ εἰς τὸν θάνατον καθεὶς ἐβάδιζε προπίνων.

Ὁ ἱερεὺς τὰς χεῖράς του πρὸς οὐρανὸν ἐκτείνων,
ἡγίαζε τὰ θύματα, τὰ ὅπλα τῶν ἠυλόγει,
μαρτύρων τοῖς ἐδίδασκε γενναίαν καρτερίαν,
τοὺς προσεκάλ' εἰς ἀνοχὴν καὶ εἰς φιλανθρωπίαν,
κ' ἐνέπνεον κατάνυξιν οἱ εὐσεβεῖς του λόγοι.

Ἦδη δ' ὁ Πέτρος εὐπρεπῶς ἐν μέσῳ τῶν παρέστη·

«Γενναῖοι, ἔκραξεν, ἐμπρός! ἡ ὥρα μας ἐπέστη!

Ὡ στρατιῶται τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἐλευθερίας,
ἀφῆτε τὰς σημαίας σας εἰς τοῦ βορρᾶ τὸ πνεῦμα.
Εἰς τῆς κοινῆς πατρίδος σας πειθόμενοι τὸ νεῦμα,
γυμνώσατε τὰ ξίφη σας κατὰ τῆς τυραννίας.

Πολὺν καιρὸν ὑπέφερον τὰ κλασικὰ ἐδάφη
τῶν παχυλῶν Ἀσιανῶν τὸ ἀγενὲς φορτίον,
πολὺν καιρὸν πατούμενοι ὑπὸ ποδῶν ἀγρίων
βεβήλως τῶν πατέρων σας ὑβρίσθησαν οἱ τάφοι,
καὶ ἐκ τῆς βίβλου τῶν ἐθνῶν ὡς τέλους διεγράφη
τὸ ἔθνος σας, τὸ ἄλλοτε λαμπρότερον ἡλίων.

Ποῦ εἶναι τῶν ἀρχαίων σας προγόνων ἡ σοφία;

Ἄλλους λαοὺς ἐφώτισε κ' ἐσβέσθη ἡ ἰδία.

Τῶν ἀνδριάντων, τῶν βωμῶν καὶ τῶν ναῶν σας πάντων

τί μένει σήμερον; Σωρὸς τριμμάτων μόνον μένει·
τοιαύτη κεῖται ἡ Ἑλλάς, ὡς εἷς τῶν ἀνδριάντων.

Φυλάττουσα τὸ κάλλος τῆς, ἀλλὰ συντετριμμένη.

Στενάζοντες ἀπόμαχοι τῶν Μαραθωνομάχων,
ἂν τύχην μετεβάλατε οὐχὶ δὲ καὶ καρδίαν,

περιβληθῆτε σήμερον τὴν παλαιὰν ἀνδρίαν,
καὶ τὴν ἐλευθερίαν σας στηρίζατ' ἐπὶ βράχων.
Ἀνάνδρων δούλων οἱ λαοὶ ἄν σᾶς φρονοῦν ἀγέλην
καὶ ὑποπόδια ποδῶν ἀγρίων καὶ βαρβάρων,
ἅς ἐννοήσουν σήμερον, ὑπὸ σωρὸν μαρμάρων
ὅτι ὑπάρχει ἡ Ἑλλάς καὶ ὅτι ζῇ ὁ Ἕλλην.

Μὴ φοβηθῆτε τὴν πληθὺν τῶν Τούρκων. Οἱ ἀνδρεῖοι
δὲν ἐξετάζουσ' οἱ ἐχθροὶ ὅποσοι, ἀλλὰ ποῖοι.

Ἡ θὰ στεφῆτε νικηταὶ μετ' ὀρμαθῶν στεφάνων,
ἢ νικηταὶ θὰ πέσητε. Τὰ κατορθώματά σας
θεν' ἀντηχήσωσι μακρὰν εἰς ὄρη καὶ θαλάσσας,
καὶ ὅπου Ἕλληνες, ἐχθροὶ θὰ ὀπλισθοῦν τυράννων.
Θενὰ ἐλευθερώσωμεν τὰς ἐπαρχίας πάσας,
εἰς δύσιν κ' εἰς ἀνατολὴν τὰ ἔπλα σας θὰ λάμψουν,
τῆς τύχης τὸν ἀλύγιστον βραχίονα θὰ κάμψουν,
καὶ εἰς τὸν βεβηλούμενον ναὸν τοῦ Κωνσταντίνου
θεν' ἀνεγείρωσι σταυρὸν ἀντὶ ἡμισελήνου.

Ἐκεῖθεν, στηριζόμενος εἰς τὰς αἰχμάς σας μόνον,
θὰ ἐκστρατεύσω ἀπαιτῶν τὸν πατρικόν μου θρόνον,
καὶ θὰ σαλπίσσωμεν ὁμοῦ καθ' ὅλην τὴν Ῥωσσίαν
τὴν εἰς τὸ φῶς ἀνάστασιν καὶ τὴν ἐλευθερίαν.

Πρὸς σᾶς δὲ ξένος, βασιλεὺς διὰ τῆς ἐκλογῆς σας,
εἰς τὴν σκιάν τῆς εὐκλεοῦς σημαίας σας καθήσας,
τῆς τῶν ἰδρώτων σας τιμῆς λαμπρὰν λαβὼν μερίδα,
καὶ τῆς ἐλευθερίας σας φορέσας τὴν χλαμύδα,
θὰ ἦμαι πρῶτιστος φρουρὸς τῶν ἐλευθεριῶν σας,
ἄσπις τῆς εὐνομίας σας καὶ δοῦλος τῶν θεσμῶν σας.

Εἶν' αἰωνίως ἱερὰ ἡ παρακαταθήκη
διὰ θυσίας αἵματος δικαίων προσκτωμένων.
Διὰ τῆς σπάθης σήμερον θὰ δικασθῇ ἡ δίκη

ἡ ἀναμέσον δυναστῶν καὶ δυναστευομένων.

Ἐμπρός! καρδίαν σιδηρᾶν! ἢ θάνατος ἢ νίκη!»

—«Ἐμπρός!» χιλίων αἰ φωναὶ ἀνέκραζον ἀθρόων,
καὶ ἄλλων τόσων «θάνατος ἢ νίκη!» ἀνεβόων.

Πᾶν δένδρον καὶ πολεμιστῆς, πᾶς βράχος καὶ σημαία·
τὸ ὄρος ὅλον ἀναζῶν διὰ μιᾶς ἐφάνη·

λαμπρὰ κραυγὴ ἀντήχησε καὶ ὥς τὰ νέφη φθάνει,
καὶ σιωπὴ ἀκολουθεῖ κατόπιν στιγμιαία.

Τὰ ξίφη των ἐγύμνωσαν, κ' ἐμπρός! οἱ Μουσουλμάνοι.

Ὡς ἐρευγόμενα ἀφρούς, καὶ βρόντους καὶ πατάγους
τὰ λυσσαλέα κύματα ὀρμῶσι τοῦ πελάγους,

καὶ σείουν τὰ θεμέλια τῶν βράχων τῆς ἀκτῆς των,
ὁμοίως ῥίπτονται, ὀρμοῦν, ὁμοίως ἐπιπίπτουν·

γυμνὰ κρατοῦν τὰ ξίφη των, μακρὰν τὰς θήκας ῥίπτουν,
κ' ἐκπληκτικῶς ὁ χεῖμαρρος βοῖζει τῆς ὀρμῆς των.

Πλὴν πάλιν, ὥς εἰς τὴν ἀκτὴν τὸ κύμα ἐφορμήσαν
ἀσχεῖ ματαίως ἐπ' αὐτῆς τὴν ἐμμανῆ του λύσσαν,

καὶ ἀποσύρεται βοῶν χωρὶς νὰ τὴν κλονήσῃ,

ὁμοίως τὸ χαράκωμα προσβάλλον τῶν Ἑλλήνων

τὸ κύμά των, ὑποχωρεῖ σωρούς νεκρούς ἀφίνον,

κ' ἐκ νέου ἀποκρούεται ὁσάκις ἐφορμήσῃ.

Αἱ σφαῖραι πίπτουν ὥς βροχὴ, ὥς χάλαζα ραγδαία,

συρίζουν, φλογεραὶ πετοῦν καὶ τὸν ἀέρα σκάπτουν·

βροντοῦν οἱ βράχοι, ἀντηχοῦν τὰ σπήλαια τ' ἀρχαῖα,

τὰ περίξ δάση ἀστραπαὶ ἐπ' ἀστραπῶν ἀνάπτουν.

Δίς, τρίς οἱ Τοῦρκοι ἐφορμοῦν, τρίς ἀπωθοῦνται πάλιν,

καὶ πάλιν ἐπιστρέφουσιν εἰς πεισματώδη πάλιν.

Τίς εἶδε πλοῖον ἀφεθὲν εἰς σάλον τρικυμίας,

καὶ ἀπωλέσαν ἄγκυραν, πηδάλιον, πυξίδα;

Ὁ ὄγκος του πιέζεται ὑπὸ τὴν καταιγίδα·

βυθίζεται κ' ἐγείρεται μεθ' ὑπερηφανείας·
 τὰ κύματα βρυχόμενα καὶ ἄλλα ἐπὶ ἄλλων
 καθέν βραδέως τὰ πλευρὰ τὰ μαῦρά του προσβάλλον,
 ἐπιπηδοῦν νὰ φέρωσι τὸν καταποντισμόν του.
 Ἐφώρμησαν, σωρεύονται, τὸ κατακλύζουν τώρα!
 Ἄλλ' ὄχι! πάλιν ἴσταται ὀρθὴ ἐπὶ τοῦ πόντου
 καὶ δι' ἀφρῶν λευκαίνεται ἡ εὐγενής του πρόρα·
 παρωργισμένον παριστᾷ τὸ γαῦρον μέτωπόν του
 πρὸς κάθε κῦμα ἐφορμῶν, καὶ ἀνθορμῶν τὸ σχίζει·
 πλὴν τέλος, ὡς ἀγωνισθὲν ν' ἀπηύδησε, γογγύζει,
 ἀσθμαίνει, καὶ συστρέφεται, καὶ πᾶς ἀρμός του τρύζει,
 καὶ θραύεται ὡς κέλυφος μετὰ βοῆς καὶ βρόντου.
 Καὶ τῶν Ἑλλήνων ὁ στρατὸς ἐπάλαιεν ὁμοίως·
 εἰς τὰς γραμμάς του ἔμενεν ἀκόμη, ἀντιτάττων
 ψυχῶν ἀνδρείων δύναμιν εἰς δύναμιν πληθύος,
 καὶ διπλασιαζόμενος διὰ τῶν αἰσθημάτων.

Ἄλλ' ἡ γραμμὴ ἐνέδωσε κ' ἐρράγη τελευταίως.
 Εἰς λόφον ὑπερκείμενον τῶν δύο στρατευμάτων
 ὁ Ζέβρος κ' οἱ περὶ αὐτὸν ἐμάχοντο γενναίως.
 Ἡ θέσις εἶναι προμαχῶν τοῦ στρατοπέδου ὅλου.
 Νὰ τὴν ἀρπάσουν ἤλπισαν συχνὰ οἱ Μουσουλμάνοι
 πότ' ἐν ἐνόπλῳ προσβολῇ καὶ πότε διὰ δόλου.
 Ναί, πλὴν ὁ Ζέβρος τὴν φρουρεῖ, κἀνείς δὲν τὴν λαμβάνει.
 Αἱ χιλιάδες κατ' αὐτοῦ ἐπέρχοντ' ἐπαλλήλως·
 ὠθοῦν, ὠθοῦνται, κυματοῦν εἰς φλόγας καὶ εἰς ζόφον·
 θερμὸς αἱμάτων ποταμὸς κατέρχεται τὸν λόφον,
 καὶ τοῦ προχώματος νεκροὶ καλύπτουσι τὸ χεῖλος.
 Ἐν ᾧ τινὲς πυροβολοῦν ἀπὸ πυκνῶν τῶν σχοίνων,
 ἐν σῶμα εἰς τὸ πρόχωμα καὶ εἰς τοὺς ξηρολίθους
 πηδᾷ, τὴν ἡμισέληνον ἐπὶ τοῦ τείχους στῆνον·

κ' εὐθὺς μὲν τοὺς ἐκρήμνισαν τὰ ξίφη τῶν Ἑλλήνων,
πλὴν καὶ ὁ τοῖχος, τὴν ὁρμὴν ἀκολουθῶν τοῦ πλήθους,
κατεκρημνίσθη, ἀνοικτὴν τὴν δίοδον ἀφίνων.

Καθὼς ὁρμᾷ ἡ θάλασσα ὁπότεν διασχίσῃ
τῆς προκυμαίας τῆς κτιστῆς τοὺς λίθους τοὺς ὀγκώδεις,
μέ λύσσαν οἱ Ὀθωμανοὶ ἐρρίφθησαν λυσσώδεις
ἐπὶ τὸ χαῖνον κρήμνισμα· καὶ τίς θὰ τοὺς κρατήσῃ;
Ὁ Ζέβρος! Εἰς τὸ πρόχωμα τὸ κρημνισθὲν ἀνέβη·
πρὸ τῆς εἰσόδου δὲ σταθεὶς διὰ τοῦ ξίφους νεύει.
«Ἐδὼ εἴ τις τὸν θάνατον ὀρέγεται,» φωνάζει,
«Τοῦρκοι, ἐδὼ! κατόπιν σας ἐδὼ θεν' ἀποθάνω.»

Τὸ εἶπε, καὶ τὸ ἔκαμε. Θερίζει, κόπτει, σφάζει,
καὶ πίπτει ὅλος τραύματα εἰς πτώματα ἐπάνω·
ὁ δ' ἀπειλῶν του ὀφθαλμὸς καὶ ἄψυχος τρομάζει.
Πολλάκις τώρα ὁ ποιμὴν εἰς νύκτας ἀσελήνους
ἐμπρὸς εἰς τοῦ προχώματος τὰς κρημνισμένας θύρας
βλέπει πελώριον σκιάν, τὸ ξίφος εἰς τὰς χεῖρας,
κ' εἰς τοὺς ἀέρας ἔκθαμβος ἀκούει Τούρκων θρήνους.

Ὡς ὁ ἀνδρεῖος ἔπεσεν, ἡ θέσις παρεδόθη,
καὶ ὁ ἐχθρὸς τοὺς Ἑλληνας προσβάλλει κατὰ ῥάχιν·
ἀμέσως πᾶν χαράκωμα, πᾶς λίθος ἐγυμνώθη,
καὶ συμπλοκαὶ ἀμέτρητοι διήρεσαν τὴν μάχην.
ὦ! τότε πόσα θαύματα τῆς τόλμης τῶν ἀνδρείων
ἠγίασαν τοὺς θνήσκοντας κ' ἐδόξασαν τοὺς ζῶντας!
ὦ! πόσαι πράξεις ἄξιαι, ἀνώτερ' ἐγκωμίων!
Ὁ Θεὸς τότε ἀνοικτὸν ἐκράτει τὸ βιβλίον,
ὅπου ἐγγράφ' εἰς οὐρανὸν τοὺς εὐγενῶς πεσόντας.

Παρεῖς ἐκεῖ, ὦ βλάστημα γονέων Βυζαντίων (α),
Δημήτριε! Εἰς ἄνεσιν καὶ εἰς τρυφὴν αὐξήσας,
πλὴν μόλις τὴν ἀνάκρουσιν ἀκούσας τῶν πολέμων,

καὶ τὴν χρυσὴν σου φωλεὰν περιχαρῶς ἀφήσας,
καὶ εἰς τὰ ὄρη ἀνελθὼν χαρᾶς καὶ θάρρους γέμων.

Ἡ εὐγενὴς καρδία σου πατρίδα πνέει ὄλη·

νεκρώσιμα ἐμβλήματα τὰ ἔπλα σου σκεπάζουν·

οἱ ὀφθαλμοί σου τοὺς ἐχθροὺς μετροῦν σπινθηροβόλοι!

Οἱ ὀπαδοί σου ἴστανται. Πῶς! δειλιοῦν; διστάζουν;

Ἐκ τῆς χειρὸς ἐνὸς αὐτῶν ἀρπάζει τὴν σημαίαν·

ἐμπρός! ἐμπρός εἰς τοὺς ἐχθροὺς γυμνὸν τὸ ξίφος σύρων!

Σχίζει πυκνὸν αὐτῶν σωρὸν, πληγὰς καὶ φόνον σπείρων,

καὶ πάντες φεύγουν ἔντρομοι τὴν φονικὴν ῥομφαίαν.

Ἐπτὰ κατέσφαξε, κ' ἑπτὰ πληγαὶ θανατηφόροι

ἐξήντλουν τὰς δυνάμεις του, καὶ πάντοτε προὔχῳρει.

Ἐν ᾧ δὲ πάλιν ὕψωνε τὴν χεῖρα καὶ ὀγδόην,

ἐπιπηδῆσας ἄγριος ἵππεὺς τῆς Νουμιδίας

εὔρε διὰ τῆς σπάθης του τὸν τόπον τῆς καρδίας,

κ' εἰς τὴν ὑγρὰν τὸν ἔρριψεν ἡματωμένην χλόην.

Ὅταν εὐρέθη ἔπειτα τὰς μετ' αὐτὴν ἡμέρας,

ἀκόμ' ἡ χεὶρ του τὴν λαβὴν ἐκράτει τῆς μαχαίρας,

αἱ πτύχες τῆς σημαίας του ἐκάλυπτον τὸ πτῶμα,

καὶ τὸν σταυρόν της ἔσφιγγεν εἰς τὸ νεκρὸν του στόμα.

Κοιμοῦ! ὁ ὕπνος σου γλυκὺς, πολεμιστὰ τῆς Θράκης!

Ἐὰρ αἰώνιον κοσμεῖ τοῦ τάφου σου τὸ χῶμα!

Κατ' ὄναρ εἰς τὸν ὕπνον μου παρίστασαι πολλάκις·

κρατεῖς ἀσπίδ' ἀρχαϊκὴν καὶ περικεφαλαίαν,

μοὶ νεύει ἡ ῥομφαία σου, μοὶ δίδεις τὴν σημαίαν,

καὶ λέγεις, ὥς ἀπέθανες ὁμοίως ν' ἀποθάνω.

Ὑπὲρ πατρίδος θάνατος εἶναι ζωὴ ἐπάνω.

Ἡ μάχη ὅμως προχωρεῖ τὸν φονικὸν τῆς δρόμον

μετ' ἀστραπῶν, μετὰ βροντῶν καὶ μυκηθμῶν ἀγρίων·

ὥς καταρράκτης ὑλακτεῖ εἰς τοὺς δρυμοὺς πλησίον,

κ' αἱ τῶν θηρίων φεύγουσιν ἀγέλαι περιτρόμων.
 Τοὺς βράχους βάφει ἐρυθροὺς τὸ αἷμα καταρρέον,
 πίπτουν νεκροὶ ἐπὶ νεκρῶν ὡς φύλλα τῶν χειμῶνων·
 πολλοὶ ἀγνώστως θνήσκουσιν, ἢ καὶ γνωστῶς εἰς μόνον
 τὸν ἄνωθεν σταθμίζοντα τὰς πράξεις τῶν γενναίων.

Οἱ Τοῦρκοι ὅλοι διατί πρὸς ἓν συρρέουν μέρος,
 ὡς κινουμένη θάλασσα ἀπὸ πνοῇν ἀέρος;
 Εἰς τὸν βρασμὸν τῆς συμπλοκῆς ἀπὸ τοῦ δάσους εἶδον
 τὸν πῖλον τὸν περίπτερον καὶ λάμψιν ἐπωμίδων,
 καὶ τ' ἄστρα τ' ἀδαμάντινα τὰ στίλβοντα ὡς λύχνοι,
 καὶ εἰς τοῦ Αὐτοκράτορος ἐρρίφθησαν τὰ ἔχνη.
 Ἐδῶ θερμὴ καὶ φοβερὰ ἐγείρεται ἡ μάχη·
 σῶμα πρὸς σῶμα χίλιοι πολεμισταὶ παλαίουν·
 στενὸν παρέχουν στάδιον τῆς λύσσης των οἱ βράχοι·
 ὡς φίλοι περιπτύσσονται συχνὰ οἱ μονομάχοι,
 κ' εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν ἐχθρῶν σφιγγόμενοι ἐκπνέουν.

Ἐν τούτοις τῶν συντρόφων τοῦ ὁ Πέτρος ἀπεκόπη·
 οἱ Τοῦρκοι τὸν ἐκύκλωσαν καὶ μόνος ἐπολέμει·
 βεβαίως τὰς δυνάμεις τοῦ κατέβαλον οἱ κόποι·
 τὸ πρόσωπόν του ὠχρίᾳ, ἡ χεὶρ του σχεδὸν τρέμει·
 ἰδρῶς τὸν βρέχει συνεχῆς, καὶ εἰς τὸ μέτωπόν του
 ὑπερχελεῖς οἱ αὐλακες ὀγκοῦνται τῶν φλεβῶν του,
 σημεῖον παρατηρηθὲν μικρόθεν εἰς τὸν Πέτρον,
 τῆς ψυχικῆς του στάσεως καὶ τῶν παθῶν του μέτρον.
 Παρ' αὐτὸν εἶναι ὁ πιστὸς ὑπασπιστῆς τοῦ μόνος·
 ἡ χεὶρ του ἀπαυδῆσασα ὑπὸ τὴν σπάθην κύπτει·
 ἀκόμη ὅμως μάχεται, κ' ἐν μέσῳ τοῦ ἀγῶνος
 τὸν Πέτρον, ὅχι ἑαυτὸν τὸ ξίφος του καλύπτει.

Τὸν Πέτρον τῶρ' ἀπέκλεισαν. Τοὺς ἄλλους καταβάλλων
 ἀκόμη σώζεται. Ἀλλὰ τὸ ξίφος του προσβάλλον

εἰς πυροβόλου μέταλλον, συντρίβεται καὶ πίπτει.
 Αόπλως τώρα ἴσταται· ὀρμῶσ' οἱ Μουσουλμάνοι,
 καὶ στίλβουσι τὰ ξίφη των ἐμπρὸς τῶν ὀφθαλμῶν του.
 Εἰς σχῆμ' ἀπέλπιδος ὀργῆς τὰ χεῖλη του δαγκάνει,
 καὶ σφίγγει ἀπειλητικῶς τοὺς γρόνθους τῶν χειρῶν του.
 «Λάβε τὴν μάχαιραν· αὐτὴν ἐγὼ κρατῶ ματαίως,»
 ὁ τρυφερὸς ὑπασπιστὴς τῷ λέγ' ὑποδακρύων.
 «Κινῶν αὐτὴν ἀπηύδησεν ὁ ἀσθενὴς βραχίων,
 ἐν ᾧ Σὲ, εἶναι δυνατὸν νὰ σώσῃ τελευταίως.
 Μὴ μεριμνᾷς περὶ ἐμοῦ· θὰ σὲ ἀκολουθήσω.»

Ὁ Πέτρος ὡς μαινόμενος τὴν μάχαιραν ἀρπάζει,
 καὶ εἰς τοὺς Τούρκους χύνεται καὶ προχωρεῖ καὶ σφάζει.
 Πῶς! οὔτ' ἐν βλέμμα τρυφερὸν δὲν ρίπτει πρὸς ὀπίσω,
 τὸ βλέμμα τὸ ὡς βάλσαμον εἰς τὴν καρδίαν ἔρπον,
 τὸ περιέχον ψίθυρον, τὸ ἀδακρύτως κλαῖον,
 παρηγοροῦν τὸν χωρισμὸν, τὴν ἀπουσίαν τέρπον,
 τὰς περιστάσεις ἀφαιροῦν καὶ τὰς ψυχὰς συγχέον;

Κατόπιν του, εἰς τῶν ἐχθρῶν τὸ πλῆθος ρίπτομένου,
 συγκλείοντ' αἱ κατάπυκνοι σειραὶ τῶν μαχομένων,
 ὡς κύματα θαλάσσια ἐπὶ βυθιζομένου.

Πῶς θὰ σωθῇ φαντάζεται ὑποχωρῶν ἢ μένων,
 εἰς ὅσους καὶ ἂν ἀντιστῇ καὶ ὅσους ἂν φονεύσῃ;
 Ἐλπίζει μέχρι τῆς ἀκτῆς πῶς θέλει διαπλεύσει
 τὴν καιομένην ἑκτασιν τοῦ ζῶντος αὐτοῦ πόντου,
 ὅστις κυμαίνεται βροντῶν καὶ πτώματ' ἀναδίδων;

Νὰ ἐπιπλέῃ εἰς αὐτὸν δὲν βλέπω τὸ πτερόν του.

ὦ! ἴσως τὸν ἐρρόφησεν ὁ αἵματώδης κλύδων!

Ἐρπάγη εἰς τὴν λαίλαπα· καὶ ἡ Εἰρήνη μόνη
 κλίν' εἰς τὴν γῆν τὰ γόνατα, τὰς χεῖράς της σταυρόνει,
 καὶ ὑπ' αὐτὰς τὸ στῆθός της τὸ ἀναπάλλον κρύπτει.

Προσευχομέν' εἰς οὐρανὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑψώνει,
καὶ, καθὼς ἄνθος θερισθὲν, ὑπὸ τὰ ξίφη πίπτει.
Τὸ αἷμά της χυνόμενον εἰς τὸ λευκὸν της σῶμα
πρὸς ῥόδ' ἀνθοῦντα μεταξὺ χιόνος ὁμοιάζει,
καὶ φαίνεται τὸ ἱλαρὸν σβυνόμενόν της ὄμμα
τὸν Πέτρον μόνον πῶς ζητεῖ, τὸν Πέτρον πῶς φωνάζει.
Ἄν τώρα τὴν ἐκάλυψεν ὁ πέπλος τοῦ θανάτου,
ὁ ἄγγελος ἐφίλησε τὰ εὖσμά της χεῖλη,
καὶ τὴν ψυχὴν της ἔλαβε, σταυρώσας τὰ πτερὰ του,
πρὸς τὸν Θεὸν ὡς ἄρωμα λιδάνου νὰ τὴν στείλῃ.

Πρὸς τί νὰ λέγω τὰς σκηναὺς τῶν φόνων, τῶν αἱμάτων,
τῆς λύσσης τῆς αἰμοχαροῦς καὶ τῆς θηριωδίας,
τί τοὺς δημίους ν' ἀριθμῶ, τὸ πλῆθος τῶν θυμάτων,
καὶ τὰς ἐπὶ μιᾷ σκηνῆς μυρίας τραγωδίας;
Ποία ἡμέρα μας, ἢ τίς σελὶς τῆς ἱστορίας
δὲν περιέχ' ἰσάριθμον κατάλογον θανάτων;
Τοὺς Τούρκους ἔστεψ' ἐντελῆς, ἀλλ' αἱματώδης νίκη.
Παντοῦ διώξεις καὶ σφαγαὶ, παντοῦ φυγὴ καὶ φρίκη.
Εἰς ἐρημίαν ἐντελῇ τὰ ὄρη μένουν πάλιν,
πτώματα μόνα μαρτυροῦν τὴν προλαβοῦσαν πάλην,
καὶ μόνοι ἐπισκέπτονται τοὺς θνήσκοντας οἱ λύκοι
καὶ ὡς ἐκάλυψεν ἡ νύξ τὰ ἄψυχ' αὐτὰ πλῆθη,
ὁμοίως καὶ τὰ ἔργα των ἐκάλυψεν ἡ λήθη.
Μόλις ἀκόμη ὁ ποιμὴν τοῦ ὄρους τῆς Χιμάρας,
ἔταν τὴν νύκτα εἰς αὐτὰ διέρχεται τὰ μέρη,
τονίζων κάποτε χορδὰς ἀγροτικῆς κιθάρας,
εἰς τ' ἀφελῇ του ἄσματα τὸν Πέτρον ἀναφέρει.

ΡΑΨΩΔΙΑ ΠΕΜΠΤΗ

An empire thou couldst crush, command, rebuild,
But govern not thy pettiest passion.

BYRON.

—

Εἰς νεφελώδη οὐρανὸν χειμῶνος ἀσελήνου
μακρόθεν διαγράφεται ὁ θόλος τοῦ Κρεμλίνου
φωτοβολῶν, καὶ ὅμοιος πρὸς παμμεγέθη φάρον
εἰς μέσον ἐγειρόμενον πελάγους ἀνθρωπίνου.
Μὴ καίεται ἡ παλαιὰ μητρόπολις τῶν Κζάρων;
Ἀκόμη! Ὅταν τῶν δυσμῶν καταβληθεὶς ὁ δράκων
ὥς σάβανον περιβληθῇ τοὺς πάγους τῆς Σκυθίας,
καὶ σκάψη ἡ ῥομφαία του ἀντάξιόν του λάκκον,
τότε ἡ Μόσχα θὰ καῇ ὡς δᾶς ἐπὶ κηδείας.
Ὁ μέγας τώρα θόρυβος κραυγαὶ δὲν εἶναι λύσσης,
ἀλλ' εἶναι ᾄσματα χαρᾶς, καὶ ὕμνοι εὐωχίας,
καὶ θεατῶν ἀλαλαγμοὶ, καὶ ἀμαξῶν κινήσεις
τῶν συρρέόντων εἰς χορὸν τῆς Αὐτοκρατορίσσης.

Τῆς Ἄρκτου ἡ Σεμίραμις συνέπλεκ' εὐχαρίστως
τὸ ἄνθος καὶ τὴν ἄκανθαν ἐπὶ τοῦ στέμματός της,
καὶ τῆς ἀρχῆς τὸν ἄψινθον ἀπὸ τοῦ στόματός της
μακρύνουσα, κατέπινε τὸ νέκταρ της ἀπλήστως.
Μετὰ τὸν ζόφον τὸν βαθὺν καὶ τὰς μακρὰς θυέλλας
πρὸς Ἄρκτον ὑπεχάραξε, καὶ ἡ Αἰκατερίνα
ὥς βόρειον ἀνέτειλεν εἰς τὴν Σκυθίαν σέλας,
ὥς ἥλιος προσμειδιῶν τὰ κλίματα ἐκεῖνα.

Τὸ σκῆπτρόν της συνέμιξε τὰ διεστῶτα πλήθη·
ὁ ὀρεσίτροφος νομάς εἰς νόμους ὑπετάγη·
τοῦ γεωργοῦ τὸ ἄροτρον ἡσθάνθησαν οἱ πάγοι,
κ' εἰς ἡμέρον γλυκύτητα ἐλύθησαν τὰ ἥθη.
Σχίζον ἐκτάσεις ἀχανεῖς εἰς τὸν χρυσοῦν του δρόμον,
ὡς ῥυαῖ τὸ ἐμπόριον ὑποτελής της ῥέει·
εἰς τοὺς λαοὺς ὑποταγὴν, εἰς τοὺς ἐχθροὺς της τρόμον,
κ' εἰς τὴν Εὐρώπην ἔκστασιν καὶ θαυμασμὸν ἐμπνέει.
Τοιαύτη πηδαλιουχεῖ τὴν αὐτοκρατορίαν
ἔχουσα βασιλίσσης νοῦν, καὶ γυναικὸς καρδίαν,
μέγας ἀνὴρ, μικρὰ γυνή. Ἐπὶ τοῦ θρόνου γίγας,
καθὼς τοῦ θρόνου καταβῆ, ἐλέγχεται πυγμαία·
συγκρύπτει δ' ἐλαττώματα καὶ πάθη κολοσσαῖα
εἰς φρέν' ἀπεριόριστον κ' εἰς ἀρετὰς ὀλίγας.
Εἰς τῶν ἀνθρώπων ἄνωθεν ἐμβλέψασα τὸν πόντον,
τὸν περίξ κυμαινόμενον εἰς τὸν λαμπρόν της θρόνον,
ἐκ τῶν πλεόντων ἐν αὐτῷ παθῶν καὶ συμφερόντων
τὴν δόξαν καὶ τὴν ἡδονὴν ἐπεφυλάχθη μόνον,
καὶ τοὺς ἀνθρώπους θεωρεῖ ὑπὸ διπλῆν τὴν φάσιν,
ὡς ὄργαν' ἀπολαύσεων, ὡς ὕλην διὰ πλάσιν.

Ποτὲ δὲν εἶδεν ὁ λαὸς τῶν Ῥωσσιῶν ἡμέρας
ἐνδοξοτέρας ἐνταυτῷ καὶ ἐπαισχυντοτέρας,
οὐδ' ὑπὸ τόσα τρόπαια τόσας πληγὰς ἡσθάνθη,
καὶ τόσον αἷμα ἔχυσεν ὑπὸ τοσαῦτα ἄνθη.
Πᾶσα καταδυνάστευσις καὶ πᾶσα νέ' ἀπάτη
ὑφ' ἐορτῶν ἐκρύπτετο λαμπρὰς διακοσμήσεις,
καὶ ἡ Αὐτοκρατόρισσα εἰς τάπητας ἐπάτει
ἐφηπλωμένους εἰς νεκροὺς καὶ εἰς δακρύων βρύσεις.
Οἱ ἦχ' οἱ ἐναρμόνιοι τῶν μουσικῶν ὀργάνων
τοὺς στεναγμοὺς κατέπνιγον εἰς τοῦ λαοῦ τὰ ὦτα,

ἔμπόδιζον τὰ στίλβοντα τῆς εὐωχίας φῶτα
οἱ ὀφθαλμοὶ νὰ βλέπωσι τοὺς τύπους τῶν βασάνων.

Οἱ εἰς πολέμων ἄσκησιν γεγηρακότες Ῥῶσσοι,
οἱ βάψαντες τὰς χεῖράς των εἰς τὸ τοῦ Πέτρου αἷμα,
καὶ παραδόντες εἰς αὐτὴν τὸν θρόνον καὶ τὸ στέμμα,
αὐτοὶ παρημελήθησαν ἀντὶ ν' ἀνταμειφθῶσι.

Τῆς ἀσθενοῦς ἰσχύουσα τοὺς ὅρκους ἐλησμόνει.

Πλὴν τότε ἐξηγριώθησαν καὶ αἱ ἄρκτοι τῆς Σκυθίας,
τὴν προσοχὴν των εἴλκυσαν τοῦ ἔθνους των οἱ πόνοι,
καὶ ἠκούσθη ἐν τῷ μέσῳ των φωνὴ συνωμοσίας.

Εἰς τὸν βαρύν των μυκηθμόν, εἰς τὰς ὀρθάς των τρίχας
ἡ ἀνασσα περίτρομος, κακὰς προεῖδε τύχας.

Τὸ αἷμα τοῦ συζύγου της ἐμπρὸς της ἐκυμάτει,
καὶ κάτωχρος κλονούμενον τὸ σκῆπτρόν της ἐκράτει.

Τίς δαίμων τότε βοηθός, — ἡ τύχη τότε μόνη,
ἣτις πολλοὺς εἰς μητρικὴν ἀγκάλην περιβάλλει,
καὶ διὰ βίας τοὺς ὠθεῖ νὰ γίνωσι μεγάλοι, —
ἡ τύχη τότε, ὅτι ζῇ ὁ Πέτρος βεβαιόνη,
ὅτι τοὺς Τούρκους πολεμεῖ εἰς φάλαγγας Ἑλλήνων,
καὶ ὅτι στηριζόμενος εἰς τὰς αἰχμὰς ἐκείνων
καὶ εἰς τὴν ἀφοσίωσιν θαρρῶν τῶν ὑπηκόων,
θα ἐπιστρέψῃ ν' ἀναβῇ τὸν θρόνον τὸν πατρῶον,
πνέων θυμὸν καὶ ἐκδίκησιν κατὰ τῶν ὑπευθύνων;
Οἱ συνωμότ' ἐτρόμαξαν τὴν ἀπαισίαν φήμην.

«Τὴν παρακαταθήκην του ἐξέμεσε τὸ μνηῆμα!
Τῆς φονικῆς των πράξεως ἀπώλεσε τὴν μνήμην
ἡ τοὺς καρπούς της δρέψασα, ἀλλ' ὄχι καὶ τὸ θυμα.
Τί νὰ προσμείνουν οἱ φονεῖς παρὰ τοῦ φονευθέντος;
Τούτου εἰς τῆς φρονήσεως τὴν στάθμην ζυγισθέντος,
οἱ συνωμότ' ἐπείσθησαν νὰ κύψωσιν αὐχένα,

δεσμίους παραδίδοντες πολλούς τῶν πρωταιτίων.
Καὶ τούτους μὲν ἐπλήρωσαν τὰ ξίφη τῶν δημίων·
ἀλλ' ὅλ' αὐτὰ τὰ αἵματα τὰ ἄρτι κεχυμένα
καθίστων πως ὀλισθηρὰς τοῦ θρόνου τὰς προσόδους,
ἐπικινδύνους ἔπεμπον ἀτμούς καὶ ἀπαισίους,
καὶ μετὰ μύρου ἔπρεπε νὰ συμμιγοῦν εὐώδους,
καὶ ὑπὸ ἄνθη νὰ κρυφθοῦν καὶ πόδας γυναικείους.

Ἴδου διατί σήμερον κινεῖται τὸ Κρεμλῖνον,
ἀκτῖνας καὶ ἀρώματα καὶ μελωδίας χύνον.
Τὰς ἀχανεῖς αἰθούσας του πολυτελῶς ἐνδύουν
πορφύραι ὀλοσηρικαὶ μετὰ χρυσῶν θυσσάνων,
καὶ λιθοκόλλητα συχνὰ μιμήματα στεφάνων
τοῦ κράτους τὰ παράσημα εἰς φῶτα περικλείουν.
Τὰ κρύσταλλα, τ' ἀμέτρητα κοσμήματ' ἀλαβάστρων
ἀκτῖνας ἀντιπέμπονται ὡς μυριάδες ἄστρων,
καὶ ἀπὸ βρύσεις λυχνίων χιλίων καὶ χιλίων
χύνονται νάματα φωτὸς πολυπληθῶν ἡλίων.
Ἡ μουσικὴ διὰ γοργῶν ῥυθμῶν ἐπιπετῶσα
εἶναι ἡ ἄγνωστος ζωὴ τοῦ παραδείσου τούτου,
κ' ἐν μέσῳ τῶν εὐωδιῶν, τῶν φώτων καὶ τοῦ πλούτου
διακηρύττει τὴν χαρὰν ἡ οὐρανία γλῶσσα·
κατ' αὐτὴν πάλλουν αἱ ψυχαὶ, κυμαίνονται τὰ στήθη,
κατ' αὐτὴν ῥέει ἐμμελὲς ψιθυρισμὸς χειλέων,
λαλοῦντ' ἀνταποκρίνονται τὰ βλέμματα τῶν νέων,
κ' εἰς στρόβιλον ἀνάρπαστα πετοῦν τὰ νέα πλήθη.
Ἐντὸς τῆς γοητευτικῆς ἐκείνης ἀτμοσφαίρας
ἦν θερμὴ ἔρωτος, χάρις καὶ ἡδονῆς ὑφαίνει,
μορφαὶ ἀγγέλων κυματοῦν, ὑπόπτεροι παρθένοι,
καὶ ἀπορεῖς ἐὰν πατοῦν τὴν γῆν ἢ τοὺς ἀέρας.
Ἄνθη φοροῦσι καὶ πτερὰ ἐπὶ λεπτῶν ἐσθήτων,

τῆς κόμης των τὰ δέματα ἐξ ἀδαμάντων εἶναι,
 πλὴν τὰ πτερά των ἐλαφρὰ δὲν εἶναι ὡς ἐκεῖναι,
 οὐδ' οἱ ἀδάμαντες λαμπροὶ καθὼς οἱ ὀφθαλμοὶ των.
 εἰς τὰς καρδίας των κτυπᾷ ταχύτερον τὸ αἷμα,
 τὰς παρειάς των βάφουσιν ἐπιθυμίας ῥόδα,
 γοργὸν τριγύρω των πετᾷ τὸ μειδιῶν των βλέμμα,
 καὶ ἀνυπόμονον κινουῖν πρὸς τὸν ῥυθμὸν τὸν πόδα.

Ἄλλὰ καθὼς ὁ ἥλιος ἐν μέσῳ τῶν ἀστέρων
 καλύπτ' ὑπὸ τὰ φῶτά του τὸ φῶς των καὶ τὸ σβύνει,
 ὁμοίας καὶ ἡ βασιλὶς φωτὸς ἀκτῖνας χύνει
 ἀνάμεσον τῶν γυναικῶν τῶν ὑποδεεστέρων.
 Τὸ ἀλουργοῦν της ἐνδυμα διάλιθον ὑφάνθη,
 τὸ στῆθός της πολύτιμα ψευδῇ καλύπτουν ἄνθη
 σμαράγδων φύλλα ἔχοντα καὶ πέταλα τοπάζων.
 Τὸ στέμμα της, διάδημα ἀκτίνων ὁμοιάζον,
 ἐμπρέπει εἰς ἀδάμαντας μεγίστους τῶν μεγίστων·
 πρὸς κράτους πρόσοδον ἐστὶν ἰσότημος καθεὶς των.
 Ὁ θρόνος της εἶν' ἐκ χυτοῦ ἀργύρου ἐπιχρύσου,
 καὶ μαργαρίται κρύπτουσι τὸ ἐρυθρόν του χρῶμα·
 εἰς χρυσᾶς στήλας ἐπ' αὐτοῦ εὐρὺ δεικνύει δῶμα
 ἀστέρας ἐξ ἀδάμαντος εἰς οὐρανὸν ἐκ βύσσου.

Ἄλλ' ἡ Αὐτοκρατόρισσα τὸν θρόνον της ἀφίνει·
 τὸ βῆμα μεγαλοπρεπὲς πρὸς τὸν χορὸν προβαίνει·
 βλέπει τὸν νέον φέροντα τὴν νέαν ἥτις κλίνει
 εἰς τὴν ἀγκάλην του σεμνῶς, καὶ προχωροῦσ' ἀσθμαίνει·
 βλέπει τῶν δύο τὰς πνοάς, τῶν δύο τὰς αἰσθήσεις,
 βλέπει τῶν δύο τὰς ψυχὰς ἀποτελούσας μίαν,
 καὶ φερομένους μεθ' ὁρμῆς κατὰ τὴν ἀρμονίαν
 τοὺς βλέπει νὰ συγχέωνται εἰς μαγικὰς κινήσεις,
 καὶ νὰ βυθίζωνται ὁμοῦ εἰς τῆς χαρᾶς τὰς δίνας,

[ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΡΑΓΚΑΒΗ — Τόμ. Β']

6

κ' ἐπεικῶς ἠδύνεται εἰς τὰς σκηναὶς ἐκεῖνας.

Ἐκ δεξιῶν τῆς ἵσταται τὴν χεῖρά της στηρίζων
Ὁρλόφος ὁ Γρηγόριος, τῆς γενεᾶς ὁ πρῶτος.

Πολλοὺς ἀστέρας ὁ εὐρὺς τῶν εὐνοιῶν ὀρίζων
εἶδε χλωμαίνοντας, πολλοὺς κατέπιε τὸ σκότος·

πλὴν τοῦ Ὁρλόφου πάντοτε ἀκτινοβόλος μένει
κατὰ τοῦ θρόνου τὸ Ζενίθ πρὸς τὸν τοῦ θρόνου ἴσος.

Τὸ αἷμα τοῦ μονάρχου του τὰς χεῖράς του μиаίνει.

Μὴ δι' αὐτὸ ἡ ἔδρα του παρὰ τὸν θρόνον ἴσως;

ἢ μὴ πλησίον του δεσμὸς κρυπτότερος τὸν δένει;

Ὡς ὅπου δύνανται ν' ἀρθοῦν πτερὰ φιλοδοξίας

ἢ δυνάμεις του ἔφθασεν, ἢ δόξα του ὠγκώθη.

Ἐμπρὸς του πλούτου καὶ τιμῶν ἐχύθη γαλαξίας·

πέραν δὲν εἶχε· πέραν του ἐξέπνεον οἱ πόθοι.

Ὁ Ῥῶσσος ὁ ἀγέρωχος, ἐὰν καὶ χαλεπαίνων,

ἐμπρὸς του ὅμως ἔκαμπε σιγῶν ταπεινὸν γόνυ.

Οἱ θρόνοι ὅλων τῶν ἐθνῶν τῶν ὑποδουλουμένων

εἰς ἐκλογὴν του ἔμενον, ἂν δὲν τοὺς κατεφρόνει.

Καὶ ὅμως ἡ συνείδησις, κριτῆς καρδιογνώστης,

ποῖα ἢ πράξεις ἐρωτῶν καὶ ὅχι τίς ὁ πράττων,

ἐν μέσῳ τῶν εὐφημιῶν καὶ τῶν θυμιαμάτων

καὶ τὸν Ὁρλόφον ἔσυρεν ἐπὶ τοῦ βήματός της.

Ὅσον τὸ κύμα τῆς ζωῆς ἐστείρευε προβαῖνον,

τοσοῦτον ἀνεφαίνετο ὡς σκόπελος ἐκβαίνων

ἢ μνήμ' ἣτις κατέτρωγε τὸ βάθος τῆς ψυχῆς του

καταχθονίου πράξεως, ἐγκλήματος μεγίστου.

Συχνὰ τοῦ Πέτρου ἔβλεπε περιπατοῦν τὸ πτώμα,

καὶ πτύον ἐκ τοῦ στόματος ἀφροὺς καὶ μαῦρον αἷμα.

Εἰς τὰς τρεμούσας χεῖράς του τότε ἔρριπτε τὸ βλέμμα,

καὶ φρίκη ἐπεχύνετο εἰς ὅλον του τὸ σῶμα.

Τώρα κρατῶν εἰς χεῖράς του τὴν χεῖρα τῆς ἀνάσσης,
ὑπερτεράνως θεωρεῖ τοὺς αὐλικοὺς ὡς ἔρπουν
κινούμεν' εἰς τὸ νεῦμά του ὡς κύματα θαλάσσης,
καὶ τὴν ψυχὴν του λογισμοὶ ὑπεροψίας τέρπουν.

Ἄλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῶν σειρῶν προβάς τῶν πυκνοτέρων
πολεμιστῆς ἵππεὺς, στολὴν Συνταγματάρχου φέρων,
προσέρχεται, καὶ μετὰ τρεῖς βαθείας ὑποκλίσεις,
κλίνει τὸ γόνυ του ἐμπρὸς τῆς Αὐτοκρατορίσσης.

«Ἐγένετ' ὡς διέταξας· ὑπήκουσα, τῇ λέγει.
Τὰ ἔθνη ἀνεστάτωσα. Εἰς αἵμά των πατήσας,
σὲ ὑπηρέτησα, τῆς γῆς ἐν μέρος πυρπολήσας,
καὶ ὁ δαυλὸς ἐν ἔρριψα ἀκόμη κουφοφλέγει.
Εἰς τοὺς πολέμους ἔσυρα πολλάκις τὴν ζωὴν μου,
πλὴν ὁ Θεὸς τὴν ἔσωζεν ἐν μέσῳ τῶν κινδύνων.
Σοὶ τὴν προσφέρω πάντοτε, ἐμπρὸς σου γόνυ κλίνων.
Διάταττε, καὶ πίστευε εἰς τὴν ὑποταγὴν μου.»

Τῆς βασιλίδος ἀπαντᾷ ἐν βλέμμα, ἐξ ἐκείνων
ἃ εἰς τὴν γυναικείαν τῆς ἐφύλαττε φαρέτραν,
τὰ ἡμεροῦντα λέοντας, κινουῦντα καὶ τὴν πέτραν,
κ' εἰς ἄλυσον τὰς τῶν θνητῶν δεσμεύοντα καρδίας,
καὶ ν' ἀσπασθῇ τὴν χεῖρά της τῷ δίδει μετ' εὐνοίας.

Ἄλλ' ὁ Ὀρλόφος διατί τὸν ἀτενίζει οὕτω;
Τοὺς χαρακτῆρας τοῦ ἀνδρὸς σπουδάζει τοῦ ἀγνώστου;
Ὀργὴν ἐκφράζει κ' ἔκστασιν ἑμοῦ ὁ ὀφθαλμὸς του·
ἀνοίγεται τρομακτικὸς, καὶ ὡς ἂν ἐλιθοῦτο
στηρίζεται, καὶ ὕαλον στιλπνὸν παρομοιάζει.
Ἡ ὄψις τοῦ προσώπου του κατὰ μικρὸν ἀλλάζει·
τὸ σῶμά του συστρέφεται, αἱ τρίχες του ὀρθοῦνται·
σπασμωδικῶς καὶ ἄτακτα τὰ χεῖλη του κινουῦνται.
«Μακράν! τοῦ ἄδου φάντασμα! τί μέ ζητεῖς;» φωνάζει.

«Κρημνίσου εἰς τὴν ἀχανῆ σκοτίαν τῆς γεέννης.
Μὴ μὲ κυττάζης, φάντασμα, καὶ τοὺς ὀδόντας τρίζης.
ὦ! παῦσον, διὰ τῶν ξηρῶν δακτύλων σου μὴ σχίζης
τὰ μαῦρα χεῖλη τῆς πληγῆς τῆς ἡμιανοιγμένης.
Σὲ εἶδ' ἀκίνητον, νεκρὸν, καὶ βρῶμα τοῦ ταρτάρου,
καὶ ὁ ἀφρὸς τῆς σήψεως σ' ἐμίαινε τὸ στόμα·
οἱ ὄνυχές μου ἔσκαψαν τοῦ τάφου σου τὸ χῶμα,
καὶ μόνος μου ἐπέθεσα τὴν πλάκα τοῦ μαρμάρου.
Στρέψον, ὦ! στρέψον ἀπ' ἐμοῦ τὸ φλογερὸν σου βλέμμα.
Ἄν θέλῃς τὴν καρδίαν μου, ἀνίσως διψᾷς αἷμα,
περίμεινε· μετ' οὐ πολὺ θὰ ἔλθω, ὑποθέτω.
Τότε εἰς τοὺς ὀδόντας σου τὰ κρέατά μου σχίσε,
καὶ τὸ κρανίον μου μασσῶν ἐκεῖ τραγάνιζέ το·
ἀλλ' ἕως τότε πρόσμεινε, κ' ἐπάρατος νὰ ᾔσαι.»

Λέγει, καὶ πίπτ' εἰς σκίμποδα ἀσθμαίνων καὶ ἀσπαίρων.
Ἄφρους τὸ στόμα του καὶ πῦρ ὁ ὀφθαλμός του χύνει.
Τὴν ἐλαφράν του σύντροφον ὁ χορευτῆς ἀφίνει
ἐντρομον βλέμμα ἐπ' αὐτὸν καὶ πλήρες φρίκης φέρων,
καὶ ὅλοι τὸν περικυκλοῦν. Ἡ ἄνασσα πλὴν κλίνει,
τὴν χεῖρά του λαμβάνουσα ἐν μυστικὸν προφέρει,
κ' ἡ λέξις της ὡς μαγικὴ ἐξαίφνης τὸν πρᾶύνει.
Ἐγείρεται· κεραύνιον τὸ βλέμμα περιφέρει,
πρὸς πάντα ἀδιάκριτον ὑπερηφάνως πίπτον,
καὶ ὁ καθεὶς ὑποχωρεῖ φοβούμενος καὶ κύπτων.

Ἡ ἄνασσα δὲ στρέφεται καὶ λέγ' εἰς τὸν ἱππέα·
«Συνταγματάρχα Στεφανῶφ, γνωρίζ' ὅσα ἐκθέτεις,
γνωρίζ' ὅσα διέπραξας μεγάλα καὶ γενναῖα.
Εἶσαι καὶ ἦσο πάντοτε πιστός μου ὑπηρέτης.»
Καὶ τοῦ Ὀρλόφου λύουσα εἰς παρουσίαν πάντων
τὸ ξίφος τὸ διάχρυσον τὸ πλήρες ἀδαμάντων,

«Αὐτὸ πολλάκις ἔλαμψε δι' ὅλης τῆς Ῥωσσίας,»
τῷ λέγει· «εἶν' ἐχέγγυον βασιλικῆς εὐνοίας.

Σὲ προβιβάζω στρατηγόν· τὸ ξίφος αὐτὸ φόρει.

Ἄλλὰ καὶ ἄλλη ἀμοιβὴ σοὶ δίδεται γλυκεῖα·
ἄρ' ἐαυτῆς προσφέρεται ἡ νέα Ἀλεξία.

Τρεῖς χρόνους πολυστένακτος σὲ περιμέν' ἡ κόρη.

Γνωρίζω τῶν ἐρώτων σας τὴν ἱστορίαν ὅλην·

ἐγὼ ἐπέχω παρ' αὐτῇ τὸν τόπον τῶν γονέων,

καὶ σοὶ τὴν δίδω· μετ' αὐτῆς σοὶ δίδω περιπλέον

εἰς προῖκά της ὁλόκληρον τῆς Ποδολίας πόλιν.»

Εἰποῦσα, τῷ παρέστησε τὴν κόρην ἡ ἰδία,

ἥτις λευκὴ ὥς ἡ χιών, ὥς ῥόδον ἡρυθρία,

κ' εἶχε τὸ βλέμμα εἰς τὴν γῆν σεμνῶς προσηλωμένον,

τὸ μεταξὺ ἐπέχουσα παρθένου καὶ Σιλφίδος.

Ὁ Στεφανῶρ δὲ προσπεσὼν εἰς γόνυ κεκλιμένον,

ἀσπάζεται τὰ κράσπεδα τῆς σεβαστῆς γλαμύδος.

Ἐν τούτοις τῶν εὐθυμιῶν κ' εὐωχιῶν ὁ τόνος,

ἡ κούφη αὐτὴ καὶ ψευδὴς ἡγῶ τῆς εὐτυχίας,

ἐπαρκὴς ἴσως ἀντηγεῖ εἰς τὰς κενὰς καρδίας,

ἀλλὰ καρδίας ἐραστῶν προσβάλλει κακοφώνως.

Ἀντὶ παιάνων καὶ χορῶν, σαλπίγγων καὶ κυμβάλων,

ἀντὶ πλουσίων αἰθουσῶν καὶ μυριάδων φώτων,

τὴν ἐρημίαν προτιμοῦν, τὸ σκότος θέλουν μᾶλλον,

καὶ τὴν σελήνην τὴν χρυσῆν καὶ τὸ πτηνὸν τὸ ψάλλον,

καὶ ἀγαποῦν τὸν μουσικὸν τοῦ καταρῥάκτου κρότον.

Μακρὰν τῆς τύρβης καὶ μακρὰν τῶν αὐθαδῶν βλεμμάτων

καὶ ὁ εὐδαίμων Στεφανῶρ ἀπέρχεται ὁμοίως.

Σπεύδει νὰ δρέψῃ τοὺς καρποὺς τῆς τύχης, ἀπομάπτων

ὅ,τι παρέχει μέλιτος καὶ ἡδονῆς ὁ βίος.

Εἰς μίαν χεῖρα, εὐχαριν κρατῶν τὴν Ἀλεξίαν,

κ' ἐπιδεικνύων τὸ χρυσοῦν ἐπὶ τῆς ἄλλης ξίφος,
διέσχισε τοὺς χορευτάς, καὶ εἶχε γαῦρον ὕφος,
κινῶν τὴν περιέργειαν καὶ τὴν ζηλοτυπίαν.
Πρὸς αὐτὸν στρέφεται καθεὶς τὰ ὄμματ' ἀτενίζων,
περὶ αὐτοῦ ἐπερωτοῦν τὰ βλέμματα, τὰ χεῖλη·
καθὼς ἐν μέσῳ τῆς νυκτὸς ὁπότεν ὁ ὀρίζων
περιλαμπές μετέωρον πρὸς θαυμασμόν μας στείλῃ.

Πολλὰς διέβη συνεχεῖς βασιλικὰς αἰθούσας
ἐλας χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ φῶτα πλημμυρούσας,
εἰς τὴν μεγάλην κλίμακα τὴν ἐκ μαρμάρου φθάνει,
κ' εἰς τὰς αὐλὰς τὰς ἀχανεῖς καὶ μαύρας καταβαίνει.
Πολλαπλασίως δὲ ἢ νύξ ζοφώδης τῷ ἐφάνη,
διότι ἀπὸ τοῦ φωτὸς εἰς σκότος μεταβαίνει.
Ὅμοίως τῶν εὐτυχιῶν ἢ μνήμη διαμένει,
καὶ τῆς παρούσης θλίψεως τὴν βάσανον αὐξάνει.

Καὶ ναί, βεβαίως πέριξ τοῦ πυκνὸν τὸ σκότος ἦτον,
διότι δὲν ἐνόησε πῶς παρηκολουεῖτο.
Κατόπιν τοῦ λευκῆ σκιά ἀτμώδης ἐκινεῖτο,
καθὼς ψυχὴ νυχτοπλανῆς, ὡς μία τῶν Χαρίτων,
ἢ ὡς ἀναθυμίασις τῶν Σκυθικῶν χιόνων.
Ἦτο καὶ αὐτ' εἰς τὸν χορὸν προσκεκλημένη κόρη·
ἀλλ' ἀδαμάντων ἔρμαθους ὡς ἄλλαι δὲν ἐφόρει.
Τὴν κόμην τῆς ἐστόλιζεν ἐν ῥόδον λευκὸν μόνον.
Πολλοὶ τὴν εἶδαν πῶς κρυπτῶς πλησίον εἰς τὸν θρόνον
τὸν Στεφανῶφ μετ' ὀφθαλμῶν φλεγόντων ἐθεώρει,
καὶ μυστικὸν τὸ στῆθός τῆς κατεπολέμει πόνον.

Κατὰ τὸ μέσον τῆς αὐλῆς τῆς σκοτεινῆς ἐλθοῦσα,
ἐμπρὸς τοῦ ἐμφανίζεται τὴν χεῖρα δὲ ὑψοῦσα,
«Στέφανε, Πέτρε, Στεφανῶφ, ἢ ὅπως ἂν καλῆσαι,
στῆθι!» τῷ λέγει, «λησμονεῖς χρεώστης μου πῶς εἶσαι.

Εἰς ἄλλας ὥρας, μεταξὺ κινδύνων διαφόρων
 σ' ἐδάνεισα τὸ ξίφος μου. Δὲν ἦτο, φίλε, δῶρον,
 ἀλλ' ἦτο δάνειον ἀπλοῦν. Ἀπόδος μοι τὸ χρέος.»
 Καὶ τὴν λαβὴν τοῦ ξίφους τοῦ ἀρπάζουσα, τὸ σύρει
 κ' ἐμβάπτ' εἰς τὴν καρδίαν της τὸν σίδηρον βιαίως.
 Τὸ αἷμα ῥέει, κάμπτεται τὸ σῶμά της βραδέως,
 καὶ ῥίπτουσά τω βλέμματα ἀθανασίας πλήρη,
 πίπτει ψυχρὰ ὡς ἡ χιών εἰς τὴν ψυχρὰν χιόνα.
 Τὸ δύον ἤδη ὄμμα της βεβαρυμμένον κλείει,
 θανάτου ἀντανάκλασις τὴν ὄψιν της ἐνδύει,
 καὶ τὸ ἀφρῶδες στῆθος της ἀσθμαίν' εἰς τὸν ἀγῶνα.
 Δυσκόλως πλὴν ἐγείρεται, καὶ θέλει νὰ καθήσῃ,
 διὰ τῶν δύο της χειρῶν κρατοῦσα τὴν πληγὴν της,
 ὡς θέλουσα ἐπὶ τινὰς στιγμὰς ν' ἀναχαιτίσῃ
 τὸ ῥέον αἷμα, καὶ ὁμοῦ τὴν φεύγουσαν ψυχὴν της·
 καὶ ταῦτα λέγει ἀσθενῶς πρὶν ἡ φωνὴ της σβύσῃ·
 «Καθὼς ἡνυχόμην πάντοτε, ἐμπρός σου θ' ἀποθάνω.
 Ὁ Τοῦρκος τὴν καρδίαν μου δὲν ἤξευρε νὰ εὔρῃ·
 τὸ ξίφος σου καλῆτερα τὸν δρόμον της ἤξεύρει.
 Ἔχε ὑγείαν, καὶ καλὴν ἐντάμωσιν ἐπάνω.
 Μὴ φρίττης ὄλος, βλέπων με αὐτόχειρ πῶς ἐκπνέω.
 Ὅταν κοιμᾶσαι ἥσυχος, ἢ μόνος ἔταν εἶσαι,
 πῶς θὰ παρουσιάζωμαι ὡς φάσμα μὴ φοβῆσαι,
 καὶ πῶς ἐν μέσῳ τῆς νυκτὸς μετ' ὄδυρμῶν θὰ κλαίω.
 Ὅχι· ἐσάκις ἡ αὐγὴ σὲ χαιρετᾷ γλυκεῖα,
 εἰς τοῦ φωτὸς τὰ κύματα ὡς χρυσαλλίς θὰ πλέω·
 ἐσάκις τὴν καρδίαν σου ἀνοίγ' ἡ εὐθυμία,
 θὰ καταβαίνω εἰς αὐτὴν ὑπὸ ἀκτῖνος σχῆμα.
 Πολλάκις θὰ σὲ μειδιῶ εἰς τὸ χορεῦον κῦμα,
 πολλάκις εἰς τὸ σύννεφον τὸ σχίζον τοὺς ἀέρας,

πολλάκις ὅταν κοιμηθῇς εἰς ἄνθη τὸ ἐσπέρας,
 ὡς ἀηδῶν ἐπάνω σου θὰ χύνω μελωδίας,
 κ' εἰς τοὺς κλειστούς σου ὀφθαλμοὺς θὰ ραίνω εὐλογίας.
 Πесόντα εἰς τὸν πόλεμον σ' ἐνόμισα, καὶ ἔζων
 προσμένουσα τὸν θάνατον εἰς παῦσιν τῶν ὠδίνων,
 ὃ δ' ἐφιάλτης τῆς ζωῆς τὸ στῆθος μου πιέζων,
 ἀντὶ πνοῆς ἀκοίμητον ἐξέθλιβε τὸν θρῆνον.
 Ἄλλα σὲ εἶδα σήμερον, ὑπάρχεις ἀναπνέων,
 καὶ μετεβλήθη πρὸς ἐμὲ ἡ παλαιά σου γνώμη·
 δι' ἄλλην μ' ἐλησμόνησας. Δὲν περιμένω πλέον·
 προσφεύγω εἰς τὸν θάνατον καὶ σ' ἀγαπῶ ἀκόμη.
 Ἀκούεις; μεσονύκτιον ἐκτύπησεν ἡ ὥρα·
 πρὶν παύσω τοῦ νὰ σ' ἀγαπῶ νὰ ζῶ θὰ παύσω τώρα.»

Εἰποῦσα ταῦτα ζωηρῶς, τὸ τραῦμά της ἀφίνει·
 καχλάζον ῥέει ἀπ' αὐτοῦ τὸ αἷμά της ὡς κρήνη·
 οὐράνιον μειδιάμα τὰ χεῖλη της ἀνοίγει·
 ὡς ἀσθενοῦς περιστερᾶς ἡ κεφαλή της κλίνει,
 καὶ ἡ ψυχὴ ἀνοίγουσα τὰς πτέρυγας νὰ φύγῃ,
 χάριτας κάλλους νεκρικοῦ εἰς τὴν μορφὴν της χύνει.
 Ὡς προσευχὴ ἀνέρχεται εἰς τοῦ Θεοῦ τὸν θρόνον·
 ὃ οὐρανὸς τὴν δέχεται ὡς ἄστρον ἀνατέλλον,
 καὶ ψάλλει εἰς τὰς ἀργυρᾶς κιθάρας τῶν ἀγγέλων
 τὰς οὐρανίας τέρψεις της, τὸν γήϊνόν της πόνον.

Ὁ Στεφανῶφ δὲ, θεατῆς τοῦ δράματος, τί πράττει;
 Ὅποταν εἶδεν ἡμέρον τὸ ὄμμα της νὰ δύῃ,
 ἢ ἐορτάσιμος ἐσθῆς νεκρὰν νὰ τὴν ἐνδύῃ,
 κ' ἡ κόμ' ἥτις εἰς αἵματα λυθεῖσα ἐκυμάτει
 τὸ λευκὸν ῥόδον τῶν χορῶν ἀκόμη νὰ φυλάττῃ,
 τί ἔπραξε; Βοήθεια συντόνως τῇ ἐδόθη;
 Πλὴν φεῦ! ἡ ὀλεθρία της ἐπρόλαβε ταχύτης.

Μόλις εύροῦσα δίοδον ἀπέπτη ἡ ψυχὴ της,
καθὼς ἀρίπταται ἡ φλόξ, καθὼς πετῶσ' οἱ πόθοι.

Τί ἔπραξεν; ὦ! πιθανὸν ἐντὸς εἰς τὴν καρδίαν
νά εἶχεν ὕλην ἄφθονον δι' ὅλην ἱστορίαν,
ἀλλ' ἐξωθεν δι' οὐδενὸς σημείου ἐπροδόθη.

Ἀνίσως διεβλέπομεν τῶν καρδιῶν τὰ βάθη,
ὅποιον θὰ ἐγράφετο ἀπέραντον βιβλίον,
ὅποῖαι περιπέτεια τραγωδιῶν μυρίων,
καὶ τί ἐδύνατο ἡ γῆ ἐντὸς αὐτοῦ νὰ μάθῃ!
Ἐπλάσθη μὲν διαφανῆς ἡ φυσιογνωμία,
πρὸς λίμνης ἐπιφάνειαν ἀκύμαντον ὁμοία,
ὑπὸ τὴν σύμμετρον μορφήν τοῦ ἀνθρωπίνου κάλλους
νά μᾶς δεικνύῃ τοῦ βυθοῦ τὰς ἀφανεῖς ὑφάλους,
καὶ ἔσα ὑποκρύπτονται ἡφαίστι' ἀναμμένα,
καὶ φοβερῶς ῥηγνύμενα λυσσῶσ' εἰς τὸν πυθμένα,
ὥς πρέπει τ' ὠρολόγιον διὰ γνωστῶν σημείων
τὴν κίνησιν νὰ ἐξηγῇ τὴν τῶν ἐλατηρίων·
ἀλλ' ἔμως ἡ ὑπόκρισις ἦν ἡ καρδία τρέφει
πολλάκις τὸν μηχανισμόν τὸν θεῖον καταστρέφει,
καὶ ἀκινήτους συνεχῶς κρατεῖ τοὺς ὠροδείκτας·
ἀπελπισθὲν δὲ νὰ ἰδῇ τὸ βλέμμα, ἐπιστρέφει,
φεῦγον τοῦ χαίνοντος βυθοῦ τὰς ἀφωτίστους νύκτας.

—

Παρῆλθον ταῦτα ὡς σκιά· ὁ χρόνος ἐπροχώρει
ἀνὰ ἓν ἔργον τοῦ ῥοφῶν εἰς ἕκαστόν του βῆμα.
Ἐλησμονήθη πρὸ πολλοῦ κ' ἡ φονευθεῖσα κόρη
κ' οἱ τρυφεροὶ της ἔρωτες καὶ τὸ οἰκτρόν της μνηῆμα,
ὅποτεν εἶδον ἀσκηταὶ τοῦ Ἄθω, εἰς τὰ ὄρη

ἐλθόντα ξένον ἄγνωστον μαζῇ των νὰ μονάσῃ.
Τὸ ἥθος του διήγειρε τὴν περιέργειάν των·
ἐφαίνετο ἀγριωπὸς, ἐκρύπτετο μακράν των,
καὶ μόνος του προσήυχετο εἰς σπήλαια καὶ δάση.
Ὅταν τὴν νύκτα τοὺς πιστοὺς τὸ σήμαντρον ἐκάλει,
εἰς τοῦ ναοῦ τὸν νάρθηκα δὲν ἤρχετ' ὡς οἱ ἄλλοι,
ἀλλ' ἔφρευγε νὰ πλανηθῇ. Πολλάκις τὸν ἀπῆντων
εἰς βάραθρ' ἀναβαίνοντα, καὶ εἰς τὴν κορυφὴν των
ἀκούοντα τὰ κύματα ὡς κάτω του ἐβρόντων·
καὶ ὅταν ἄγριος χειμῶν ἐμάστιζε τὸν πόντον,
ιστάμενον ὡς φάντασμα τοῦ ὅρου εἰς τοὺς βράχους,
ἐκτείνοντα τὰς χεῖράς του πρὸς τοὺς θαλασσομάχους,
κ' εἰς τοὺς ἀνέμους ψάλλοντα τὸν ὕμνον τῶν θανόντων·
κ' ἐξ ἐναντίας ἄλλοτε τὸν εἶδον κατὰ μόνας
διὰ δακρύων τοῦ ναοῦ νὰ λούῃ τὰς εἰκόνας,
καὶ νὰ ὑπνώττ' εἰς τὰς ψυχρὰς βαθμίδας πρὸ ποδῶν των.
Τὸ πρόσωπόν του ἔβαφεν ὠχρότης ἀπαισία,
ἦτον ὡς δὰς νεκρώσιμος τὸ πῦρ τῶν ὀφθαλμῶν του·
ἦτο φρικτὸν τὸ στόμα του ὁπότεν ἐμειδία
ὡς ἂν ἐπρόφερεν ἀράς. Ἐπὶ τὸ μέτωπόν του
παθῶν ἀπαραγνώριστα ἐφαίνοντο σημεῖα
βαθέως ὑπὸ τῆς χειρὸς τῆς λύπης γεγραμμένα,
καὶ κόσμος ὅλος συντριβεῖς, κ' ἠφαιίστια σβυσμένα.
Πολλάκις εἶδον νὰ κινῇ μετὰ σπουδῆς τὰ χεῖλη,
ὡς ἂν μετ' ἀφανῶν τινῶν ὀπτασιῶν ὠμίλει.
Τότε τὸ στῆθος του πνοὴ πυκνὴ ἐστενοχώρει,
τοῦ ὀφθαλμοῦ του ἐρυθρὰ ἐγίνετο ἡ κόρη,
ψυχρὸς ἰδρὼς τὸν ἔλουεν, ἐρλέγετο κ' ἐρρίγου,
καὶ τῶν νεκρῶν ἐλάμβανε τὴν ὄψιν δι' ὀλίγου.
Εἰς μαύρην ὥραν τῆς νυκτὸς τὸν προσεχῇ χειμῶνα

γρύπνως παρεδαίρετο εἰς τὴν σκληρὰν τοῦ κοιτῆν.
 καλέσας τὸν ἡγούμενον (ἀρχαῖον ἐρημίτην
 χοντα κεφαλὴν κυρτὴν, καὶ τρίχας ὡς χιόνα,
 ὡς τ' ὄρος μετὰ τῶν δρυῶν γηράσαντα τοῦ ὄρους,
 καὶ ὡς τὴν ἐρημον πηγὴν ἣτις τοὺς βράχους λούει
 καὶ μόνη τῶν κυμάτων τῆς τὴν μουσικὴν ἀκούει,
 ἠκόμενον εἰς προσευχὰς διὰ τὴν γῆν ἀφόρους,
 ἀλλὰ εἰς τὸν παράδεισον δεκτὰς ὡς καλοὺς σπόρους)
 τὸν ἔκραξεν. «Ἡγούμενε,» τῷ εἶπε, «θ' ἀποθάνω.
 Βοήθησον, ἡγούμενε. Σοὶ ἐξομολογοῦμαι·
 ἂν τὴν ζωὴν δὲν ἀγαπῶ, τὸν θάνατον φοβοῦμαι.
 Κολάσεις εὖρον εἰς τὴν γῆν· τί θὰ εὐρῶ ἐπάνω;
 Εἰπέ μοι ἂν τὴν εἴσοδον περᾶ τοῦ παραδείσου
 ὁ φόρτος ὁ ὑπέρογκος τῆς συνειδήσεώς μου;
 ἂν νὰ τὸν ἄρῃ ἀπ' ἐμοῦ ἀρκῇ ἡ προσευχή σου,
 ἀρκῶσιν ὅλ' αἱ προσευχαὶ ἂν ἐνωθοῦν τοῦ κόσμου;
 ὦ! ἤξευρε· δὲν ἤρχισεν ὡς παύει ἡ ζωή μου·
 δὲν ἤμην πάντα μοναχὸς καὶ κάτοικος ἐρήμου
 εἰς σκότῃ προσευχόμενος καὶ μαῦρον ῥάσον φέρων·
 τοῦ ἔρωτος ἀνέπνευσε τὴν φλόγα ἡ ψυχὴ μου
 καὶ τῶν γηίνων ἡδονῶν τ' ἀρώματα. ὦ γέρων,
 πρὶν ἡ ψυχὴ σου εἰς τὴν γῆν ἀνθήσῃ, ἐμαράνθῃ·
 τοῦ ἔρωτος τὸ σκίρτημα, τὴν πρώτην ἀμβροσίαν
 ἣν μειδιῶν τὸ ἔαρμας προσφέρ' εἰς τὴν καρδίαν,
 καὶ ἣτις τρέφει ἐν αὐτῇ τοῦ παραδείσου τ' ἀνθή,
 τὸ φῶς ὃ διαθλώμενον ἐν μέσῳ τῶν δακρύων
 ἴριν λαμπρὰν μᾶς παριστᾷ ἐλπίδων οὐρανίων,
 ἡ γηραιὰ καρδιά σου ποτέ τῆς δὲν ἠσθάνθη·
 οὐδὲ ἤξεύρεις νὰ εἰπῇς ὁποίων φλογῶν πόντος
 καὶ πόσ' αἰωνιότητες ἀρκοῦν πρὸς τιμωρίαν

τοῦ ἀπατήσαντος ἀπλῆν νεανικὴν καρδίαν
καὶ μετὰ ταῦτα ἔρωτα εἰλικρινῇ προδόντος.
Ὡς ἀγαπῶς οἱ ἄγγελοι μ' ἠγάπησε νεᾶνις,
καὶ πρόνοια καὶ κόσμος τῆς τὰ βλέμματά μου ἦσαν·
ἐγὼ δ' εἰς μέθην ἀγενοῦς καὶ φιλοδόξου πλάνης
τὸ ἄνθος κατεπάτησα τοῦ ἔρωτος βλαστῆσαν,
καὶ δι' ἐμέ αὐτόχειρα τὴν εἶδα φονευθεῖσαν.

Ναὶ, πάτερ, ἐνετρύφησα κ' εἰς τὴν φιλοδοξίαν,
τὴν ἰσχυρὰν ἀνάτασιν ψυχῶν αἵτινες θείαν
αἰσθάνονται τὴν γέννησιν καὶ τὴν καταγωγὴν των·
φῶς μὲν εἰς βάθος καρδιῶν ἀγνῶν καὶ ἀμολύντων,
ἀλλ' εἰς καρδίαν ἐμπαθῇ πῦρ ἐμφυσῶν μανίαν,
τὰ πάντα πέριξ, καὶ αὐτὴν βιβρώσκον τὴν ἰδίαν.
Σὺ, πάτερ, προσευχόμενος καὶ ζῶν ἐμπρὸς εἰκόνων,
καὶ ὥς τοῦ νάρθηκος λαμπὰς τηρόμενος εἰς σκότος,
τοὺς λόγους μου οὐδ' ἐννοεῖς. Στραφεὶς πλὴν ἶδε μόνον·
τίς οὗτος ὁ φερόμενος εἰς τοὺς ἀέρας κρότος;
Ποῦ τρέχουσιν αἱμοχαρεῖς αἱ τόσαι μυριάδες;
Ἴδὲ περὶ τὸν ἥλιον τὸ αἵματόεν τόξον·
ἰδὲ πῶς καίουν αἱ πυραὶ, οἱ λόφοι κ' αἱ κοιλάδες·
ἰδοὺ ἡ λύσσα καὶ ἰδοὺ τὰ ἔχνη φιλοδόξων!
Κ' ἐγὼ τὸ γόν' εἰς τὸν βωμὸν λυγίσας τοῦ εἰδώλου,
θυσίαν τῷ προσέφερα, οὐχὶ θυμιαμάτων,
ἀλλὰ καπνοῦ πυρκαϊᾶς καὶ στεναγμῶν θυμάτων,
κ' αἱμάτων ὅσα ἔχυσά μετ' ἀσυγγνώστου δόλου.
Πειθόμενος εἰς κραταιὸν καὶ ἐπιτάττον νεῦμα,
ἢ ἀληθῶς εἰς ἀγενὲς πειθόμενος συμφέρον,
ἦλθα δαυλοὺς ἐμπρηστικούς εἰς τὴν πυρίτιν φέρων,
κ' εἰς ἐπανάστασιν κεντῶν τοῦ Ἑλλήνος τὸ πνεῦμα.
Εἰς τὴν Ἑλλάδα πώποτε φωνὴ ἐλευθερίας

ἐν ἤχησε, μὴ σείουσα ἐκ βάθρων τὰς καρδίας.
 Ἐπὶ τοὺς Τούρκους πάντοτε ἠνοίχθη βαθὺ χάος,
 ἐξήφθη τὸ ἡραίστιον τὸ καῖον ἀεννάως
 σάλπιγξ ὅτ' ἐβρόντησε κατὰ τῆς τυραννίας.
 Αὐτὴν, ψυχρὸς ἐκτελεστής ψυχρῶν τινων σχεδίων,
 πάλπισα ὡς δέλεαρ, καὶ ἤχησεν ὡς ἄσμα,
 καὶ πειθομέν' εἰς μάταιον ἐλευθερίας πλάσμα
 εἰς ὀλεθρον ἐβάδισεν ἡ φάλαγξ τῶν ἀνδρείων.
 ὦ φρίκη! ὦ! εἰς τῶν ἐχθρῶν προσέφερον τὰς βόμβας
 θυμάτων θέρος ἄφθονον, ἡρώων ἐκατόμβας!
 Εἶσαι καλὸς, ὦ πάτερ μου· μ' ἀκούεις καὶ μ' οἰκτεῖρεις.
 Ἄν εἶχες πλὴν τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς συνειδήσεώς μου,
 ἂν ἦσουν ὡς τὸν μάρτυρα τὸν μένοντα ἐντός μου,
 αἱμάτων θενὰ ἔβλεπες τὰς χεῖρας αὐτὰς πλήρεις,
 καὶ πῦρ ἐκρέον ἄγριον ἀπὸ τοῦ στόματός μου.

Πολλάκις εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Ἄθω ἐστεκόμην,
 καὶ ἔβλεπον τὸν γίγαντα θρασὺν ἐπὶ τοῦ πόντου
 ὑψοῦντα μέχρι νεφελῶν τὸ γαῦρον μέτωπόν του,
 καὶ τῶν ἀνέμων ἡ πνοὴ μ' ἐσχόρπιζε τὴν κόμην,
 καὶ πρὸ ποδῶν μου αἱ βρονταὶ ἀντήχουν τῶν χασμάτων,
 καὶ αἱ ἀστραπταὶ τὸ ἀχανὲς ἐδείκνυον τοῦ σκότους.
 Ἐκεῖ, πετῶν ὁ αἰτὸς ἐπάνω τῶν κυμάτων,
 τῆς τρικυμίας ἤκουε μεθ' ἡδονῆς τοὺς κρότους,
 καὶ οἱ ὄνυχές του λείψανα ἐκράτουν σπαραγμάτων.
 Τῆς φαντασίας μου τὸ πῦρ ἐὰν δὲν μὲ ἠπάτει,
 καρδίαι ἦσαν σπαίρουσαι ἐκεῖναι ἅς ἐκράτει·
 τὸ αἷμά των ἐστάλαξε τὰ βάραθρα ποτίζον,
 καὶ πνιγερὸς ἠγείρετο ἀτμός του ἀπὸ κάτω.
 Συγχρόνως θρῆνος πέριξ μου ἠκούετ' ὀλολύζων,
 καὶ εἰς τῶν ἀνέμων τὴν βοήν φωνὴ μὲ κατηρᾶτο.

ὦ! καὶ μιᾶς, μιᾶς στιγμῆς ἀπήλαυσα γαλήνην;
 Ὄταν τὸ βλέμμα ἔστρεφον πρὸς τὴν χρυσὴν σελήνην
 ἣν ἄλλοτε ἠτένιζον εἰς μυστικὴν λατρείαν,
 τριγύρω της πολεμιστῶν δὲν ἔβλεπον χορείαν
 τὸ στέμμα τὸ οὐράνιον φορούντων τῶν μαρτύρων,
 καὶ ὑπ' ἀσπίδας ἀργυρᾶς κ' αἵματηρὸν μανδύαν
 συσκοτιζόντων πρὸς ἐμὲ τὸν καθαρὸν της γύρον,
 μὴ τὸν μολύνω πρὸς αὐτὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐγείρων;
 Καὶ ὅταν εἰς τὰς προσευχὰς σᾶς ἔκραζεν ὁ κώδων,
 ἐμπρὸς μου δὲν τὴν ἔβλεπον ωραίαν καθὼς ἦτον,
 βλέμμα ὡς βρέφους ἰλαρὸν, ἀνάστημα χαρίτων,
 καὶ εἰς τὴν κόμην ἔχουσαν τῶν ἐορτῶν τὸ ῥόδον;
 Ναὶ μὲν, ἀκόμη τὴν πληγὴν μ' ἐδείκνυν ἡ κόρη,
 πλὴν εἶχε πρόσωπον φαιδρὸν, πλὴν, πάτερ, ἐμειδία.
 Καθ' ἣν στιγμὴν ἐξέπνεεν, ὦ πάτερ, μ' ἐσυγχώρει·
 εἰπέ μοι, πάτερ, δι' ἐμὲ δὲν εἶν' ἐλπίς καμμία;

Ἴδου τὸ μεσονύκτιον· ἴδου, κτυπᾷ ἡ ὥρα.
 Εἶν' ἡ ἐσχάτη δι' ἐμέ· θεν' ἀποθάνω τώρα.
 Εἰπέ μοι ποῦ ἀπέρχομαι, εἰπὲ τί θ' ἀπαντήσω;
 Εἰπὲ τί κρύπτουν δι' ἐμὲ οἱ κόλποι τῆς σκοτίας;
 τῶν πράξεών μου ἀμοιβάς; κολάσεις αἰωνίας;
 Βοήθησον, ἡγούμενε, βοήθησον νὰ ζήσω.»—

—«Μεγάλα καταμαρτυρεῖς κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ σου·
 πλὴν ἔπλασε τὸ ἄπειρον ἡ θεὸς ἀγαθωσύνη.
 Δάκρυα χύσον συντριβῆς ἐμπρὸς τοῦ ποιητοῦ σου.
 Εἰς τὴν μεγάλην στάθμην του καὶ ἡ ῥανὶς βαρύνει.
 Ἄν ἦναι δίκαιος Θεός,—κατὰ τῶν ἀμαρτόντων
 ναί, εἶναι ἀνταπόδοσις, εἶναι βρυγμὸς ὀδόντων,
 πλὴν εἶναι καὶ μετάνοια. Ἀπόθαν' ἐν εἰρήνῃ.
 ὦ πρόβατον ἀπολωλὸς, μὴ δὲν ὑπάρχει ποιμένη;

Εγκαίρως πάντα λογισμὸν τοῦ κόσμου ἀποδύσου
 κ' ἐγείρων ἄσμα κύκνιον τὸν ποιητὴν σου ὕμνει.
 Εἶμαι θνητὸς καθὼς καὶ σὺ καὶ ἀσθενὴς ἐπίσης·
 ἔν δὲ δύναμαι τὰς θείας Του βουλὰς νὰ ἐξηγήσω,
 ὅδ' ἔχω δύναμιν δεσμὰ ἁμαρτιῶν νὰ λύσω.
 Ἀλλ' ἴσως ἔταν θὰ κριθῇ ἡ τελευταία κρίσις,
 κ' εἰς τὸν Θεὸν προσπίπτοντες βοήσωσιν ἄθροοι
 ἔσοι ἀδίκως διὰ σοῦ ἐσφάγησαν ἄθωοι,
 τὸ ἥμαρτον δ σήμερον θρηνῶν θὰ ἐκφωνήσης,
 φερόμενον εἰς τὰ πτερὰ τῆς ἐλεημοσύνης,
 καλύψῃ μέρος τῆς βοῆς τῆς κρατερᾶς ἐκείνης.
 Ἄν ἡτοιμάσθης, πρόσφερε τ' ἁμαρτωλά σου χεῖλη
 εἰς τὴν μετάδοσιν. . . » Ἐν ᾧ ὁ γέρων τῷ ὠμίλει,
 ἀπέθανε τὸ πρόσωπον ἀγρίως διαστρέφων,
 καθ' ἣν στιγμὴν ἐβρόντησεν ὁ θόλος τῶν συννέφων.

Ἐπὶ τοῦ ὄρους ἴστατο ἀκόμη τοῦ ἁγίου
 μετὰ παρέλευσιν ἐτῶν πλησίον τῆς ἀβύσσου
 κεραυνωμένον στέλεχος καείσης κυπαρίσσου,
 καὶ πλάξ μαρμάρου ὑπ' αὐτὸ ἐσώζετο Παρίου
 φέρουσα λέξιν ΣΤΕΦΑΝΟΣ ἀντὶ ἐπιταφίου.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ὁ ἥρως τοῦ παρόντος ποιηματίου δὲν εἶναι ὁ μόνος ἐπὶ Αἰκατερίνης φανείς Ψευδοπέτρος. Ἴδου ὅσοι μνημονεύονται ὑπὸ τῶν ἱστορικῶν.

1. Εἰς βурсοδέψης εἰς Βορονέτς.

2. Ὁ Τσερνιτσέρ, λειποτάκτης τοῦ τάγματος τοῦ Ὁρλόφου, ἐφάνη εἰς Κοπέγκαν, χωρίον τῆς Κριμαίας.

3. Ὁ ΣΤΕΦΑΝΟΣ.

4. Δουλοπάροικός τις τῶν κτημάτων τοῦ Βοροντσόφου εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Οὐφης.

5. Εἰς αἰχμάλωτος ἐξ Ἰρκούτσης.

6. Ὑμελίννος Πουργασσέφ, υἱὸς Κοζάκου ἐκ Σιμοδείσκης, χωρίου παρὰ τὸν Δῶνα, γεννηθεὶς τῷ 1756, κατέστη ἐπίφοβος εἰς τὴν Αἰκατερίναν. Συνεκρότησε πολλὰς μάχας καὶ ἐκυρίευσεν πολλὰς πόλεις. Ἀλλὰ προδοθεὶς συνελήφθη, ἐρρίφθη εἰς σιδηροῦν κλωβόν, καὶ συρθεὶς εἰς Μόσχαν ἀπεκεφαλίσθη, διότι ὁ δήμιος δὲν ἠθέλησε νὰ ἐκτελέσῃ τὴν καταδίκην φέρουσαν ὅτι ἤθελον τῷ κοπῇ αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες, καὶ μετὰ τοῦτο ἤθελε διαμελισθῇ ζῶν.

Ἴδου δὲ πῶς διηγοῦνται τὰ περὶ τοῦ ἡμετέρου Στεφάνου δύο ἱστορικοὶ, ὁ Καστέρας (Histoire de Catherine II, par J. Castéra, Paris, an VIII), καὶ ἡ Δούκισσα Ἀβραντησία (Catherine II, par Madame la Duchesse d'Abrantès) :

« Dans le pays de Montenéro, tributaire du Grand-Seigneur, un médecin, nommé Stéphano, profita de l'enthousiasme que le nom russe inspirait aux chrétiens Grecs de ces provinces, pour leur faire croire qu'il était Pierre III. Les Caloyères, l'évêque le secondèrent avec chaleur, et cette fourberie occasionna un soulèvement parmi le peuple. Mais bientôt les Janissaires obligèrent Stéphano à prendre la fuite. Plus heureux que les autres faux Pierre III, il évita l'échafaud. » (J. Castéra, T. II, p. 159).

... « Mais à Pétersbourg et dans le reste de l'empire la révolte dressait de nouveau la tête; la nation ne voulait pas la guerre (contre les Turcs). Couronnez le Grand-Duc (Paul) ! s'écriait-on sur le passage du comte Panin; nous ne voulons plus de l'étrangère ! ... »

»Les quatre régiments des gardes, cette milice prétorienne dont Catherine paraissait et si sûre et si fière, sombres, silencieux, gardaient une morne attitude, plus effrayante que les imprécations du peuple. Les Orloff, jadis tout-puissants dans cette troupe de vainqueurs, n'étaient plus admis à fraterniser avec eux depuis que la fortune les avait placés près du trône. Ils s'en méfiaient! . . .

»Tout à coup un bruit vague, mais sinistre, circule dans Pétersbourg. Pierre III, disait-on, n'était pas mort; on l'avait vu dans les montagnes de la Chimère sous l'habit d'un Caloyer. On racontait qu'échappé par miracle aux assassins, il était demeuré caché parmi ce peuple cruel et sauvage, habitant les horribles contrées dans lesquelles la Mythologie avait jadis placé la porte des enfers. C'était, disait-on, avec ces hommes scélérats et bandits que Pierre se disposait à rentrer dans son royaume, déniaut à l'avance toute grâce et toute pitié.

»A la lointaine apparition de ce fantôme, tout pâlit, tout trembla dans Pétersbourg; Moscou seul poussa des cris de joie. Des sommes d'argent considérables, des pierreries, des munitions furent envoyées au faux empereur, par le clergé de la vieille et fidèle cité. Quatre prêtres, respectables par leur âge et leur savoir, furent secrètement envoyés dans les monts Acrocérauniens; ils virent le Czar, baisèrent ses mains, se prosternèrent devant le front impérial sur lequel ils reconnurent une très grosse veine d'une forme particulière qu'en effet Pierre III avait entre les yeux.

»De retour en Russie, les quatre prêtres se partagèrent la mission: l'un alla à Archangel, l'autre par delà Tobolsk, le troisième à Astrachan, et le dernier demeura dans Moscou, racontant hautement ce qu'ils avaient vu, prêchant contre l'étrangère homicide et annonçant le retour de leur bien-aimé souverain.

»Mais l'effet que produisit cette nouvelle à Pétersbourg fut tout autre qu'à Moscou. Le peuple de cette dernière ville avait versé des larmes pour Pierre III, celui de Pétersbourg avait versé son sang! Les quatre régiments sentirent se réveiller la haine qui jadis les avait portés à se révolter et s'augmenter la crainte du châtiement que pouvait aujourd'hui leur infliger un homme qui les avait autrefois menacés lorsqu'ils étaient innocents. Un manifeste de Stéphanos, le jeune moine caloyer, le faux empereur enfin, répandu avec art dans les casernes de Préobraginski et de Ismaélowski,

dans lequel Pierre III comparait les gardes aux Sterlitz, fixa l'opinion du petit nombre qui pouvait encore l'avoir incertaine. Rap-
peler les souvenirs des Sterlitz c'était montrer la hache et le bil-
lot, c'était parler de mort à des gens qui devaient la donner aus-
sitôt qu'ils en étaient menacés. Un même mouvement les réunit
autour de l'impératrice. Leurs dangers étaient communs.

— «Notre mère, s'écrièrent-ils avec cette même ardeur qui ani-
mait leurs bruyantes acclamations le 9 juillet, notre mère est
notre seule impératrice ! . . . »

»Et dans la même journée l'hetman Kyrille Razoumowski, le
plus fidèle et le plus désintéressé des sujets de Catherine, vint
lui demander au nom des quatre régiments de recevoir de nouveau
leur serment de fidélité sur la croix et les saintes Écritures.

»Tandis que Catherine déployait les ressources de son esprit
pour lutter en Russie avec la révolte, Stéphanos organisait son ar-
mée de bandits dans les étroites vallées de la Montagne-Noire. Ve-
nise eut peur de la fermentation de son dangereux voisinage. Au
moment de déclarer la guerre à la Russie, la Porte éprouva un
violent dépit d'être distraite de ces grands desseins pour s'occuper
de la révolte d'une province rebelle. Cependant, pressée par les
événements, elle fit marcher des troupes. Les Monténégrins furent
défaits, Stéphanos se cacha et quelques mois après il entra au ser-
vice de la Russie comme lieutenant-colonel. Le *revenant* ne fai-
sait plus peur.» (Catherine II, par la Duchesse d'Abrantès, Bru-
xelles, 1835, p. 143—147.)

Οἱ δύο ἱστορικοὶ οὗτοι διαφέρουσι κατὰ τοῦτο ὡς πρὸς τὰς περὶ Στε-
φάνου πληροφορίας των, ὅτι ὁ μὲν τὸν θέλει ἱατρὸν, ἡ δὲ Κυρία Ἀβραν-
τησία τὸν λέγει Μοναχόν. Περιγράψαντες αὐτὸν ὡς μοναχὸν τοσαύτην
εὐσέβειαν ὑποκρινόμενον, ὥστε

οἱ ἀσθενεῖς, πιστεύοντες, ἐγείρονται τῆς κλίνης,

κ' ἔρχοντ' αἰτοῦντες παρ' αὐτοῦ τῶν νόσων θεραπείαν, »

ἠθελήσαμεν νὰ συμβιδάσωμεν ἀμφοτέρας τὰς παραδόσεις.

Ὁ Στέφανος ὅστις διὰ τὴν ὁμοιότητά του μετὰ τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς
Ῥωσσίας ἐνεδύθη τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ εἰς τὴν Χιμάραν, περιγράφεται
εἰς τὸ ποιημάτιον τοῦτο ὡς εὐειδής.

Πέτρος Γ' Θεοδωρίδης (Κάρολος Πέτρος Οὐλερίχος, υἱὸς τοῦ Δουκὸς
Ὁλστέϊν Γοττόρπ καὶ τῆς Ἀννης, θυγατρὸς Πέτρου τοῦ Α'), ἐνθρονισθεὶς

Αὐτοκράτωρ τῆς Ῥωσσίας τὴν 5 Ἰανουαρίου 1762, θανατωθεὶς δὲ τὸν Ἰούλιον 1762, ἦτο χαρὶς κατὰ τὴν μορφὴν· ἀλλὰ νόσος εὐφλογίας εἶχε καταστρέψει τὸ κάλλος του. Ἴδου τί λέγουσι περὶ τούτου αἱ δύο πηγαί μου.

«Et comme il était lui-même alors fort bien fait, et doué d'une figure très-avantageuse, l'attachement devint réciproque» . . . (Castéra, V. I, 103.)

«Le Grand-Duc fut attaqué d'une fièvre violente, et une petite vérole très-maligne ne tarda pas à se déclarer . . . Il perdit les charmes de son visage et devint contrefait et presque hideux.» (Id., 106.)

«Pierre était alors bien fait de sa personne . . . Le Grand-Duc fut attaqué d'une petite vérole de la nature la plus maligne. Les suites en furent cruelles ; il demeura contrefait et presque hideux.» (M. d'Abr., 12.)

Οὐδὲν δ' ἐμποδίζει νὰ ἐξηλείφθησαν, τοῦλάχιστον κατὰ μέρος, διὰ τοῦ χρόνου τῆς ἀσθενείας τ' ἀποτελέσματα, ἢ καὶ ὁ Στέφανος νὰ ὁμοιάζε τὸν Πέτρον, ὦν ὅμως ἐντρυτῷ εὐειδέστερος ἐκείνου.

Ἡ εἰς τὴν ῥαψωδίαν Γ' γινομένη ὑπὸ τῶν ἱερέων καὶ τοῦ Στεφάνου περιγραφὴ τοῦ θανάτου τοῦ Πέτρου, εἶναι ἱστορική. Ἴδου δὲ πῶς διηγείται αὐτὸν ὁ Καστέρας.

«On le (le Czar) mena secrètement à Mopsa, petite maison de campagne de l'hetman Razoumowski.

»Il y était depuis six jours sans que d'autres personnes que les chefs des conjurés et les soldats qui le gardaient s'en doutassent, lorsque Alexis Orloff et Teploff (fils naturels de l'archevêque de Novogorod) se présentèrent à lui et lui dirent qu'ils venaient lui annoncer sa prochaine délivrance, et lui demander à diner. Aussitôt on apporta, suivant la coutume du Nord, des verres et de l'eau de vie. Tandis que Teploff tâchait de distraire le Czar, Orloff remplit les verres, et versa dans celui qui devait porter la mort dans le sein du prince, un breuvage qu'un médecin de la cour avait eu la lâcheté de composer à cet effet. Le Czar, sans défiance, prit le poison et l'avalait. Bientôt il éprouva de cruelles douleurs, et Orloff ayant voulu lui offrir un second verre, il le refusa et lui reprocha son crime.

»Il demandait du lait à grands cris, mais les deux monstres lui présentaient encore du poison, et le pressaient de le prendre. Un

valet de chambre français qui lui était très-attaché accourut. Le Czar se précipita dans ses bras, en disant:— «Ce n'était donc pas assez de m'empêcher de régner en Suède, et de me ravir la couronne de la Russie! On veut encore m'ôter la vie!»

»Le valet de chambre osa intercéder pour son maître; mais les deux scélérats forcèrent ce dangereux témoin¹ de sortir, et continuèrent de maltraiter le Czar. Ce fut au milieu de ce tumulte qu'ont vit entrer le plus jeune des princes Baratinsky, qui commandait la garde. Orloff qui avait déjà renversé le Czar, lui pressait la poitrine avec ses genoux, tandis que d'une forte main il le tenait à la gorge, et que de l'autre il lui serrait le crâne. Baratinsky et Teploff lui passèrent alors une serviette avec un nœud coulant autour du cou. Pierre, en se débattant, fit au visage de Baratinsky une égratignure dont ce traître porta assez longtemps la marque; mais bientôt l'infortuné Czar perdit ses forces, et les meurtriers achevèrent de l'étrangler.

»Le corps du malheureux Pierre III fut en effet porté à Pétersbourg et exposé, pendant trois jours, à St' Alexandre-Newsky. On avait eu soin de le revêtir dans un uniforme prussien; il était dans un cercueil, autour duquel il n'y avait que quatre bougies; et les personnes de tout rang et de tout état eurent la liberté de lui rendre les derniers devoirs, qui consistent, en Russie, à baiser le mort sur la bouche.» (Castéra, V. I, 327—329.)

Ἡ δὲ Κ. Ἀδραντησία συμφωνεῖ πρὸς τοὺς λέγοντας, ὅτι διὰ τοῦ λαϊμοδέτου τοῦ ἐπνίξαν οἱ φονεῖς τὸν Πέτρον.

«En regagnant sa chambre, ses pieds s'embarrassèrent dans quelque chose qui faillit la faire tomber; elle (Catherine) se baissa et ramassa un grand morceau de soie noire, déchiré et cordé comme s'il avait servi à serrer violemment quelque'objet. C'était une cravate; . . . Catherine tint quelque temps ce lambeau accusateur dans ses mains, mais en silence et sans faire un pas. A la fin elle appela d'une voix tremblante, mais forte, Catherine Ivanowna.

— «Allume de feu dans cette cheminée,» lui dit-elle.

Et la cravate fut consumée.» (M. d'Abr., 61—62.)

Ὅσα εἰς τὴν Γ' ῥαψωδίαν οἱ μοναχοὶ λέγουσι περὶ τῶν ὑπὸ τῆς Αἰκατερίνης διὰ τοὺς ἐραστάς της σπαταλωμένων χρημάτων δὲν εἶναι ὑπερβολαί.

¹ Ένωλφτε ΒrOSSAU.

Κατὰ τὴν Κ. Ἀβραντησίαν (σ. 426) ἡ Ῥωσσία εἶχε τότε εἰσόδημα διακοσίων δέκα ἑκατομμυρίων φράγκων κατ' ἔτος. Ὁγδοήκοντα πέντε δὲ ἑκατομμύρια φράγκων ἔδωσεν ἡ Αὐτοκρατορίσσα ἐντὸς ἑνδεκα ἐτῶν εἰς μόνους τοὺς πέντε ἀδελφοὺς Ὁρλόφους. — Ὁ Ποτέμκιν, καθ' ὅσον καιρὸν διήρκεσεν ἡ πρὸς αὐτὸν εὖνοια τῆς Αὐτοκρατορίσσης, ἀπέκτησεν ἐκ δώρων τῆς περιουσίαν τριακοσίων περίπου ἑκατομμυρίων φράγκων! — Ὁ Λανσκόης, ἔλαβε 35,000,000 φρ. — Ὁ Ζαβανόφσκις, 7,000,000 φρ. — Ὁ Βισσότσκις, 3,000,000 φρ. — Ὁ Βασιλτσικωφ, 2,000,000 φρ. — Ὁ Γερμόλωφ, 2,750,000 φρ. — Ἐν γένει δ' ἐγένετο ὑπολογισμὸς ὅτι ἐδαπάνησεν ἡ Ῥωσσία εἰς τοὺς ἔρωτας τῆς Αὐτοκρατορίσσης τῆς 480,000,000 φρ.!

Ἡ κατάστασις τοῦ πνεύματος τοῦ Γρηγορίου Ὁρλόφου περὶ τὰ ἔσχατα τῆς ζωῆς του, ὅποια περιγράφεται εἰς τὴν πέμπτην ῥαψωδίαν, εἶναι ιστορικῶς ἀληθής.

«Tantôt il (Gr. Orloff) se livrait à une extravagante gaieté qui excitait la risée des courtisans ; tantôt les reproches dont il accablait l'impératrice faisaient frémir tous ceux qui les entendaient, et la plongeait elle-même dans le trouble et dans la douleur. Enfin on le força de se retirer à Moscou. Là ses remords se réveillèrent avec plus de fureur. L'ombre sanglante de Pierre III le poursuivait ; il la voyait sans cesse prête à le punir, et il expira dans le désespoir. — L'auteur allemand des anecdotes sur la vie de Grégoire Orloff dit qu'on a prétendu que la folie et la mort de cet ancien favori de Catherine avaient été l'effet d'une certaine herbe dont on le fit prendre ; crime qu'il semble rejeter sur Potemkin.» (Castéra, V. II, p. 355—356.)

«Orloff revint encore quelquefois à la cour. Elle (Catherine) n'osait pas lui en interdire l'entrée ; car, même insensé, il l'effrayait encore. Mais le spectacle de sa démence fut enfin insupportable. Tantôt sa gaieté le livrait à la risée des courtisans, tantôt les reproches dont il accablait l'impératrice faisaient frémir même ceux qui les écoutaient. Enfin elle le fit partir de force pour Moscou. Là il mourut bientôt dans un délire frénétique. L'ombre de Pierre III était toujours à ses côtés, toujours devant lui, toujours le poursuivant et criant vengeance. Il expira dans le désespoir au commencement d'avril 1785.» (M. d'Abr., 262—263.)

(α) • Ἦσαν ἐκεῖ, ὦ βλάστημα γονέων Βυζαντίων,
 Δημήτριε . . . •

Τὸν εἰς τὸ μέρος τοῦτο τοῦ τετάρτου Ἕσματος περιγραφόμενον ἡρώϊ-
 κὸν θάνατον ἀπέθανεν εἰς ἄλλην ἐποχὴν καὶ εἰς ἄλλο μέρος ὁ φείμνηστος
 Δημήτριος Σοῦτσος, οὗ ἀδελφοὶ ἦσαν οἱ ἐθνικοὶ ποιηταὶ Ἀλέξανδρος καὶ
 Παναγιώτης. Ὁ γενναῖος δ' ἐκεῖνος ἦν ἀρχηγὸς τοῦ Ἱεροῦ Λόχου εἰς
 Δραγατσάνιον τῆς Βλαχίας, ὅπου ἔπεσαν αἱ ἀπαρχαὶ τοῦ θέρους τῆς ἐλευ-
 θερίας μας. Ὡς ὁ Βότσαρης καὶ ὡς ὁ Κυριακούλης κατετάχθη καὶ ὁ Δη-
 μήτριος ὑπὸ τῆς ἱστορίας μετὰ τῶν Ἐπαμινωνδῶν καὶ Λεωνιδῶν καὶ
 μεθ' ὅλων τῶν εὐγενῶν θυμάτων.

